

DIARIENUMMER:
KS 2019/0261

Samrådsredogörelse

Samrådsredogörelse för samråd kring Danderyds översiktsplan Utförd mellan 3 maj och 13 juni 2021

Djursholms slott – Fotograf Erik Somnäs

Innehållsförteckning

1. Samrådsredogörelse/process	5
1.1. Ändringar efter samrådet till granskning	5
1.2. Summering av samrådsenkäten.....	6
1.3. Inkomna yttranden	7
2. Synpunkter från remissinstanser och privatpersoner	8
Länsstyrelsen i Stockholm	8
Region Stockholm	24
Trafikverket.....	28
Lantmäteriet	33
Storstockholms brandförsvaret (SSBF)	33
Luftfartsverket (LFV)	35
Swedavia	36
Norrvatten	36
Käppalaförbundet	37
Skanova	37
Svenska kraftnät.....	37
Vattenfall Eldistribution AB.....	38
Ellevio.....	39
Locums AB	39
Polisen.....	40
Prästlönetillgångar i Stockholms stift – Svenska kyrkan.....	40
Svenska kyrkan – Danderyds församling	41
Naturskyddsföreningen i Danderyd.....	42
Danderyds hembygdsförening	45
Danderyds villaägareförening	46
Föreningen Nora Torgs Framtid	51
Sällskapet Amorina – Stocksunds hembygdsförening.....	53
Enebybergs Gårds Förening.....	55
Samfundet Djursholms forntid och framtid	56
SPF Seniorerna Idun Danderyd.....	57
Bostadsrättsföreningen Sättra äng.....	58
ERF Stockholm No 1 AB.....	58
Remissvar från nämnder i Danderyds kommun	59
Byggnadsnämnden.....	59
Fastighetsnämnden	59
Kultur- och fritidsnämnden	60
Miljö- och hälsoskyddsnämnden.....	61
Socialnämnden	65
Utbildningsnämnden	66
Remissvar från politiska partier i Danderyd	67
Kristdemokraterna i Danderyd.....	67

Liberalerna i Danderyd	71
Miljöpartiet i Danderyd.....	73
Moderaterna i Danderyd	75
Socialdemokraterna i Danderyd	79
Remissvar från andra kommuner	80
Stockholms stad	80
Täby kommun.....	81
Vallentuna kommun.....	82
Österåkers kommun	82
Remissvar från privatpersoner	83
Privatperson 1	83
Privatperson 2	83
Privatperson 3	85
Privatperson 4	85
Privatperson 5	85
Privatperson 6	85
Privatperson 7	86
Privatperson 8	86
Privatperson 9	86
Privatperson 10.....	87
Privatperson 11.....	87
Privatperson 12.....	88
Privatperson 13.....	89
Privatperson 14.....	89
Privatperson 15.....	89
Privatperson 16.....	90
Privatperson 17.....	90
Privatperson 18.....	90
Privatperson 19.....	91
Privatperson 20.....	91
Privatperson 21.....	91
Privatperson 22.....	92
Privatperson 23.....	92
Privatperson 24.....	93
Privatperson 25.....	93
Privatperson 26.....	94
Privatperson 27.....	94
Privatperson 28.....	95
Privatperson 29.....	96
Privatperson 30.....	96
Privatperson 31.....	96
Privatperson 32.....	97
Privatperson 33.....	97
Privatperson 34.....	98

Privatperson 35-38	98
Privatperson 39.....	98
Privatperson 40.....	99
Privatperson 41.....	99

1. Samrådsredogörelse/process

Enligt 3 kap 1 § i plan- och bygglagen (2010:900) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan. Översiktsplanen är en strategisk plan som beskriver kommunens avsikter om exempelvis mark- och vattenanvändning, bebyggelseutveckling, riksintressen och allmänna intressen. Danderyds gällande översiktsplan är från 2006 och just nu pågår arbete med att ta fram en ny översiktsplan för kommunen.

Kommunfullmäktige beslutade 2018-06-11 § 69 att påbörja arbetet med att ta fram en ny översiktsplan som ska ersätta gällande översiktsplan från 2006. Kommunstyrelsen beslutade 2021-04-06 § 54 att genomföra samråd för översiktsplanen.

Inför samrådet togs ett samrådsförslag fram. Samrådet genomfördes mellan 3 maj och 13 juni 2021. Samrådshandlingar/Information om samrådet har sänts till berörda remissinstanser enligt sändlista. Handlingarna har under samrådstiden visats på Information Danderyd samt på kommunens webbplats, www.danderyd.se. Samrådet genomfördes i två delar, genom en digital enkät, samt genom möjligheten att inkomma med svar via mail och brev. Utöver detta erbjöds informationsmöten om samrådet och samrådsförslaget på förfrågan.

Under samrådet inkom 742 svar genom samrådsenkäten. Vidare inkom 42 yttranden från myndigheter, organisationer med flera samt 41 yttranden från privatpersoner.

Samrådet var allmänhetens andra möjlighet att tycka till om innehållet för den kommande översiktsplanen. Första möjligheten att tycka till om översiktsplanens innehåll genomfördes som en digital enkät mellan 2 juni och 31 augusti 2020.

1.1. Ändringar efter samrådet till granskning

En sammanfattning av de ändringar i översiktsplanen som är av mer betydande karaktär redovisas nedan.

- Nationella mål om Folkhälsomål, Friluftsmål, Energi- och klimatmål, Gestaltad livsmiljö, Kulturmiljömål och Barnkonventionen läggs till.
- Riksintressen och dess funktioner preciseras.
- Ett förtydligande om att det finns två naturreservat i Danderyd. Rinkebyskogen är endast beslutat men inte verkställt ännu.
- Kapitlen för räddningstjänst och beredskap samt trygghet och brottsförebyggande åtgärder uppdateras och ges större utrymme.
- Kapitlet för utvecklingsinriktningar utvecklas med konsekvenser av utvecklingsinriktningarna och är kopplade till översiktsplanen

övergripande mål med tydligare ansvarsfördelning mellan kommun, region och stat.

- Kapitlet för utredningsområden preciseras och uppdateras med underrubrikerna "användning idag", "förslag på utveckling" och "förslag på hänsyn för efterföljande planering"
- Till markanvändningskartan kommer ett skikt med ytor för skyfallshantering att ingå.
- Till följd av detta har utredningsområde 6 (Gränsgärdet – Stockhagen med omnejd) utgått då denna yta reserveras för skyfallshantering.

1.2. Summering av samrådsenkäten

Nedan följer en summering av enkäten i punktform. En längre sammanställning av enkäten finns som bilaga till samrådsredogörelsen.

Om enkäten och deltagandet

- Samrådet för översiktsplanen har bland annat nått ut 18 347 gånger på kommunens facebook-sida, 355 gånger på kommunens Instagram-sida samt annonserats i lokaltidningen i två omgångar med en upplaga på 13 500 nummer.
- Sammanlagt har 742 enkätsvar inkommit. Av de som svarat på enkäten uppgav 96 % att de var boende i kommunen. Könsfördelningen för deltagandet var 56 % kvinnor och 44 % män. Åldersmässigt tillhörde de flesta respondenterna ålderskategorierna 40–49 år, 50–59 år och 60–69 år. Fördelningen för var respondenterna bodde i kommunen var relativt jämn för kommundelarna samtidigt som 78 % av respondenterna uppgav att de bodde i villa eller radhus.
- Överlag var de flesta respondenterna positiva till enkätens utformning samt till möjligheten att få tycka till om Danderyd kommuns framtid.

Översiktsplanens övergripande mål

- För översiktsplanens övergripande mål var respondenterna överlag mer positiva än negativa.
- Översiktsplanens övergripande mål ansågs av flera vara för allmänt formulerade och därför svåra att svara på då de inte alltid är mätbara.

Översiktsplanens utredningsområden

- För översiktsplanens 15 utredningsområden betygsattes 13 områden över 3,0 och 2 områden betygsattes under 3,0 på en skala 1 till 5 där 1 var mycket dåligt och 5 var mycket bra.

Översiktsplanens utvecklingsinriktningar

- För översiktsplanens utvecklingsinriktningar var ungefär lika många respondenter negativa som positiva till "Utvecklingsinriktning för bebyggelse" medan fler var positiva än negativa till

”Utvecklingsinriktning för kommunikationer” samt
”Utvecklingsinriktning för fritid- och friluftsliv”.

Summering utifrån fritextsvar

- Respondenternas svar för exploatering visar på en spridning mellan att kommunen är färdigbyggd till att viss komplettering är möjlig. Överlag förespråkas att skalan måste anpassas till Danderyds befintliga bestånd. Av de som är positiva till exploatering förespråkas exempelvis radhus och byggnader upp till 3 våningar.
- Några respondenter lyfter fram att det är motsägelsefullt var det ska byggas enligt översiktsplanen. Exempelvis att byggandet föreslås att koncentreras längs E18-stråket samtidigt som trafikbuller och luftföroreningar är som störst där.
- Respondenternas svar om en tunnelförläggning av E18 är delad. Det finns både de som är för och emot en tunnelförläggning av E18. De som är emot anser bland annat att Danderyds identitet riskerar att förändras om 11 000 nya bostäder byggs. De som är positiva till en tunnelförläggning lyfter främst fram det visuella samt buller och miljöaspekten som anledning. Oavsett om respondenten varit positiv eller negativ uppfattas E18 idag som bullrande och att det är angeläget att situationen förbättras oavsett vägval i frågan.
- En del respondenter lyfte att förlängning av tunnelbanan mot Täby var ett bra förslag och ansåg att det var bättre än att förlänga Roslagsbanan till city. Samtidigt ansåg en del respondenter att det var negativt med en kollektivtrafikknutpunkt vid Rinkeby.
- Många respondenter lyfter fram Danderyds grönområden och närhet till vatten samt möjlighet till rekreation som kommunens största tillgångar.

1.3. Inkomna yttranden

Nedan följer en sammanfattning av varje inkommen skrivelse. Yttranden återges och citeras endast i väsentliga delar.

Inkomna samrådsyttranden är offentliga handlingar och finns tillgängliga på kommunledningskontoret.

Kommunens kommentarer sker genom tjänstepersoner för översiktsplanens arbetsgrupp och markeras med indragen vänstermarginal. Kommunens kommentarer beaktar endast det som berör översiktsplanen och inte övriga synpunkter.

2. Synpunkter från remissinstanser och privatpersoner

Länsstyrelsen i Stockholm

Nedan citeras Länsstyrelsens yttrande med kommunens svar med indragen vänstermarginal efter respektive kapitel.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen är välarbetad och innehållsrik och är positiv till översiktsplanens övergripande innehåll och intentioner.

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen med fördel tydligare bör sätta Danderyds kommuns utveckling i ett regionalt sammanhang när det gäller bostadsförsörjning eftersom planförslaget delvis avviker från RUF 2050. Översiktsplanen bör således utvecklas gällande hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Här behöver kommunen även tydligare motivera avsteg från RUF 2050.

Svar: Då kommunen saknar ett bostadsförsörjningsprogram finns inga kvantifierbara siffror för bostadsbyggandet i kommunen vilket är en brist för översiktsplanen. Det pågår ett arbete med att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjning som kan komplettera översiktsplanen. Detta kan ingå i den kommande planeringsstrategin som kommunen ska ta fram senast den 11 september 2024. Arbetet med riktlinjer för bostadsförsörjning kan preciseras till granskning.

Gällande avsteg från RUF 2050 mål om bostadstillskott beskrivs motiveringen till detta tydligt i samrådsförslagets kapitel 2.6.2. Dock bör kommande riktlinjer för bostadsförsörjning innehålla kvantitativa uppgifter.

Ett planprogram har tagits fram 2016 för överdäckning/tunnelförläggning av E18. Detta nämns i förslaget som en eventuell utvecklingsstrategi, men det framgår inte tydligt vad detta innebär gällande planeringsförutsättningar, vilket behöver förtydligas. Länsstyrelsen anser att kommunen tydligare behöver beskriva skillnaden i förslaget med eller utan överdäckning/tunnelförläggning. Det gäller till exempel luftkvalitet, buller och bostadsförsörjning. I ett fortsatt arbete med en sådan utveckling kommer även ytterligare utredningar krävas, gällande till exempel hantering av farligt gods.

Svar: Efter E18-utredningen har inga vidare utredningar gjorts sedan dess och effekter av tunnelförläggning finns inte på detaljerad nivå och måste utredas vidare. Detta kan

förhoppningsvis ske inom ramarna för en framtida ÅVS som planeras att genomföras av Trafikverket, se Trafikverkets remissvar i samrådsredogörelsen.

Till granskningskedet tydliggörs prioriteringen mellan de olika alternativen för E18 i kapitlet för utvecklingsinriktning samt hur de olika alternativen skiljer sig åt.

Kommunen bör vidare visa hur de 15 utpekade utredningsområdena förhåller sig till andra intressen och hur målkonflikter kan motverkas. Därför behöver riktlinjer och krav för hur fortsatt planering ska ske här konkretiseras.

Utifrån ett klimatperspektiv är det bra att kommunen avser att prioritera möjlighet för cykel samt kollektivtrafik. Det är även bra att kommunen vill bygga i kollektivtrafiknära lägen. Ett förtydligande kan dock göras hur kommunen ska bidra till minskad klimatpåverkan från såväl nybyggnation som från den redan byggda miljön.

Länsstyrelsens synpunkter på förslaget handlar i övrigt främst om ett förtydligande av hur intentionerna i förslaget ska konkretiseras, dels för att underlätta efterföljande planering och visa att förslaget är realistiskt, dels för att undvika målkonflikter. Länsstyrelsen anser också att hållbarhetsbedömningens rekommendationer utgör ett bra underlag för vidare utveckling av planförslaget.

Svar: Texterna för utredningsområdena kommer att preciseras till granskning. Genom tillhörande matris till kapitel 6.1 redovisas potentiella målkonflikter, störningar och risker för respektive område som den efterföljande planeringen behöver ta hänsyn till och studera djupare.

Gällande klimatrelaterade risker är kommunens uppfattning att samrådsförslaget beaktar detta i kapitel 6.2.5. Kapitlet för 6.2.1 för strategier om bebyggelse kommer att utvecklas gällande miljöpåverkan från bebyggelse till granskningskedet.

Länsstyrelsens synpunkter på statliga och mellankommunala intressen

Synpunkterna i detta avsnitt kopplar till de frågor som Länsstyrelsen även har att bevaka i granskningskedet enligt 3 kap. 16 § PBL.

Riksintressen

Riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § MB

Det är positivt att översiktsplanen framhåller riktlinjer kring de två riksintressena för kulturmiljövården i kommunen, Stocksund och Djursholm, särskilt avseende vägledningen kring att förhålla sig till planmönstret i de

båda områdena. Riktlinjerna behöver dock utvecklas till viss del. Även om större markförändringar inte planeras inom riksintressena behöver planförslaget ge en tydligare vägledning hur ytterligare utveckling kan ske för att inte riskera negativ påverkan på riksintressena.

Kommunen lägger stor vikt vid kulturmiljöhandboken som ett planeringsunderlag vid utveckling inom riksintressena för kulturmiljövården. Länsstyrelsen anser att handboken kan utgöra ett bra kunskapsunderlag men att det inte är tillräckligt att hänvisa till handboken. Översiktsplanen behöver även innehålla riktlinjer för planering inom riksintressena och ställningstaganden gällande hur ytterligare utveckling kan ske med hänsyn till riksintressena. Vägledning behöver ges för följande områden på mark- och vattenanvändningskartan: Östberga, Djursholms torg, Grängsätet-Stockhagen med omnejd, Stocksunds torg och Banvakten. Även om några av områdena ligger utanför riksintressena, bedömer Länsstyrelsen att åtgärder i dessa områden kan påverka riksintressets värden.

Det är också viktigt att notera att den geografiska avgränsningen har förändrats sedan kulturmiljöhandboken antogs. Idag läggs större vikt vid att förstå riksintressena som samlade helhetsmiljöer med kulturhistoriska samband. Det är därför inte tillräckligt att ha nogsamma förhållningssätt enbart för vissa delar av riksintresseområdet på det sätt som var kutym när handboken togs fram.

Kommunens huvudinriktning med att förhålla sig till bevarandeområdena i kulturmiljöhandboken ger en bra vägledning i dessa utpekade områden. Endast en hänvisning till kulturmiljöhandboken är dock inte tillräckligt. Kulturmiljöhandboken ger ingen vägledning för riksintressena som helhet. Handboken återger en avgränsning av riksintressena som gällde fram till mitten av 1990-talet, som kallas bevarandeområden. Denna avgränsning gäller inte längre och ställningstaganden i handboken är därmed inte helt aktuella. Det är av särskild vikt att riksintressen förstås som samlade helhetsmiljöer med kulturhistoriska samband. Att ha nogsamma förhållningssätt i endast delar av riksintresset skapar en upplevelse av att detta är det egentliga riksintresset. Till nästa skede behöver kommunen förtydliga förhållningssätt och vägledning kring båda riksintressena.

Länsstyrelsen har under sommaren lämnat in ett förslag till Riksantikvarieämbetet om reviderade riksintressen för Djursholm och Stocksund. När Riksantikvarieämbetet fattar beslut kan detta behöva beaktas i översiktsplanen framöver.

Riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § MB

Svar: Kommunens kulturmiljöhandbok är i stort behov av uppdatering. Kommunen har i en förstudie utrett brister och

kompletteringsbehov i befintligt kunskapsunderlag. Analysen visar att flera perspektiv och kulturhistoriska sammanhang saknas eller behöver stärkas. Framförallt saknas inventering och värdering av den moderna bebyggelsen i kommunen. Det avser modernismens bebyggelsemiljöer såväl som enskilda byggnader. Arbetet med att ta fram ett nytt kulturmiljöprogram har påbörjats och beräknas vara klar 2024. Översiktsplanen ska inte föregå detta arbete utan utgår i detta skede endast från det befintliga materialet.

Danderyds kommun inväntar Riksantikvarieämbetets beslut i fråga om reviderade avgränsningar för riksintressen för kulturmiljövården och kommer att uppdatera översiktsplanen så fort dessa fastställs.

Luftfart

Danderyds kommun berörs av influensområdet för hinderytor för Bromma, Eskilstuna, Västerås, Uppsala och Arlanda flygplats. Av dessa är Bromma, Västerås och Arlanda flygplats av riksintresse för kommunikationer vilket behöver redovisas i planen. Översiktsplanen bör kompletteras med information om vad som gäller för flyghinder för den civila luftfarten. Nya hinder kan ha en negativ inverkan på flygtrafiken. Av översiktsplanen bör framgå att lokalisering av höga byggnader/föremål inom influensområdet ska samrådas med respektive flygplats. Luftfart och totalförsvaret är exempel på verksamheter som kan påverkas av hög bebyggelse. Länsstyrelsen har tagit fram ett faktablad som visar vilka myndigheter kommunen kan behöva samråda med vid planering av höga byggnader och objekt. Faktabladet (2017:9) går att hitta på Länsstyrelsens hemsida. Delar av informationen kan gärna återges i översiktsplanen. Kommunen behöver vidare redovisa konsekvenser av hinderbegränsande områden och bullerkurvor i planen i form av restriktioner och/eller rekommendationer.

Svar: Översiktsplanen beskriver inte höjder på byggnadsverk et cetera specifikt men bör beakta att detta ska samrådas med bland annat Luftfartsverket, berörd flygplats med flera beroende på åtgärd som överstiger 20 meter. Detta kommer att beskrivas för strategierna om bebyggelsens gestaltning. Riksintressen för luftfarten som berör Danderyd kompletteras till granskningskedet.

Roslagsbanan

Det pågår ett arbete med ett nytt utpekande av riksintressen för trafikslagens anläggningar. Det nya utpekandet kan komma att skilja sig från dagens utpekande och berör i Danderyds fall i första hand Roslagsbanan.

Bedömningen är att beslut om ett reviderat utpekande kommer att tas under hösten 2021.

Svar: Danderyds kommun inväntar beslut i frågan och kommer att förhålla sig till gällande riksintressen för kommunikationer tills nytt beslut är fattat.

Mellankommunala frågor utifrån RUFSS 2050

Bostadsmål

Länsstyrelsen har synpunkter gällande att planförslaget inte lever upp till det bostadsmål som krävs enligt RUFSS 2050 för att möta det regionala behovet. För att klara bostadsförsörjningen behöver länets kommuner ha ett välplanerat byggande som har hög takt, är jämnt över tid och som är varierat till pris, storlek och upplåtelseform.

Danderyds kommun saknar aktuella riktlinjer för bostadsförsörjning med analys av demografi och befolkning som grund för bedömning av framtida behov av bostäder för olika målgrupper. Förslaget till översiktsplan lever därmed inte upp till lagens intentioner. Förslaget behöver kompletteras med hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder (3 kap. 5 § punkt 1 PBL). Översiktsplanen och riktlinjerna för bostadsförsörjning ska komplettera varandra. I riktlinjer för bostadsförsörjning ska kommunen klargöra hur stort behovet av nyproduktion är i olika delar av kommunen. I översiktsplanen behöver kommunen sedan redovisa hur de fysiska förutsättningarna ska tillskapas för att täcka utbyggnadsbehoven.

Eftersom kommunen inte har tagit fram riktlinjer för bostadsförsörjning är det inte möjligt att bedöma om planförslaget lever upp till målsättningen "att en variation av bostadsutbud (bebyggelse typer, upplåtelseformer, storlekar, prisnivåer) i alla kommundelar ska prioriteras för att underlätta kvarboende i sin närmiljö om livssituationen förändras". En befolkningsprognos har dock tagits fram till översiktsplanen. Denna behöver kompletteras med en analys av framtida bostadsbehov och var olika typer av bostäder behöver lokaliseras. Det kan på sikt leda till svårigheter för kommunen att klara sitt bostadsförsörjningsansvar för vissa grupper av människor. För att kommunen ska klara planförslagets riktlinjer och prioriteringar behöver kommunen även möjliggöra för fler hyresrätter i sin politiska inriktning.

Kommunen har inte angett kvantitativa mål för tillskott av nya bostäder. För att bidra till det regionala bostadsbehovet enligt RUFSS 2050 behöver kommunen bidra med ett tillskott av 300 bostäder årligen. Kommunen har angett att den inte kan klara det antalet utan att motivera varför. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver motivera avsteget samt ange en egen siffra för vad som anses möjligt. Att inget mål är satt kan ses i en kontext där bostadstillskottet i kommunen enligt Länsstyrelsens beräkningar varit

totalt 204 bostäder under hela perioden 2015–2019 och Länsstyrelsen befarar därför att bostadsbyggandet fortsatt kommer vara lågt.

I det fortsatta arbetet är det således mycket viktigt att kommunen prioriterar arbetet med att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjning med en analys av vilken typ av bostäder som behöver tillkomma. Det handlar om upplåtelseform och storlek, men också om boenden för funktionsnedsatta, ungdomar, nyanlända och deras möjligheter att bo kvar i kommunen även efter etableringstiden. Av stor vikt är även bostadsutbud för äldre som enligt befolkningsprognosen kommer att öka ytterligare från en redan hög befolkningsandel.

Kommunen bör se över hur bostadsbehov ska tillgodoses för de ekonomiskt svagare hushåll vilkas bostadsbehov inte tillgodoses på kommunens bostadsmarknad. Den kunskapen är viktig eftersom deras bostadssituation sällan kan lösas genom nyproduktion.

Svar: Då kommunen saknar ett bostadsförsörjningsprogram finns inga kvantifierbara siffror för bostadsbyggandet i kommunen vilket är en brist för översiktsplanen. Det pågår ett arbete med att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjning som kan komplettera översiktsplanen. Detta kan ingå i den kommande planeringsstrategin som kommunen ska ta fram senast den 11 september 2024. Detta kan preciseras till granskning.

Gällande avsteg från RUF 2050 mål om bostadstillskott beskrivs motiveringen till detta tydligt i samrådsförslagets kapitel 2.6.2. Dock bör kommande riktlinjer för bostadsförsörjning innehålla kvantitativa uppgifter. På senare år pågår bostadsbyggande om cirka 400 bostäder i Mörbylund och 100 bostäder i Mörby centrum. I förhållande till dagens totala antal bostäder på cirka 13 000 bostäder är det relativt storskaliga bostadsprojekt med Danderyds förutsättningar.

Till granskning kommer kopplingar mellan översiktsplanens utvecklingsinriktningar och ansvarsområde att tydliggöras samt hur de exempelvis inverkar på kommunens framtida bostadsförsörjning.

Regional grönstruktur

Kommunen föreslår i översiktsplanen bebyggelseutveckling inom områden som är utpekade som regional grönstruktur. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver visa i översiktsplanen hur värden och funktioner ska skyddas. Översiktsplanen behöver förtydligas med avseende på hur de i RUF 2050 utpekade gröna svaga sambanden i Rösjökilen inte ytterligare ska

försvagas. Detta gäller särskilt i anslutning till Rinkebyskogen och även i utredningsområdena 3 och 14 utmed E18.

Svar: Till granskning uppdateras översiktsplanen med förtydligande att gröna samband ska värnas och förstärkas i berörda utredningsområden. Vidare uppdateras kartor så att gröna samband integreras i översiktsplanen.

Miljö kvalitetsnormer för vatten (MKN)

Länsstyrelsen anser att kommunen i översiktsplanen tydligare behöver visa hur MKN i kommunens vattenförekomster avses följas. Rådande status och MKN behöver vara grundläggande planeringsförutsättningar i översiktsplaneringen.

Länsstyrelsen instämmer i det förslag som ges i hållbarhetsbedömningen, att vattenplanen bör läggas som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Länsstyrelsen anser även att kommunen bör inarbeta viktiga ställningstaganden som görs i den kommande vattenplanen och dagvattenplanen i översiktsplanen, för att skapa en övergripande förståelse för hur MKN vatten ska hanteras vid planläggningen. Utöver översiktlig beskrivning av vattenstatusen i kommunen bör kommunen redovisa vattenförekomster som av olika anledningar måste beaktas särskilt vid planering och byggande. Gällande de vattenförekomster som inte har uppnått god status bör aktuella miljöproblem både anges och riskbedömas, exempelvis vad gäller övergödning, miljögifter eller fysiska flödeshinder.

Kommunen delar vattenförekomster med flera kommuner och det förekommer mellankommunal samverkan inom olika frågor. Det är enligt Länsstyrelsen en fördel om kommunen kan redogöra för de utmaningar och möjligheter som finns med mellankommunal samverkan då det gäller att uppfylla MKN för delade yt- och grundvattenförekomster, vilka åtgärder i andra kommuner som ger påverkan på kommunens vatten samt vilka åtgärder som planeras i kommunen som i sin tur får effekter utanför kommunen. Som hållbarhetsbedömningen påpekar bör kommunen även redogöra för kumulativa effekter till följd av utvecklingen i kringliggande kommuner samt i regionen som helhet.

De grundvattenförekomster som finns inom kommunen bör redovisas i kartmaterialet. Vidare bör kommunen i översiktsplanen förtydliga informationen om grundvattenförekomsterna Täby-Danderyd och Stockholmsåsen, dess status, MKN, risk för sänkt status samt vilka påverkanskällor som identifierats i översiktsplanen för förekomsterna, både kvantitativt och kvalitativt. Det behöver även framgå av översiktsplanen vad som bör beaktas och hur man ska agera för att bibehålla vattenförekomstens status och följa miljö kvalitetsnormerna. Det bör i översiktsplanen dessutom

framgå om grundvattenförekomsten Täby-Danderyd är viktig ur nödvattensynpunkt eftersom det är kommunens skyldighet att tillhandahålla vatten i en krissituation.

Svar: Parallellt med arbetet för översiktsplanen pågår arbete med vattenplan och dagvattenplan. Här synkas de olika arbetena varterfer under processen. Vattenplanen och Dagvattenplanen innehåller konkreta åtgärder för att uppnå miljökvalitetsnormerna för kommunens vattenförekomster. Bland annat är vattenprovtagningar på vattenkemi årligen på samtliga av kommunens sjöar en prioriterad åtgärd. Statusen för kommunens grundvatten är redan god idag och därmed finns inga större åtgärder preciserade i översiktsplanen. Både översiktsplanen och den kommande vattenplanen inbegriper alla vatten i kommunen inklusive de två vattenförekomsterna som finns.

Kartmaterial med grundvattenförekomster kommer att uppdateras till granskningsskedet.

Översiktsplaner bör undvika tematiska tillägg och istället uppdateras kontinuerligt.

Hälsa och säkerhet samt risk för olyckor, översvämning eller erosion

Buller

I översiktsplanen behöver kommunen redogöra för helikopterbuller vid Danderyds sjukhus. Detta för att underlätta bostadsplanering inom flygets bullerinfluensområde.

Svar. Till granskning uppdateras texter kring detta gällande exempelvis utredningsområdet Knutpunkt Danderyd.

Luftkvalitet

Det framgår inte om beräkningar för luftkvalitet gjorts utifrån att väg E18 överdäckas/tunnelförläggs, vilket behöver förtydligas. Kommunen behöver i efterföljande planering säkerställa att det inte finns risk för människors hälsa avseende luft vid de utredningsområden som presenteras i översiktsplanen runt väg E18.

Svar: För tillfället finns inga beräkningar över exakta effekter av en tunnelförläggning av E18 när det kommer till luftkvalitet. Detta bör studeras vidare i efterföljande planering. För strategier kring luft beskrivs dessa i samrådsförslagets kapitel 6.2.5.2.

Texterna för utredningsområdena uppdateras till granskningsskedet gällande exempelvis luft.

Förorenad mark

Kommunen behöver komplettera planhandlingarna till nästa skede med en mer utförlig kartläggning av föroreningssituationen i kommunen. I översiktsplanen behöver det framgå på ett mer konkret sätt vilken föroreningssituation som råder i kommunen. Redovisningen av nedlagda deponier som finns i underlaget behöver kompletteras med även andra förorenade områden som behöver beaktas i den fysiska planeringen. Det kan röra sig om till exempel verksamheter som har eller har haft sådan hantering som skulle kunna ha orsakat föroreningar, som till exempel bensinstationer, handelsträdgårdar och verkstäder. Dessa kan även med fördel markeras i kartunderlaget.

Av översiktsplanen bör det också framgå hur kommunen avser att hantera föroreningar. Här kan delar inarbetas av den handlingsplan som ska kopplas till "*inventering och riskklassning av verksamheter i olika branscher som kan ha medfört markföroreningar*" som tagits fram av miljö- och stadsbyggnadskontoret. Översiktsplanen bör även redogöra för kommunens strategi avseende förorenade områden för att säkerställa att en ändrad markanvändning är lämplig ur ett hälsoriskperspektiv. Här bör även hanteras om det finns områden där föroreningar utgör ett så stort hinder att bebyggelse/en av viss verksamhet inte är lämplig.

Kommunen har beskrivit hur föroreningar kan påverka och spridas i vatten. Kommunen behöver även komplettera förslaget med att det finns föroreningar som behöver beaktas i fysisk planering som sprids på annat sätt, till exempel i jord eller via ånga upp i byggnader. Det är också viktigt att uppmärksamma att barn är mer känsliga för att exponeras för föroreningar än vuxna.

Svar: En utvecklad inventering och riskklassning för exempelvis deponier har genomförts av kommunen och kommer att framgå i kartmaterialet till granskningsskedet gällande miljö, hälsa och risker.

Geotekniska risker inklusive översvämningsrisk

Länsstyrelsen anser att kommunen har hanterat de geotekniska säkerhetsfrågorna på ett bra sätt i översiktsplanen. Riskområden för översvämnning samt ras och skred redovisas i kartform. De åtgärder och strategier för att hantera klimatrelaterade risker i förslaget kan gärna göras än mer platsspecifika för att underlätta efterföljande planering. Länsstyrelsen har tagit fram ett metodstöd för översiktsplaneringen med vägledning kring hur klimatrisker kan redovisas i översiktsplanen. Metodstödet finns att läsa på

Länsstyrelsens hemsida: Klimatrelaterade risker i översiktsplanering – metodstöd Fakta 2021:3 Till granskningsskedet kan kommunen med hjälp av metodstödet inarbeta förslag på åtgärder som passar kommunen för att hantera klimatrisker och undvika att de får stora konsekvenser. För att underlätta efterföljande planering kan även kartorna som redovisar riskområden visas med högre upplösning.

Gällande framkomlighet för utryckningsfordon kan planförslaget kompletteras med information om att framkomlighet även behöver säkerställas vid vägar och platser som riskerar att översvämmas vid skyfall eller vid stigande havsnivåer.

I planförslaget hänvisar kommunen till Länsstyrelsens rekommendationer för bebyggelse vid Östersjön. Även Länsstyrelsens rekommendationer för bebyggelse vid sjöar och vattendrag samt rekommendationer för hantering av skyfall är aktuella att beakta:

Fakta 2021:2 Rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå längs vattendrag och sjöar i Stockholms län (lansstyrelsen.se)

Fakta 2018-5 Rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall

Svar: Detta beaktas till granskningsskedet då kartunderlag för skyfallsytor kompletterar befintligt underlag från samrådsversionen. Texter för strategier kring "Risker och riskhantering – klimatanpassning" kompletteras gällande utryckningsfordon och länsstyrelsens förslag till rekommendationer.

Allmänna intressen enligt 2 kap. PBL

I det följande framförs synpunkter och information som är att betrakta som råd i fråga om allmänna intressen enligt 3 kap. 10 § punkt 2 PBL.

Utredningsområden

Kommunen pekar i översiktsplanen ut 15 stycken utredningsområden. Dessa beskrivs som områden med olika karaktär där hänsyn behöver tas till varje plats unika förutsättningar. Kommunen tar inte ställning till om de specifika områdena förändras eller ska bebyggas utan beskriver dem som områden som kommer utredas vidare i framtiden. Länsstyrelsen anser att kommunen på ett tydligare sätt bör visa hur utredningsområdena förhåller sig till andra intressen och hur målkonflikter kan motverkas. Riktlinjer och andra ställningstaganden inför fortsatt planering inom dessa områden behöver konkretiseras.

Svar: Genom samrådsförslagets tillhörande matris till kapitel 6.1 redovisas potentiella störningar och risker för respektive område som den efterföljande planeringen behöver ta hänsyn till och studera djupare. Matrisen och texterna för utredningsområdena kommer att preciseras till granskning gällande exempelvis hänsyn i efterföljande planering. Vidare kommer kopplingen till utvecklingsinriktningarna att tydliggöras till granskningsskedet då dessa påverkar utredningsområdena.

Gällande klimatrelaterade risker är kommunens uppfattning att samrådsförslaget beaktar detta. Till granskningsskedet kommer utredningsområde 6 att utgå då denna yta kommer att pekas ut som översvämningsyta i ett GIS-skikt.

Överdäckning/tunnelförläggning väg E18

I planförslaget är en av inriktningarna att överdäcka alternativt tunnelförlägga väg E18. Ett planprogram togs fram för detta år 2016. Länsstyrelsen har i huvudsak ställt sig positiv till en sådan utveckling, men ansåg i programskedet att vissa frågor kräver en ytterligare fördjupning, till exempel farligt gods-transporter, funktionen av väg E18 och översvämningsrisker. Frågor kan även ha tillkommit sedan 2016. Länsstyrelsen vill också lyfta betydelsen av en nära dialog med Trafikverket i det fortsatta arbetet.

Svar: Efter E18-utredningen har inga vidare utredningar gjorts sedan dessa och effekter av tunnelförläggning finns inte på detaljerad nivå och måste utredas vidare. Detta kan förhoppningsvis ske inom ramarna för en framtida ÅVS som planeras att genomföras av Trafikverket, se Trafikverkets remissvar i samrådsredogörelsen.

Nationella mål

Kommunen bör komplettera planförslaget med ett förhållningsätt till de nationella friluftslivsmålen, kulturmiljömålen och gestaltad livs-miljö. Mer om att arbeta strategiskt med gestaltad livsmiljö går att läsa om här: Kommunernas strategiska arbete med arkitektur – Boverket

Svar. Detta beaktas och kommer inkluderas till granskningsskedet.

Sociala aspekter

I översiktsplanen finns mål som har bäring på den sociala dimensionen, bland annat gällande ett blandat bostadsutbud, trygga miljöer, folkhälsa och kulturaktiviteter. I hållbarhetsbedömningen finns rekommendationer för vad som kan förbättras i översiktsplanen gällande flera av dessa frågor.

Länsstyrelsen anser att rekommendationerna är bra och att kommunen tydligare bör inarbeta dessa för att minska risken för negativa sociala konsekvenser som annars riskerar att uppstå och som uppmärksammas i hållbarhetsbedömningen. Bostadsförsörjning, buller- och luftfrågor vid planering intill väg E18 är särskilt viktiga aspekter att beakta, liksom att utbud av samhällsservice motsvarar befolkningssammansättningen i kommunen.

Svar. Noterat.

Strandskydd

Av hållbarhetsbedömningen framgår att strandskyddet endast råder på ett fåtal platser i kommunen (Rösjön, Sättra, Cedergrenska parken och för de små öarna i Värtan) och att strandskyddet är upphävt för kommunens övriga strandområden. Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att strandskydd även gäller på platser utöver de som redovisas i hållbarhetsbedömningen. Exempelvis gäller strandskydd inom delar av det stadsplanlagda Borgen-området. Strandskyddet kan också upphävas delvis vid framtagandet av nya detaljplaner vilket betyder att strandskydd kan råda även i dessa områden. Mot den här bakgrunden bör texten om var strandskydd gäller nyanseras.

I planförslaget bör kommunen också utveckla texten om vad som gäller inom strandskyddat område samt inkludera den karta som finns i hållbarhetsbedömningen som visar utvidgat strandskydd. Kartan kan med fördel även kompletteras med var övrigt strandskydd råder.

Svar: I samrådsförslaget kapitel 3.5.5 står det beskrivet om strandskydd. Till granskning kan texten preciseras och kompletteras med karta för utvidgat strandskydd.

Transportinfrastruktur

Länsstyrelsen ser positivt på att cykel- och gångtrafik är en prioriterad fråga i översiktsplanen. Samtidigt anges att framkomligheten för biltrafik också ska prioriteras. Länsstyrelsen anser att förbättrade förutsättningar för cykel- och gångtrafik samt god framkomlighet för kollektivtrafik behöver prioriteras framför en ökad framkomlighet för biltrafiken eftersom det bättre stödjer omställningen till ett energieffektivt resande.

Svar: Till granskningskedet kommer en prioritering att göras för olika trafikslag.

Farligt gods och drivmedelsstationer

Kommunen bör uppdatera riktlinjerna för farligt gods i planförslaget med en hänvisning till Länsstyrelsens Riktlinjer för planläggning intill vägar och järnvägar där det transporteras farligt gods¹. Riktlinjerna i planförslaget och

kartunderlaget bör också kompletteras med de rekommenderade skyddsavstånd som anges i Länsstyrelsens riktlinjer för farligt gods.

I de riktlinjer som anges i översiktsplanen framhålls att en riskanalys ska genomföras vid planering intill farligt gods-lederna. Länsstyrelsen vill upplysa kommunen om att det inte alltid behövs en särskild riskanalys. Riskbilden beror bland annat på avstånd, lokala förhållanden och antal transporter. Det medför att det kan vara tillräckligt att den bedömning som ligger till grund för en riskanalys av risker på platsen används i planförslaget. Länsstyrelsens riktlinjer som vi hänvisar till ovan ger vägledning till när en riskanalys kan behöva genomföras.

Översiktsplanen bör kompletteras med riktlinjer för riskhänsyn vid ny bebyggelse intill drivmedelsstationer. Läs mer i Riskhänsyn vid ny bebyggelse intill vägar och järnvägar med transporter med farligt gods.

Svar: Till granskningskedet kommer riktlinjerna för bebyggelse kring väg, järnväg samt skyddsavstånd att preciseras.

Grön infrastruktur

Kommunen vill stärka de ekologiska sambanden. Därför bör förslaget kompletteras med ett underlag var dessa finns. Länsstyrelsen har underlag för grön infrastruktur på regional nivå som finns att hämta i vårt webb-GIS, men kommunen bör också utreda och beskriva de lokala ekologiska sambanden.

Svar: Kommunen har ett strukturerat arbete med att stärka biologisk mångfald. En framtida grönplan/grönstrukturplan skulle kunna beakta detta perspektiv mer detaljerat än översiktsplanen. Arbetet för översiktsplanen har utgått från RUFSS 2050 grönstrukturkarta som beaktar de gröna kilarna samt gröna samband. Texter kring detta utvecklas till granskningskedet.

Friluftsliv

Samrådshandlingarna utgår till stor del ifrån regionala värdeinventeringar/material. Länsstyrelsen anser att förslaget bör kompletteras med värdeinventeringar på en lokal nivå, eftersom ett sådant utgör ett värdefullt komplement till de regionala underlagen.

Svar:

Naturmiljö

Översiktsplanen bör samlat behandla alla i kommunen förekommande områdesskyddsformer enligt 7 kap. miljöbalken och redovisa samtliga naturskyddsområden och övriga skyddade områden på karta. Undantag gäller kartredovisning för generella biotopskydd enligt 7 kap. 11 § första stycket

MB. Även denna skyddsform bör dock behandlas i text, eftersom t.ex. alléer/trädtrader ofta behöver beaktas vid detaljplanering.

Det behöver tydligt framgå i översiktsplanen vilka förutsättningar som ska gälla för exploatering av utredningsområden i strategiskt känsliga lägen med hänsyn till den regionala grönstrukturen. Detta gäller särskilt utredningsområde 3 och 14.

Svar: Utredningsområdena kommer att preciseras genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där bland annat grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas.

Dagvattenhantering

I planförslaget anges planeringsförutsättningar för dagvatten. Kommunen bör utveckla resonemanget kring de utpekade strategiska platserna för hantering av dagvatten som identifieras för flera olika områden samt koppla resonemangen till målet att nå eller bibehålla MKN. En koppling kan med fördel göras till pågående arbete och slutsatser i vatten- och dagvattenplanerna som kommunen håller på att tas fram.

Svar: Parallellt med arbetet för översiktsplanen pågår arbete med vattenplan och dagvattenplan. Här synkas de olika arbetena vartefter under processen. Vattenplanen och Dagvattenplanen innehåller konkreta åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsnormerna för kommunens vattenförekomster. Bland annat är vattenprovtagningar på vattenkemi årligen på samtliga av kommunens sjöar en prioriterad åtgärd. Statusen för kommunens grundvatten är redan god idag och därmed finns inga större åtgärder preciserade i översiktsplanen. Både översiktsplanen och den kommande vattenplanen inbegriper alla vatten i kommunen inklusive de två vattenförekomsterna som finns.

Fornlämningar och lokala kulturmiljövärden

I översiktsplanen är den bebyggda miljön i fokus avseende kulturmiljövärden. Det bör också framgå att även fornlämningar och fornlämningsmiljöer är en del av kulturmiljön.

Planförslaget bör kompletteras med information om att alla arbeten som berör fornlämning är tillståndspliktigt enligt kulturmiljölagen (1988:950) och ska samrådas med Länsstyrelsen. Det bör framgå av texten att det till en fornlämning även ingår ett markområde - ett fornlämningsområde som har samma lagskydd som syftar till att skydda lämningen mot en alltför närgående exploatering. Om okända fornlämningar påträffas i samband med markningrepp ska arbetet avbrytas och anmälas till Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen planerar att uppdatera sin kulturmiljöhandbok genom att upprätta ett kommunalt kulturmiljöprogram. Kulturmiljöhandboken utgör redan idag ett viktigt kunskapsunderlag som ger bra vägledning kring enskilda byggnader och kvarter i kommunen. Underlaget kan dock inte ersätta ställningstaganden om en byggnads kulturhistoriska värden och om den omfattas av 8 kap. 13 och 17 §§ PBL i plan- och lovhanteringen. Sådana bedömningar bör även göras när en fastighet inte ingår i ett utpekade bevarandeområde.

I avsnitt 3.7.1 (sidan 95–96) saknas beskrivning av landskapet som villorna en gång etablerats i, på annat sätt än som "stora naturtomter" och "kuperad terräng". Även landskapet och det biologiska kulturarvet bär på en historia som tack vare hänsynsfull och omsorgsfull placering av villorna fortfarande går att utläsa och som med fördel kan uppmärksammas, åtminstone i samband med revideringen av kulturmiljöhandboken och det blivande kulturmiljöprogrammet.

Svar: Till granskning kommer texter kring kulturmiljö att uppdateras tillsammans med kartmaterial samt riktlinjer hur detta ska beaktas i kommande planering tillsammans med kommande innehåll av kulturmiljöprogrammet.

Vattenverksamhet och markavvattning

I planförslaget finns förslag på åtgärder som behöver tillstånd eller anmälan. Det rör till exempel anläggande av bergtunnel och våtmarker. Om genomförandet av förslag i planen behöver tillstånd eller anmälan till vattenverksamhet enligt 11 kapitlet miljöbalken, rekommenderar Länsstyrelsen att kommunen söker tillstånd eller anmäler i god tid. Mer information finns att läsa på Länsstyrelsens webb: Vattenverksamhet I Länsstyrelsen Stockholm (lansstyrelsen.se) Vi vill också informera om att markavvattning är förbjuden i länet. Befintliga anläggningar för markavvattning som är tillståndsgivna eller har fått dispens får inte ändras utan att tillståndet ändras eller upphävs eller ny dispens söks från markavvattningsförbudet. Att anlägga översvämningsskydd (kapitel 6.2.5.6.) skulle vidare kunna likställas med markavvattning. Dispens från markavvattningsförbudet kan därför behövas.

Svar: Noterat.

Vattenskydd

Kommunen behöver förhålla sig till att planeringen bör ske i enlighet med de mål och strategier som har tagits fram i den regionala vattenförsörjningsplanen för Stockholms län.

Svar: Översiktsplanen utgår från såväl globala som nationella och regionala mål som exempelvis regionala vattenförsörjningsplanen. Detta perspektiv beaktas i såväl översiktsplanen som VA-planen och den kommande vattenplanen samt dagvattenplanen.

Hälsa och säkerhet

Störningsbilden för bebyggelsen i de föreslagna utredningsområdena kring väg E18, är komplicerad med bullerstörning från spårtrafik och vägar, men också buller från olika håll och luftföroreningar och/eller farligt gods. Kommunen bör därför komplettera inriktningen för att ge ytterligare stöd i planläggning vad gäller utformning och lokalisering av bebyggelse i dessa områden.

Svar: Synpunkterna för Allmänna intressen enligt 2 kap. PBL beaktas och kompletteras till granskning.

Hållbarhetsbedömningen/miljökonsekvensbeskrivningen

Formalia

I miljökonsekvensbeskrivningen anges att ett nollalternativ till planförslaget är att planering fortsätter ske enligt nuvarande översiktsplan. Nollalternativet bör även utgöras av andra planer som antagits eller som kommunen avser att anta. Det bör även framgå om det finns utbyggnadsförslag som inte längre har politiskt stöd eller som av andra anledningar inte kommer att genomföras.

Miljökonsekvensbeskrivningen som underlag till översiktsplanen

Länsstyrelsen anser att fler av de rekommendationer och åtgärdsförslag som identifieras i miljökonsekvensbeskrivningen bör inkluderas i översiktsplanen. Miljökonsekvensbeskrivningen kommer inte vara en del av den antagna översiktsplanen och därför behöver kommunen säkerställa att viktiga åtgärder som föreslås i miljökonsekvensbeskrivningen också lyfts in i översiktsplanen. Det skulle innebära att miljöbedömningen får en mer reell påverkan på utformningen av planförslaget.

Svar. Noterat.

Övrigt

Kartunderlag

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen skulle kunna kompletteras med en karta för grundvattenförekomster inom kommunen och en karta som redovisar alla förekommande naturområdesskyddsformer enligt 7 kap. MB. För att underlätta efterföljande planering kan också kartorna som redovisar

områden för klimatrisker och översvämning göras med högre upplösning och bli mer platsspecifika.

Svar. Kartor med skikt kommer att uppdateras till granskning. Då en del kartor kan innehålla mycket information är den digitala Story mapen lämpligare för bättre upplösning än pdf-versionen.

Formalia

Naturminnen

Texten bör revideras kring de fyra ekar som är klassade som naturminnen. Kommunen anger att de utgör särpräglade naturföremål som behöver skyddas enligt 7 kap. 11 § MB. Ett naturminne är dock ett existerande områdesskydd enligt 7 kap. 10 § miljöbalken. Skyddsförordnandet finns enligt beslut för varje specifikt naturminne och behöver därför inte skyddas ytterligare (med t.ex. biotopskydd enligt 7 kap. 11 § miljöbalken).

Fornlämningar

I översiktsplanen framgår att samtliga fornlämningar i kommunen är inventerade och redovisade på den ekonomiska kartan. Informationen kan kompletteras med att det är i Riksantikvarieämbetets nationella register för fornlämningar, Fornsök som information, antikvarisk status med mera finns att tillgå.

Svar: Kommentarererna om naturminnen och fornlämningarna är noterade och beaktas till granskning.

Region Stockholm

Nedan citeras Region Stockholms yttrande med kommunens svar med indragen vänstermarginal efter respektive kapitel.

Region Stockholm ställer sig positiv till de övergripande målen och ansatserna i Danderyds kommuns förslag till översiktsplan. Planen ligger i flera avseenden i linje med RUF 2050 vad gäller ambitioner om stärkta hållbara transporter och goda livsmiljöer, men avviker från det regionala målet om att tillskapa tillräckligt många nya bostäder i regionens mest tillgängliga lägen. Planen utgår från en måttlig utvecklingsambition.

Kommunens planering bör tydligare utgå från det regionala behovet av ett högt bostadsbyggande och därmed ökad tillgång till bostäder för stockholmsregionens invånare nu och i framtiden. Planeringen bör också tydligare ta avstamp i en starkare koppling mellan det regionala behovet av bostadsbyggande och kommunala önskemål om utveckling av framför allt kollektiv transportinfrastruktur. Detta för att tydligare bidra till en ekonomiskt hållbar samhällsutveckling och markanvändning liksom ett mer resurssmart

nyttjande av den regionala transportinfrastrukturen. Det är vidare angeläget att kommunen tydliggör hur god framkomlighet för kollektivtrafiken ska säkerställas och integreras i samband med bebyggelseutveckling och förtätning.

Svar: Noterat och synpunkterna bemöts mer områdesspecifikt nedan.

Mellankommunal samordning

Det är positivt att Danderyds kommun tillsammans med grannkommunerna planerar och samordnar utvecklingsbehov och ambitioner, inom ramen för Stockholm Nordost. Det stärker förutsättningarna för att omhänderta det systemperspektiv som behövs för att uppnå en hållbar samhällsutveckling, framför allt vad gäller att koppla delregionala infrastrukturanspråk och mål med motsvarande åtaganden om en effektiv och resurssmart markanvändning samt ett högt bostadsbyggande.

Svar: Noterat.

Bebyggelsestruktur och markanvändning

Kommunen beskriver att huvuddelen av ny bebyggelse ska tillkomma längs med E18-stråket och i kollektivtrafiknära lägen, vilket är positivt. Region Stockholm bedömer att kommunen skulle kunna förstärka sina bostadsbyggnads- och utvecklingsambitioner i de mest kollektivtrafiknära lägena.

Det finns goda möjligheter att kombinera kommunens bevarandevärda miljöer samt arkitektoniska och gröna värden med högre ambitioner vad gäller nybyggnation och bostadsbyggande. Detta för att förstärka det breda och blandade bostadsutbudet som kommunen beskriver som en ambition att upprätthålla och utveckla.

Region Stockholm stödjer föreslagen utveckling av E18-stråket med Danderyd och Mörby centrum i fokus. Det är i linje med utveckling av de strategiska lägen där ett effektivt markutnyttjande kan understödja ett hållbart nyttjande av kollektivtrafiken. Region Stockholm välkomnar att kommunen utreder vidare en eventuell tunnelförläggning av E18 inom ramarna för översiktsplanen så kommunens strategiska utvecklingsambitioner tydliggörs.

Frågan är central för kommunens möjlighet att påtagligt bidra till regionens bostadsbyggnadsbehov. Kommunen uttrycker att planeringen ska syfta till att inte omöjliggöra en tunnelförlängning i framtiden men också att ett nollalternativ, dvs ingen tunnelförläggning, inte möjliggör någon omfattande exploatering eller utveckling av stadsmiljön i centrala Danderyd. Region Stockholm uppmanar kommunen att förtydliga planeringsintentionerna i det

slutliga förslaget till ÖP samt att också fortsatt hantera och förtydliga hur en överdäckning kan finansieras.

Det är positivt att kommunen uttrycker en lokaliseringsprincip om att större arbetsplatser ska lokaliseras inom en radie av cirka 500 meter från Roslagsbane- eller tunnelbanestation eller hållplats för stombusslinje. Även detta ger förutsättningar för ett hållbart resande.

Det är vidare positivt att kommunen lyfter fram vikten av gröna samband, närrökreation och den sammanhängande grönstrukturen som en förutsättning för såväl utveckling som bevarande av goda livsmiljöer och bostadsnära grönstrukturer av god kvalitet. Detsamma gäller det sätt som planen uttrycker de arkitektur- och kulturhistoriska värdena som en resurs att beakta och ta tillvara, vilket ligger i linje med RUF2050 och Kulturstrategi för Stockholmsregionen.

Region Stockholm ser behov av en tät dialog mellan kommunen och regionen vad gäller framför allt markanvändnings-, infrastruktur- och bostadsförsörjningsfrågorna där ansvaret för ett starkt genomförande vilar på flera regionala och kommunala aktörer.

Svar: Till granskningskedet kommer det förtydligas att bostadsutveckling främst ska ske i kollektivtrafiknära lägen och därefter längs E18-stråket.

Innan kommunen kan fatta beslut om överdäckning av E18 måste vidare utredningar, konsekvensanalyser och ekonomiska kalkyler göras. Det är Trafikverket som är väghållare för E18 vilket bör framgå tydligare i översiktsplanen. Då Stockholmsregionen växer och många bostäder byggs i nordostsektorn är detta en viktig fråga för Danderyds framtid då framkomligheten, buller och miljösituationen med mera inte få försämrats.

Efter E18-utredningen som gjordes 2016 har inga vidare utredningar gjorts. Vidare utredningar kan förhoppningsvis ske inom ramarna för en framtida ÅVS som planeras att genomföras av Trafikverket, se Trafikverkets remissvar i samrådsredogörelsen. Inom ramarna för denna ÅVS är det önskvärt att både stat, region och kommuner samverkar.

Bostadsbyggande och befolkningsutveckling

För att de övergripande regionala målen om bostadsbyggande och bebyggelseutveckling ska kunna nås vill Region Stockholm betona vikten av, att utöver principer om en bebyggelseutveckling i lägen med god

kollektivtrafiktillgänglighet, också sträva efter en nybyggnadsvolym som kan bidra till omhändertagande av regionens bostadsförsörjningsbehov.

Kommunen beskriver i sina utvecklingsmål att de tar höjd för det regionala behovet av nya bostäder och arbetsplatser i norra Storstockholm. Samtidigt anger man att det föreligger en risk att regionplanens uppsatta mål gällande årligt bostadstillskott inte kommer att uppnås, inte ens det regionala scenariet Låg. Kommunen bör enligt Region Stockholm förtydliga sin målsättning för bostadsbyggandet, både från ett kommunalt och från ett regionalt perspektiv.

Det är positivt att kommunen lyfter fram behovet av att utveckla bostäder för äldre och för studenter, samt att bostäder för äldre i första hand ska lokaliseras inom en radie av cirka 300 meter från kollektivtrafikstation/hållplats och om möjligt i närheten av lokala torg/centrum. Vidare stödjer Region Stockholm planeringsinriktningen att nya bostäder i form av komplettering och förtätning i befintliga bebyggelseområden prioriteras inom en radie av cirka 500 meter från Roslagsbane- och tunnelbanestation respektive busshållplats, samt i nära anslutning till lokala torg/centra.

Svar: Då kommunen saknar ett bostadsförsörjningsprogram finns inga kvantifierbara siffror för bostadsbyggandet i kommunen vilket är en brist för översiktsplanen. Det pågår ett arbete med att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjning som kan komplettera översiktsplanen. Detta kan ingå i den kommande planeringsstrategin som kommunen ska ta fram senast den 11 september 2024. Arbetet med riktlinjer för bostadsförsörjning kan preciseras till granskning.

För framtida bostadsförsörjningsmål både i översiktsplanen och för revidering av RUF:en bör dialog ske om lämpliga nivåer.

Tillgänglighet och transporter

Region Stockholm menar att det är en bra grund för kommunens och regiondelens utveckling att kommunen framhåller de hållbara transportslagen, och att kommunen ska sträva efter att utveckla gena, trygga och säkra gång- och cykelmiljöer samt underlätta för rörelse mellan de olika kommundelarna.

Vad gäller utveckling av kollektivtrafiken så vill Region Stockholm påtala att en möjlig förlängning av Roslagsbanan till Arlanda analyseras inom arbetet med Kollektivtrafikplan 2050, och samtidigt understryka att det inte finns några beslut eller finansiering för detta.

Cyklingens potential skulle kunna uttryckas tydligare. Enligt Region Stockholms potentialstudie har kommunen förhållandevis goda

förutsättningar för att utveckla cyklingen, trots redan idag högre cykelandel än länsnittet på sju procent. De regionala cykelstråken kan lyftas fram mer i kommunens planering liksom kopplat till de kommunala målen. Det är positivt att behovet av säkra cykelparkeringar lyfts fram.

Vilka målpunkter, i form av exempelvis arbetsplatser, rekreation och handel, som är viktiga både i men framför allt utanför kommunen, kan med fördel tydliggöras i kommunens utvecklingsinriktning. Det vore också önskvärt att kommunen tydliggör hur god framkomlighet för kollektivtrafiken ska säkerställas och integreras i samband med bebyggelseutveckling och förtätning.

Svar: Utvecklingsinriktningarna för kommunikationer kommer att utvecklas till granskningskedet gällande exempelvis målpunkter. För framkomligheten framgår det av samrådsförslagets strategier i kapitel 6 vilka kommer utvecklas till granskningskedet. Cykelkartan kommer att uppdateras till granskningskedet. Parallellt med översiktsplanen pågår ett arbete med att ta fram en trafikstrategi som kommer att komplettera översiktsplanen gällande exempelvis cykling.

Klimat

Stockholmsregionens största klimatutmaningar återfinns inom bebyggelse och transportsektorn. Den fysiska planeringen, och särskilt en stark koppling mellan markanvändning och transportsystem, är en grundförutsättning i arbetet med att nå målet om en resurseffektiv region utan klimatpåverkande utsläpp.

Region Stockholm anser att kommunens översiktsplan tydligare skulle kunna beskriva hur utvecklingen i kommunen ska bidra till minskad klimatpåverkan från den byggda miljön och från transportsektorn.

Svar: Kapitlet för 6.2.1 om strategier om bebyggelse kommer att utvecklas avseende detta till granskningskedet.

Trafikverket

Nedan citeras Trafikverkets yttrande med kommunens svar med indragen vänstermarginal efter respektive kapitel.

Trafikverket anser att planförslaget utgör ett bra underlag för vidare planering i Danderyd och bedömningen är att det bygger vidare på den planinriktning som redovisats i gällande översiktsplan från 2006.

Trafikverket anser att tillkommande bebyggelse bör ske i kollektivtrafikhöga lägen i syfte att minimera risken för att en personbilsorienterad trafikstruktur etableras i de nya bebyggelsemiljöerna. Detta bör prioriteras framför att

bebyggelse tillkommer längs E18 eftersom planförslaget konstaterar att kollektivtrafikandelen för lokala resor är förhållandevis låg.

Översiktsplanen bör prioritera stombusstrafiken och övrig kapacitetsstark kollektivtrafiks framkomlighet för att stärka kollektivtrafikens konkurrensfördelar gentemot biltrafiken. Vidare bör ny bebyggelse utformas för att möjligheterna till hållbara transporter i form av gång- och cykeltrafik och kollektiva resor är goda. Det innebär bland annat att inköp och aktiviteter i vardagslivet så långt som möjligt bör kunna ske utan tillgång till egen bil.

Svar: Noterat och synpunkterna bemöts mer områdesspecifikt nedan.

Riksintressen för kommunikationer

Det pågår ett arbete med ett nytt utpekande av riksintressen för trafikslagens anläggningar. Bedömningen är att beslut om reviderat utpekande kommer att tas under hösten 2021 som kan innebära förändringar för Danderyd avseende E18 och Roslagsbanan.

Trafikverket vill påpeka vikten av att dessa anläggningar skyddas mot åtgärder som kan skada eller i övrigt påverka de negativt. Trafikverkets vill också poängtera att närområdet utmed väg- och spåranläggningarna ska hållas fria från exploatering, då marken i framtiden kan bli aktuell vid eventuella ombyggnationer. Planförslaget redovisar de befintliga riksintressena för kommunikationer översiktligt i kapitel 2 under rubriken 2.5.4 Riksintressen. Stycket kan med fördel kompletteras med en mer utförlig beskrivning av riksintressenas funktion och influensområde, med utgångspunkt i funktionsbeskrivningen för E18 och riksintressepreciseringen för Roslagsbanan. Vidare vore det önskvärt med en bedömning gällande risk för eventuell skada eller annan påverkan på riksintressena till följd av planförslagets genomförande.

Eftersom Danderyds kommun ligger inom MSA-ytorna för Bromma flygplats och Arlanda flygplats bör det redovisas i planförslaget. MSA-ytorna anger ett cirkulärt skyddsområde på 55 km radie räknat från flygplatsernas rullbanor. Eftersom MSA-ytorna är till ytan stora, överlappar dessa varandra i flygplatstäta områden. Det betyder att om det planeras för höga byggnader på en plats, kan flera flygplatser beröras och höjdbegränsningarna kan se olika ut för olika flygplatser. MSA-ytorna är inte utpekade som en del av riksintresset för luftfarten men är att betrakta som samrådsområden. Mer information om MSA-ytorna och ritningsunderlag över deras utbredning hittar ni i respektive flygplats riksintresseprecisering.

Svar: Översiktsplanen beskriver inte höjder på byggnadsverk et cetera specifikt men bör beakta att detta ska samrådas med bland annat Luftfartsverket, berörd flygplats med flera beroende

på åtgärd som överstiger 20 meter. Detta kommer att beskrivas för strategierna om bebyggelsens gestaltning. Riksintressen för luftfarten som berör Danderyd kompletteras till granskningsskedet. Vidare kommer MSA-ytor och influensområden att beskrivas till granskning. Därutöver kommer kapitlet för riksintressen att revideras samt kompletteras med funktionerna för riksintressen om kommunikationer.

I översiktsplanen görs ingen djupare bedömning gällande risk för eventuell skada eller annan påverkan på riksintressena. Dock kommer utredningsområdena att innehålla en underrubrik för hänsyn i efterföljande planering där detta beskrivs och mer detaljerat underlag bör tas fram i exempelvis detaljplaneskedet.

Danderyds kommun inväntar beslut i frågan om riksintresse för kommunikationer och kommer att förhålla sig till gällande riksintressen för kommunikationer tills nytt beslut är fattat.

Avstånd till statlig infrastruktur

Planförslaget pekar ut ett flertal utredningsområden för bostadsbebyggelse och verksamheter i anslutning till det statliga vägnätet, däribland utveckling av handelsområdet vid Enebyängen och ytterligare förtätning utmed E18 vid Mörby centrum. Vid planläggning invid statliga vägar eftersträvar Trafikverket ett bebyggelsefritt avstånd från väganläggningar.

Vid byggande intill en högtrafikerad väg kan det innebära att bebyggelsen exponeras för miljö- och säkerhetsrisker. Vidare kan det även försvåra för väghållningsmyndigheten att genomföra sitt underhåll- och tillsynsuppdrag. En allmän utgångspunkt bör därför vara att kommunen, i kommande detaljplanläggning, säkerställer ett tillräckligt avstånd fritt från bebyggelse intill statliga vägar i kommunen.

Svar. Att väg- och spåranläggningarna ska hållas fria från exploatering kompletteras till granskning och ingår i de kommande strategierna för bebyggelse. Vidare utvecklas områdesbeskrivningarna med hänsyn i efterföljande planering enligt Trafikverkets förslag.

Utveckling av E18

E18 nordost har en viktig funktion i det primära vägnätet och är ett av huvudstråken i regionens transportsystem. Mot bakgrund av bland annat ökat trafikarbete till följd av den planerade bostadsutvecklingen i nordostsektorn och de kända miljöstörningarna har Trafikverket identifierat ett framtida utredningsbehov för att utveckla motorvägen. Åtgärdsvalsstudien är i dagsläget prioriterat men ej tidsatt. Trafikverket genomför just nu ett

investeringsprojekt för ITS och busskörfält på sträckan genom kommunen, samt bedriver större åtgärdsvalsstudier för väg 265 Norrortsleden och E18 Bergshamraleden. Då dessa investering- och utredningsprojekt har en direkt påverkan på trafikförhållandena genom kommunen bedöms en ny åtgärdsvalsstudie för E18 nordost som tidigast kunna påbörjas först efter pågående projekt har avslutats.

I planförslaget redovisas ett specifikt åtgärdsförslag på ny dragning av E18 i tunnel genom större delen av kommunen. Målet med åtgärden anges vara bland annat att minska motorvägens negativa miljöeffekter men även frigöra markområden utmed det befintliga E18-stråket för stadsutveckling. Ett tydligt fokus ligger på de positiva effekterna av en tunnelförläggning av motorvägen och övriga effekter såsom klimatpåverkan vid byggnation och de samhällsekonomiska förutsättningarna beskrivs inte. Förslaget om tunnelförläggning bygger i huvudsak på den åtgärdsvalsstudie Danderyds kommun tog fram 2018 vilken Trafikverket har tidigare yttrat sig över. Åtgärdsförslaget är i dagsläget inte finansierat och Trafikverket kan utifrån redovisat underlag inte ta ställning till dess genomförbarhet. Gällande den beskrivna problembilden av E18 genom Danderyd är det Trafikverkets bedömning att de frågorna bör studeras vidare i den planerade åtgärdsvalsstudien för E18 nordost och ställer sig positiva till fortsatt samverkan med kommunen i den här frågan.

Svar: En ÅVS är önskvärd för E18 där tidigare E18-utredningar kan ligga till grund för kommande studier. Denna fråga bör med fördel kopplas ihop med Regions Stockholms pågående arbete med Roslagsbanan till city för mest samhällsekonomisk nytta.

Kollektivtrafiknod Rinkeby

I utvecklingsinriktningen för såväl bebyggelse som kommunikationer redogörs det översiktligt för en ny kapacitetsstark kollektivtrafiknod i Rinkeby och ett nytt centrumområde, vilket möjliggörs av ett utbyggt spårbundet kollektivtrafiknät mellan Täby och Stockholm/Solna. Nodens läge, geografiska koppling till det framtida spårvägsnätet samt koppling till det regionala vägnätet framgår inte riktigt och bör förtydligas. Gällande det nya centrumområdet, som ska inrymma en tät och multifunktionell bebyggelse, noterar Trafikverket att den saknas på listan över utpekade utredningsområden.

Svar: För kollektivtrafiknod Rinkeby är den frågan avgörande av en förlängning av tunnelbanan norröver. Liksom tunnelförläggning av E18 kan inte kommunen enskilt besluta om dessa frågor som hör ihop. Här krävs vidare samarbete mellan kommun, region och stat för hur detta ska utvecklas, genomföras och finansieras. Därav ingår inte dessa område som

utredningsområden utan är mer av långsiktig karaktär och finns beskrivet som utvecklingsinriktning.

Klimatanpassning

I planförslaget uttrycks ett behov av att reservera skyfallsytor i syfte att hantera bland annat ökad nederbörd. Skyfallsytorna, som ska redovisas i kommande planunderlag, bör om möjligt inkluderas i markanvändningskartan. Trafikverket har i sitt arbete med regional klimat- och sårbarhetsanalys konstaterat att trafikplats Danderyds sjukhus ligger i lågpunkt och riskerar att påverkas av skyfall, vilket även konstateras i planförslaget.

Det är viktigt att Trafikverket och Danderyds kommun samverkar kring hantering av uppmärksammade klimatrisker, inte minst vad gäller hantering av skyfall och dagvattenåtgärder.

Svar: Granskningsförslaget kompletteras med underlag för skyfallsytor och text.

Miljö och hälsa

Trafikverket har ett ansvar för att bidra till en hälsosam boendemiljö, och det innefattar bland annat minskat buller och förbättrad luftmiljö. Det är en följd av att Trafikverket ska bidra till att det transportpolitiska hänsynsmålet avseende säkerhet, miljö och hälsa uppnås.

Det är bra att skolmiljöer uppmärksammas och att barn framhålls som en särskilt utsatt grupp i planförslagets riktlinjer för planering med hänsyn till bullerstörningar. Denna inriktning kan med fördel även inkluderas i riktlinjerna för planering avseende luftkvalitet. Vidare är det välkommet att kommunen har för avsikt att ta fram en bullerstrategi med handlingsplan i syfte att minska bullernivåerna. Trafikverket bistår gärna med information om berörda statliga vägar i kommunen då trafikbulleralstringen i stor utsträckning härrör från det statliga vägnätet.

Gällande riskhantering delar Trafikverket kommunens inriktning om att en riskanalys ska göras vid planering intill utpekade transportleder för farligt gods. Inom ramen för tidig riskhantering anser Trafikverket att det skulle vara positivt att i planförslaget ytterligare förtydliga de allmänna förutsättningarna gällande rekommenderade skyddsavstånd intill trafikleder. Av planförslaget framgår det även att kommunen ska verka för att Vendevägen ska avklassificeras som sekundär transportled för farligt gods. Trafikverket konstaterar att det saknas motiv till varför Vendevägen ej längre behövs för transporter av farligt gods men är positiva till förändringen förutsatt att det inte finns behov av lokala transporter av farligt gods. I övrigt hänvisar Trafikverket till Länsstyrelsen avseende hantering av riskfrågor.

Det är positivt att planförslaget lyfter behovet av gröna kopplingar genom bland annat E18 som en utvecklingsinriktning för natur och friluftsliv. Trafikverket instämmer i behovet och har bland annat identifierat en barriär i höjd med trafikplats Danderyds kyrka och Ekebysjön. Det är en sträcka på 1–2 km främst norr om trafikplatsen med viltbiotop närmast vägen. Denna barriäreffekt utgörs dock lika mycket av vägen som övrig bebyggelse och exploatering utmed vägen. Vidare har Trafikverket identifierat behov av faunapassage för medelstora däggdjur längs väg 262 öster om Sätträängskyrkan vid vattendraget. Utmed väg 262 finns det även på flera platser artrika vägkanter som Trafikverket underhåller.

Svar: Synpunkterna om miljö- och hälsa är noterade. Vendevägen är sedan tidigare avklassificerad och kommer att tas bort till granskningskedet.

Trafiksäkerhet och prioritering av trafikslag

I planförslaget betonas vikten av god kvalitet på drift och underhåll av gång- och cykelvägar, vilket är en avgörande parameter för att minska antalet allvarligt skadade cyklister och fotgängare. I riktlinjerna för planering av gång- och cykeltrafik framhålls vikten av trygga och säkra trafikmiljöer för oskyddade trafikanter vilket är positivt. Vid korsningar med huvudvägnätet förordas bland annat trafiksäkerhetshöjande och hastighetsdämpande åtgärder. Då majoriteten av de gående och cyklister som omkommer eller blir allvarligt skadade i Stockholms län blir skadade på det kommunala vägnätet är kommunernas insatser avgörande för att nå etappmålet om förbättrad trafiksäkerhet. I samma kapitel framgår det samtidigt att framkomligheten för biltrafik ska prioriteras. Då dessa målsättningar i praktiken kan visa sig vara motstridiga bör riktlinjerna förtydligas avseende prioriteringsordningen mellan trafiklagen vid målkonflikter. Likaså bör prioriteringsordningen mellan biltrafiken och busstrafikens behov av framkomlighet klargöras ytterligare då det även i detta hänseende kan föreligga en målkonflikt.

Svar: Noterat. Prioriteringen ska tydligare framgå till granskningskedet.

Lantmäteriet

Lantmäteriet har inget att erinra mot planförslaget.

Svar: Noterat

Storstockholms brandförsvaret (SSBF)

SSBF har bland annat beaktat olycksrisker och anser att hanteringen av olycksrisker bör förtydligas och utvecklas.

SSBF bedömer att Danderyds kommun bör ta fram en vägledning, som ett komplement till översiktsplanen, för hur riskhantering ska ske inom fysisk planering. Vägledningen bör redogöra för vilka underlag som ska tas fram, i vilket skede de ska tas fram och vad som bör redovisas och besvaras.

Påverkan från en riskkälla beskrivs ofta som konsekvenser för människors hälsa och säkerhet. En olycka ger ofta även konsekvenser på bebyggelse, egendom och miljö. SSBF rekommenderar därför att kommunen generellt har ett brett perspektiv i sin riskhantering vad gäller övergripande planering.

SSBF bedömer att riskhanteringsprocessen behöver förtydligas där kommunen tar ställning till hur en riskbedömnings olika delar genomförs samt vilka frågor som behöver besvaras, för att utgöra ett beslutsunderlag i planprocessen. I samrådsförslaget benämns Roslagsbanan samt farligt godsleder som riskkällor, vilket SSBF ser positivt på.

Psykisk ohälsa och självmord är ett utbrett samhällsproblem och det finns särskilda platser så kallade "Hot spots" att ta extra hänsyn till, exempelvis spårnära bebyggelse, broar och höga byggnader. SSBF rekommenderar att denna risk hanteras övergripande i översiktsplanen för att det ska få genomslag i senare delar av plan- och byggprocessen.

I ÖP skulle en inventering och grovanalys för att bedöma lämpligheten för exploatering av olika verksamheter för olika områden kunna ingå.

I ÖP bör det som är skyddsvärt identifieras för att kunna beaktas, alternativt hänvisning till kommunens risk- och sårbarhetsanalys. I ÖP bör det framgå om detta är beaktat med avseende på exempel den exploatering som planeras.

Med hänsyn till kommunens ansvar enligt Lagen om skydd mot olyckor är det att föredra om översiktsplanen beskriver hur tillgången till kommunal räddningstjänst beaktas när staden utvecklas. SSBF:s möjlighet att genomföra räddningsinsatser utgör en samhällsviktig funktion och är i vissa fall dimensionerande vid projektering av byggnadstekniskt brandskydd enligt PBL. I förslaget till ÖP nämns inte möjlighet till räddningsinsatser mer än av övergripande karaktär där det specificeras att god status uppnås. SSBF menar att det är lämpligt att beröra frågan med extra hänsyn till skydd mot olyckor i viss typ av planerad bebyggelse som exempelvis höga byggnader eller där förväntad tid till hjälp är längre. SSBF:s handlingsprogram kan med fördel kopplas till ÖP i den mån det behöver tydliggöras vilka förutsättningar och utvecklingsstrategier som brandförsvaret har eller ser. Det finns till exempel begränsad tillgången till räddningstjänst på öarna i kommunen. I det sammanhanget bör speciellt nämnas som är en ö med många permanentboende dit vanliga räddningsfordon inte kan nå då vägförbindelse saknas.

Vid planering av ny bebyggelse behöver det tas hänsyn till tillgång på brandvatten. SSBF rekommenderar att kommunen använder sig av konventionellt system för brandvatten i så stor utsträckning som möjligt för att underlätta och effektivisera räddningsinsatser.

Svar: Översiktsplanens kapitel 3 avseende "Miljö, hälsa risk" kommer att med utgångspunkt från ovanstående synpunkter revideras till granskning.

Översiktsplanen ska inte vara mer detaljerad än nödvändigt och vidare framtagande av vägledningar bör respektive förvaltning i kommunen ansvara för. Dock kan detta preciseras i översiktsplanen.

För översiktsplanens utredningsområden redovisas exempel på risker i matris. Dessa måste analyseras vidare och andra risker kan tillkomma beroende på vilket område som utreds. Texterna för utredningsområdena kommer att uppdateras till granskning gällande hänsyn i efterföljande planering till granskningsskedet för exempelvis räddningstjänstens framkomlighet.

Därutöver kommer riktlinjerna för räddningstjänsten att uppdateras till granskning.

Luftfartsverket (LFV)

Luftfartsverket vill i egenskap av sakägare för CNS-utrustning (communication Navigation Surveillance) påpeka att Danderyds kommun berörs av influensområdet för hinderytor (skyddsområde på 90 km kring flygplats där flygplanen påbörjar den sista delen av inflygningen) för Bromma, Eskilstuna, Västerås, Uppsala och Arlanda flygplats. Av dessa är Bromma, Västerås och Arlanda flygplatser riksintresse vilket bör redovisas under Riksintressen i planen.

Av översiktsplanen bör framgå att lokalisering av höga byggnader/föremål inom influensområdet ska samrådas med respektive flygplats. Konsekvenser av hinderbegränsande områden och bullerkurvor ska redovisas i planen i form av restriktioner och/eller rekommendationer.

I översiktsplanen nämns i ingenting om flyghinder för den civila luftfarten. Vad som gäller avseende civil luftfart bör nämnas i alla översiktsplaner för att säkerställa att LFV remitteras i dessa ärenden. LFV vill påminna kommunerna om att följande gäller för civil luftfart:

Alla byggnadsobjekt oavsett typ som master, torn, pyloner, skyltar, konstverk, byggnader etc. som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan skall remitteras till LFV. Detta gäller oavsett position på svenskt territorium.

Befinner sig objektet till havs eller i insjö skall även Kustbevakningen i Karlskrona remitteras.

Berörda flygplatser ska därför alltid tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering. På grund av nyttillkomna satellitbaserade inflygningsprocedurer på Sveriges flygplatser har LFV utökat influensområdet för hinderytor till 90 km från flygplats för att även täcka in de hinderytor som är förknippade med dessa procedurer.

Svar: Översiktsplanen beskriver inte höjder på byggnadsverk et cetera specifikt men bör beakta att detta ska samrådas med bland annat Luftfartsverket, berörd flygplats med flera beroende på åtgärd som överstiger 20 meter. Detta kommer att beskrivas för riktlinjerna om bebyggelsens gestaltning. Riksintressen för luftfarten som berör Danderyd kompletteras till granskningsskedet.

Swedavia

Swedavia anser att översiktsplanen inte har någon påverkan på Stockholm Arlanda Airport eller Bromma Stockholm Airport. Dock är kommunen inom MSA ytorna i enlighet med riksintressepreciseringen för dessa flygplatser vilket borde framgå i översiktsplanen även om det inte planeras för påtagligt höga byggnader som står i strid med detta i översiktsplanen.

Svar: Översiktsplanen beskriver inte höjder på byggnadsverk et cetera specifikt men bör beakta att detta ska samrådas med bland annat Luftfartsverket, berörd flygplats med flera beroende på åtgärd som överstiger 20 meter. Detta kommer att beskrivas för strategierna om bebyggelsens gestaltning. Riksintressen för luftfarten som berör Danderyd kompletteras till granskningsskedet.

Norrvatten

Norrvatten har huvudledningar i området och framhåller att byggnation i närheten av Norrvattens huvudledningar innebär en risk. Av säkerhetsskäl bör därför inga byggnader anläggas inom 10 m från huvudvattenledning, utan att behovet av skadebyggande åtgärder utreds.

När projektering påbörjas av kommande anläggningar, vägar och byggnader mm inom eller intill ledningsrättsområdet, skall Norrvatten kontaktas.

Generellt gäller att huvudvattenledningar ej får utsättas för vibrationer eller belastningar av arbetsmaskiner och transportfordon utan att förstärkningsåtgärder vidtas för ledningen. Förändring genom uppfyllnad eller

nedschaktning av nuvarande markprofil får ej ske utan Norrvattens godkännande.

Svar: Noterat och uppdateras till granskningskedet.

Käppalaförbundet

Käppalaförbundet anser att avsnitt 6.2.3.3 om vatten och avlopp förtydligas i den fjärde riktlinjen att begränsa belastningen av näringsämnen och föroreningar till recipient genom att minska mängden spillvatten till spillvattennätet. Det skulle även kunna innehålla att det är ovidkommande vatten till spillvattennätet som ska begränsas, det så kallade tillskottsvattnet.

Svar: Noterat.

Skanova

Skanova AB har tagit del av förslaget till översiktsplan och önskar framöver att medverka i planarbeten i tidiga skeden.

Svar: Noterat

Svenska kraftnät

Svenska kraftnät bygger en ny elförbindelse i tunnel från Danderyd, under de centrala delarna av Stockholm, till söder om Hammarbykanalen. Den nya elförbindelsen är en del av projekt Stockholms Ström, ett samarbete mellan Ellevio, Vattenfall och Svenska kraftnät, för att förstärka Stockholmsregionens elnät.

Så länge Svenska kraftnäts synpunkter och rekommendationer beaktas och att samråd hålls med Svenska kraftnät vid detaljplaneläggning och bygglov ovanpå kabeln har Svenska kraftnät inga invändningar mot aktuell översiktsplan.

Svenska kraftnät noterar att:

- *stationerna Anneberg och Danderyd lyfts fram som förutsättningar i markanvändningskartan och i beskrivningen av den tekniska infrastrukturen i nulägesbeskrivningen.*
- *det är positivt att kommunen lyfter fram den roll kabeln mellan Anneberg och Skanstull har för strömförsörjningen i Stockholmsområdet. Texten är dock formulerad så att det är lite oklart om kabeln är byggd eller ej i dagsläget. Det vore bra att tydliggöra att kabeln byggs nu och kommer vara klar mot slutet av 2020-talet.*
- *det framförs i översiktsplanen planer på att tunnelförlägga E18 genom en längre sträcka genom kommunen. Det är väldigt viktigt att hänsyn tas till Svenska kraftnäts kabeltunnel mellan Anneberg och Skanstull.*

- *ny bebyggelse planeras ovanpå överdäckningen. Det är då viktigt att känna till att dessa inte kan förses med energibrunnar eller andra anläggningar som går djupt ner i marken. Samråd bör ske med Svenska kraftnät vid detaljplaneläggning och bygglov ovanpå kabeln.*

Svar: Noterat. För text om kraftledningstunnel finns detta samrådsversionens kapitel 3.4.2 – Energi. Detta stycke preciseras enligt synpunkt till granskning.

Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall Eldistribution har inom och i närområdet för Danderyds kommun 77 kV markkabel och luftledning med beteckning regionnätledning samt en 220 kV transformatorstation.

Vattenfall Eldistribution noterar att på sidan 55 i avsnittet EL saknas vårt regionnät och att det är genom våra regionnätledningar som matar lokalnätsbolaget.

Vattenfall Eldistribution AB har planerade projekt i kanten av Rinkebyskogen och Sättra ängar, men där verkar kommunen ändå inte ha några planer på bebyggelse.

För alla detaljer och anläggningar som placeras invid Vattenfall Eldistributions elnätanläggningar gäller att dessa skall placeras så att drift- och underhållsarbeten för elnätanläggning inte försvåras.

Schaktning och sprängning får inte ske i närheten av Vattenfall Eldistributions elnätanläggningar utan att man i god tid inhämtat ledningsägarens medgivande. Hänsyn ska tas till försiktighetsprincipen som ingår i de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken avseende att verksamheter eller åtgärder inte medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Ombyggnad eller flytt av Vattenfall Eldistributions anläggning ska anmälas i god tid. Ombyggnad/flytt bekostas av den som initierat ärendet, om det inte regleras på annat sätt i avtal. En framtidssäkrad infrastruktur för eldistribution medför ombyggnad av befintliga elnätanläggningar och utbyggnad med nya elnätanläggningar för att säkerställa kommunens kommande energibehov vid bland annat nyexploatering av bostäder, industri och handel.

Vid utbyggnad av laddinfrastruktur krävs sannolikt ombyggnad av befintliga elnätanläggningar och utbyggnad med nya elnätanläggningar. I översiktsplanen måste hänsyn tas till att det krävs både nya och förändrade intrång i geografin för att framtidssäkra den del av infrastrukturen som berör eldistribution. Vid bildande av nya naturområden, t.ex. naturreservat, Natura 2000-områden och vattenskyddsområden, gäller att restriktionerna inte får förhindra ledningshavaren att utföra de återkommande drift- och

underhållsåtgärder som man är ålagda att utföra bl.a. enligt gällande föreskrifter samt åtgärder som erfordras vid pågående driftstörning.

Vid förändring i kraftledningsnätet bör en bedömning kring lämpligt tekniskval genomföras. Det är särskilt angeläget i områden där väsentliga natur- eller kulturvärden kan påverkas.

Svar: Översiktsplanen följer relevant lagstiftning och många synpunkter behandlas i kommande skeden som exempelvis detaljplaner.

Synpunkten om Vattenfalls ledningar kommer att uppdateras till granskningsskedet.

Ellevio

Ellevio har inget att erinra gentemot förslaget.

Svar: Noterat

Locums AB

Locum AB yttrar sig såsom ägare till fastigheterna Sjukhuset 5, och Sjukhuset 6 där Danderyds sjukhus är placerat och som ingår i planeringsområde 1. Locum framhäver vikten att framtida planering i kommunen beaktar sjukhusområdet och säkerställer tillgången till det då all logistik alltid ska fungera för ett akutsjukhus. Vidare måste omkringliggande mark beaktas för att sjukhusområdet ska kunna fortsätta att utvecklas i framtiden då vården är viktig ur ett totalförsvarssammanhang och ska således prioriteras framför bostadsbebyggelse.

I samband med utbyggnaden av bostäder i anslutning till sjukhusområdet är det viktigt att ha med sig i förutsättningarna att Danderyds sjukhus helikoptertrafik kommer att byggas ut kraftigt inom de närmsta åren. 2024 förväntas kapaciteten vara den dubbla mot dagens, dvs ca 1400 flygrörelser per år och utbyggnaden av kapaciteten kommer att få påverkan på bullerförhållanden i närområdet.

Danderyds sjukhusområde utgör en av Region Stockholms markreserver. Det betyder att marken kan komma att behöva tas i anspråk för framtida utbyggnad av vårdverksamhet och/eller tillhörande infrastruktur. Vidare är Locum kritiska till att titta på att öppna upp grönstråk genom området ned mot Edsviken. Dels för att regionen redan idag har ett utestående behov av psykiatriska slutenvårdslokaler med tillgång till rekreativa ytor för patienter och Danderyd är en tänkbar framtida placering för dessa. Samt för säkerhetsskäl.

Beskrivna förslag i översiktsplanen, kopplat till anpassningar längs E18, måste omhänderta och säkerställa goda förbindelser till akutsjukhuset. Detta redan

från de första skisserna i planeringsstadierna, under byggtid och när nya anläggningar tas i drift. Locum AB ser positivt på att kollektivtrafiknoderna förstärks. Det kommer underlätta för personal, besökare och dagpatienter/mottagningspatienter att kunna färdas kollektivt.

Svar: Noterat. Beskrivningen för utredningsområdet som inkluderar Danderyds sjukhus revideras till granskning och beaktar synpunkterna gällande helikopterbuller och framkomlighet.

Vid utveckling av sjukhusområdet ska grönstrukturen beaktas och förslaget att skapa bättre gröna kopplingar över/under E18 vid Knutpunkt Danderyd (sjukhuset) och österut via Stockhagen ska inte ses i kontrast till utveckling av sjukhusområdets för framtida behov.

Polisen

Polisen anser att översiktsplanen borde innehålla en egen del eller rubrik om trygghet och brottsförebyggande perspektiv där det särskilt framhålls att långsiktigheten är viktig när det gäller trygghet och brottsförebyggande.

För efterkommande planering bör byggherrar inför en projektering inkomma med en trygghetskonsekvensbeskrivning där det beskrivs hur projektet bidrar till att öka tryggheten och minska brottsligheten eller att de i dialog med kommunens brottsförebyggande råd kommunicerar effekterna av projektet.

Yttrandet innehåller vidare förslag på vad översiktsplanen skulle kunna innehålla för att undvika brott gällande exempel informell kontroll och brottsförebyggande tänkande.

Svar. Noterat. Till granskning kommer texter för trygghet att preciseras och ges större utrymme för översiktsplanens riktlinjer.

Prästlönetillgångar i Stockholms stift – Svenska kyrkan

Fastigheten Danderyd 2:2 är en prästlönefastighet i närheten av Edsbergsvägen mot Sollentuna kommun. Sammanfattningsvis önskas att förslaget till översiktsplan ändras så att fastigheten Danderyd 2:2 eller delar av den anges som utredningsområde till skillnad från grönområde som planförslaget gör. Detta område ligger i nära anslutning till utredningsområde 13, Sätträängsvägen.

Enligt Prästlönetillgångar i Stockholms stift ligger förslaget i linje med den regionala utvecklingsplanen för Stockholm, RUF5 2050, som översiktsplanen hänvisar till. I RUF5:en förespråkas att en ny förbindelse ska länka samman regionala stadskärnor, vilket ligger i nära anslutning till föreslagna utredningsområdet.

PLT har de senaste åren framfört olika idéer till kommunen för både bostadsändamål och samhällsfastigheter. Vidare skulle de riktlinjer som framförs i översiktsplanen kunna följas gällande exempelvis bebyggelse och förnybar energi. Idag finns goda kollektivtrafikförhållanden längs väg 262 samt att det är ett regionalt cykelstråk. Fastigheten är 42 hektar stor och skulle delvis kunna bebyggas med bostäder samtidigt som viktiga naturvärden värnas samtidigt som bågskytteklubben som idag arrenderar mark för verksamhet skulle kunna ges bättre förutsättningar i en inomhusmiljö.

Svar: Översiktsplanen kommer ej att peka ut fastigheten Danderyd 2:2 som potentiellt utredningsområde då det ligger i nära anslutning till det kommande naturreservatet i Rinkebyskogen. Dock är inte översiktsplanen juridisk bindande. Detta innebär att även fastigheter som inte omnämns som utredningsområden i översiktsplanen kan ändra användning framöver.

Svenska kyrkan – Danderyds församling

Danderyds församling, Svenska kyrkan anser att översiktsplanen genom kommunens vision att bli "Sveriges bästa kommun att leva, bo och verka i" andas framtidstro och kraft. Dock uppstår ett frågetecken för vem och om alla i samhället inkluderas i detta. Församlingen efterfrågar en större blandad bebyggelse med fler billiga bostäder i kommunen. Församlingen stöder en överdäckning/nedgrävning av E18, men vad händer med kommunens framtida bostadsbebyggelse om detta inte blir av? Därav borde översiktsplanen innehålla en alternativ plan för ökat och differentierat bostadsbyggande. Församlingen bejaktar starkt översiktsplanens skrivningar om ökad kollektivtrafik inom kommunen för att fler ska kunna röra sig fritt i samhället samt att många har svårt att ta sig till kyrkorna och kyrkogårdarna i kommunen. Sammanfattningsvis välkomnar församlingen förslaget till översiktsplan vilken identifierar flera områden där kommunens och församlingens verksamheter samverkar för ett gemensamt, gott samhälle.

Svar: Noterat. Kommunen saknar ett bostadsförsörjningsprogram där parametrar som för vem och vilka bostäder ska planeras och i vilken omfattning. Det pågår ett arbete med att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjning som kan komplettera översiktsplanen. Detta kan ingå i den kommande planeringsstrategin som kommunen ska ta fram senast den 11 september 2024. Arbetet med riktlinjer för bostadsförsörjning kan preciseras till granskning.

Naturskyddsföreningen i Danderyd

Naturskyddsföreningen i Danderyd har främst synpunkter på användning av mark- och vattenområden med fokus på djur och natur, stadsnära friluftsliv, miljö- och klimathänsyn samt biologisk mångfald.

Naturskyddsföreningen i Danderyd anser att förslaget är ambitiöst men saknar konkreta mål för uppföljning, framför allt när det gäller klimat- och miljöhänsyn som ges för lite utrymme i förslaget.

Befintliga grönområden måste värnas och skötselplaner ses över och klimatanpassas samtidigt som sambanden mellan olika områden förstärks.

Kommunens utgångspunkter

Som utgångspunkter anges kommunens vision, mål och styrdokument, men även FN:s globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030 samt regionala och nationella mål för hälsa, energi, klimat och miljö. Risken är att det blir ottydligt. Naturskyddsföreningen ser gärna att kommunen är mer konkret och adderar mätbara mål som är enkla att löpande följa upp.

Kommunens vision antogs 2019. Det är inte så länge sedan, men den känns redan föråldrad. Här nämns ingenting om djur och natur, biologisk mångfald, om vikten av stadsnära friluftsområden eller om skogens betydelse för ett hållbart stadsklimat.

Stärk svaga samband

Naturskyddsföreningen anser det viktigt att stärka svaga samband mellan olika grönområden, både i kommunen och i regionen för exempelvis Rösjökilen samt att Rinkebyskogens reservatet bör utvidgas. Även svaga gröna samband bör stärkas. De gröna områden som finns kvar i kommunen måste skyddas från exploatering.

Bebyggelse som inte gör intrång

I planen ligger fokus på nybyggnation med närhet till naturen – nya bostäder ska byggas max 200 meter från naturområde eller. Samtidigt måste det säkerställas att ny bebyggelse inte gör intrång på befintliga parker och naturområden. Det är också viktigt att boende i det befintliga beståndet har nära till parker och naturområden.

Energi

Naturskyddsföreningen stöder kommunens ambition att bygga ut fjärrvärmenätet för att förbättra tillgången till klimatsmart uppvärmning.

Avfall

Naturskyddsföreningen vill se löpande information om hur hushållen klarar sopsortering och vikten av att förbättra kunskapen om sopsortering och möjlighet till återbruk och återanvändning.

Trafik och transporter

I riktlinjer för Trafik och transporter saknas miljö- och klimatperspektivet, både vad gäller mål och konkreta åtgärder. Trafiken måste bli mer miljö-, klimat- och hälsoanpassad, med särskilt fokus på buller, partiklar och utsläpp.

Det kollektiva resandet utgör stommen i ett miljöanpassat trafiksystem. Detta kan framgå tydligare i översiktsplanen, där istället cykling, som är svårt för äldre och funktionshindrade och svårt för alla under vintern lyfts fram.

Naturskyddsföreningen föreslår att mål för kollektivtrafiken också preciseras. Goda kollektiva förbindelser inom kommunen och god framkomlighet på trottoarer och gångvägar året om stärker det kollektiva resandet. Kommunen behöver också säkra att infartsparkeringarna är tillgängliga för kommunens invånare vid alla tider på dygnet för att underlätta pendling.

Buller är ett stort problem, särskilt i närheten av E18, men också nära Roslagsbanan. Detsamma gäller luftföroreningar. Här saknas information och diagram för detta. Vägar och järnvägar utgör dessutom hinder för djur att passera. Att begränsa hastigheten på E18 är en enkel åtgärd som skulle ge snabb effekt. Men på sikt bör E18 tunnelförläggas.

Ljuföroreningar

Kommunen bör lyfta fram risken för ljuföroreningar i all planering.

Vattenkvalitet och hantering av dagvatten

Kommunen har gjort stora investeringar för att hantera översvämningar, men Danderyd har trots detta flera områden som riskerar översvämning, t ex Nora torg. Problemen riskerar att öka på grund av den pågående förtätningen, med nedhuggna träd och hårdgjorda ytor tillsammans med ett förändrat klimat.

Edsvikens vatten når inte upp till miljökraven. Därav välkomnas förslag på åtgärder i kommunens nya vattenplan. Vidare gjordes den senaste mätningen av kvaliteten i Ekebysjön, Ösbysjön och Nora träsk 2014. Vattenkvaliteten bör följas upp årligen.

I Rösjön har smal vattenpest etablerat sig, en växt som finns med på EU:s lista över invasiva främmande arter. Naturskyddsföreningen vill uppmana kommunen att hålla noggrann uppsikt över beståndet, med kontinuerliga insatser för att bekämpa utbredningen.

Både Ösbysjön och Ekebysjön växer igen. Ösbysjön påverkas av närheten till Djursholms Ridskola och Ekebysjön av beteshagar i närheten.

När våtmarker växer igen påverkas både rening av vatten och artrikedomen.

Alla Danderyds badplatser får fina betyg, det är viktigt att informera allmänheten om att det är skillnad mellan badkvalitet och ekologisk kvalitet!

Friskt vatten och levande hav och sjöar är livsviktigt. Att hantera hoten är en stor utmaning redan idag, och än mer framöver.

Parker, golfbanor och naturområden

Danderyds naturreservat, Öarna i Värtan, Ekebysjön och Rinkebyskogen, är särskilt värdefulla att värna om. Efter kommunbeslut (februari 2014) om att inrätta delar av Rinkebyskogen som naturreservat är det positivt att kommunen nu har skickat ut beslutsdokument och skötselplan på ny remissrunda inför en korrekt registrering hos Länsstyrelsen.

Rinkebyskogen är en viktig del av Rösjökilen, en av Stockholms Gröna kilar. Reservatet bör utvidgas till att också omfatta Svenska kyrkans mark ner till Edsviken och kommunens mark sydost om reservatet, där Roslagsleden börjar. När det gäller Rinkebyskogen måste ett eventuellt MTB-spår hanteras så att skadegörelsen begränsas.

Danderyd har tillsammans med Kungliga Djurgården, ett av Europas sista bestånd av gamla ekar. Ekar är särskilt viktiga för bin och andra pollinatörer och stora träd sänker temperaturen under heta sommandagar.

Små och stor parkområden bör värnas och alla måste inte nödvändigtvis utrustas med lekplats och motionsredskap! Denna sommar har flera ängsytor fått blomma färdigt innan de slagits och delar av kommunens stora parker med kortklippta gräsytor borde kunna skötas på samma sätt.

I kommunen finns tre golfbanor. Det är viktigt att dessa stora markområden sköts på bästa sätt. Kommunen bör ställa krav på att fairways inte gödslas och att ruffarna slås först efter blomningen.

Kommunen bör informera invånarna om hur man kan bidra för att gynna pollinatörer och biologisk mångfald i sin egen trädgård, på sin balkong eller föreningens innergård.

Svar: Mål och riktlinjer för den fortsatta planeringen kommer att revideras till granskningskedet. Översiktsplanen utgår från visionen och även de globala målen och nationella miljömålen. Översiktsplanen beskriver oftast övergripande mål och inriktning som vid behov bryts ned i kommande styrdokument på mer detaljerad nivå. Detta kan med fördel göras för mål gällande

kollektivtrafik som bör finnas inom ramarna för en trafikstrategi, eller för buller som föreslås preciseras i en bullerstrategi exempelvis.

En tydligare prioritering mellan trafikslag kommer att göras till granskning.

För tillfället finns inga beräkningar över exakta effekter av en tunnelförläggning av E18 när det kommer till luftkvalitet. Detta bör studeras vidare i efterföljande planering. För strategier kring luft beskrivs dessa i samrådsförslagets kapitel 6.2.5.2.

Texterna för utredningsområdena kommer preciseras till granskningskedet och innehålla en rubrik med hänsyn i efterföljande planering för de utredningsområden gällande exempelvis gröna samband och de gröna kilar som finns i kommunen.

Ett stycke om ljusföroreningar läggs till granskning tillsammans med riktlinjer för detta.

Parallellt med arbetet för översiktsplanen pågår arbete med vattenplan och dagvattenplan. Här synkas de olika arbetena vartefter under processen. Vattenplanen och Dagvattenplanen innehåller konkreta åtgärder för att uppnå miljökvalitetsnormerna för kommunens vattenförekomster. Bland annat är en vattenprovtagning på vattenkemi årligen för samtliga av kommunens sjöar en prioriterad åtgärd.

Granskningsförslaget kommer kompletteras med underlag för skyfallsytor och texter kring detta.

Danderyds hembygdsförening

Danderyds hembygdsförening yttrande behandlar främst frågor som rör Västra Danderyd och inom föreningens verksamhetsområde såsom frågor om bebyggelse, kulturmiljöer, kulturmiljöprogram och kulturmiljöhandbok.

Yttrandet beskriver kommundelen Danderyds historia, framkomst och nuvarande unika förutsättningar. Enligt Danderyds hembygdsförening framkommer inte detta i översiktsplanen i kapitel 3.7 och detta bör även ingå i det kommande kulturmiljöprogrammet då denna kommundel inte finns beskrivet i gällande kulturmiljöhandbok. Önskemålet är att hembygdsföreningarna involveras på ett tidigt stadium i arbetet med kulturmiljöhandboken.

Danderyds hembygdsförening anser att ambitionen för översiktsplanens mål om "Bygga och bevara för idag och imorgon" samt "Trygga och inbjudande

utemiljöer och mötesplatser” är goda och ambitionen om främst kulturmiljö och gestaltning på sidan 122 är goda. Föreningen anser att trädgårdsstaden ska bevaras och att det vid förtätning, renovering och nybyggnation inte bara tas hänsyn till byggnaderna utan även till den omgivande tomtmiljön.

För kapitel 5.1 om utvecklingsinriktning anser Danderyds hembygdsförening att beskrivningen av kollektivtrafiknod Rinkeby är alldeles för vag och att det bör framgå att exempelvis Båtsmanstorpet-Oskarsborgs-Danderyds krog ska bevaras.

För kapitel 5.3. om Noragårdsstråket är det positivt att detta gröna stråk pekas ut och det bör benämnas att det även är ett kulturstråk med värdefulla miljöer.

Svar: Ett nytt kulturmiljöprogram ska tas fram och önskemålet om insyn under processen är noterad. Översiktsplanen grundas på gällande kulturmiljöhandbok som precis som Danderyds hembygdsförening lyfter behöver uppdateras med en inventering av Danderyds kommundel inom ramarna för ett kulturmiljöprogram. Delarna i kapitel 3.7 kommer i väntan på arbetet med kulturmiljöprogrammet ligga kvar till granskningsskedet för översiktsplanen. Kartan i kapitel 3.7.3 om kulturmiljö kommer att uppdateras till granskningsskedet och beskriva exempel på värdefulla kulturmiljöer och fornminnen i kommunen.

För kapitel 5 om utvecklingsinriktning kommer dessa att uppdateras till granskningsskedet gällande kulturmiljö men de kommer inte specifikt att precisera enskilda objekt.

För strategier kring kulturmiljöer i samrådsförslagets kapitel 6.2.6 – Kulturmiljö kommer de inte preciseras närmre i väntan på nytt kulturmiljöprogram men hänsyn i den kommande planeringen kommer att förtydligas.

Danderyds villaägareförening

Danderyds villaägareförening har inkommit med yttrande inklusive bilagor samt flygblad. Sammanlagt har 189 personer ställt sig bakom Danderyds villaägareförenings skrivelser genom samrådet.

Flygbladet innehöll 5 synpunkter som var:

1. Danderyd i princip är fullbyggd. Danderyd skall fortsättningsvis vara en villastad.
2. Enligt SCB var Danderyd nionde tätast bebyggda kommunen i landet, t.o.m. tätare bebyggd än grannkommunen Täby, staden på landet, som låg

på tionde plats. Danderyd skall inte behöva känna trycket av att bygga mera inom en snar framtid.

3. Genomfartstrafiken genom kommunen är det allra största problemet (buller, avgaser, partiklar, trafikfaror) och problemen kommer att bli än större på grund av den omfattande exploateringen i Nordostkommunerna. Ny bebyggelse i området skall därför inte tillkomma förrän problemet är löst. Grundnormen 55 dB(A) ute/30 dB(A) inne skall gälla för buller.

4. Danderyd bör söka samarbete med Täby för att tillsammans med statsmakterna lösa problemen med genomfartstrafiken. Utnyttja urberget och lägg såväl E18 som en förlängd tunnelbana i tunnel till dalsvackan vid Roslags Näsby för att anknyta till Roslagsbanan där den delas i två grenar. Sålunda skapas en naturlig trafikknutpunkt för Nordostkommunerna.

5. Kommundelarna skall förenas genom gröna samband i stället för höga murar.

Huvudskrivelsen innehöll 17 yrkanden. Dessa redovisas i sin helhet nedan:

1. Anstånd åtminstone till 1 oktober 2021 med att inkomma med vårt slutgiltiga samrådsyttrande. Vi vill avvakta möjligheten till offentliga fysiska möten.

2. Danderyd är i princip fullbyggd. Danderyd skall inte behöva känna trycket att bygga mera. Att under en kort tidsperiod öka antalet invånare med upp till en tredjedel skapar fler problem än det löser.

3. Den ökande genomfartstrafiken genom kommunen är det allra största problemet och skall lösas först. Gäller buller, avgaser, partiklar, olycksrisker. Grundnormen för buller 55 dB(A) ute/ 30 dB(A) inne skall gälla långsiktigt. Skall gälla för såväl E18, Roslagsbanan, Tunnelbanan, Edsbergsvägen, Enebybergsvägen/Gamla Norrtäljevägen, Danderydsvägen, Vendevägen. Bråvallavägen, Stockholmsvägen, Edsviksvägen och andra drabbade vägar.

4. Ny bebyggelse skall inte tillkomma förrän problemen med genomfartstrafiken långsiktigt är lösta. Kommunen skall inte avhända sig vare sig handlingsutrymme eller förhandlingsutrymme.

5. Danderyd skall söka samarbete med Täby för att tillsammans med statsmakterna och nordostkommunerna lösa problemen med genomfartstrafiken enligt "polluter pays"-principen. Utnyttja urberget och lägg såväl E18 som en förlängd tunnelbana i tunnlar till dalsvackan vid Roslags Näsby för att där anknyta till Roslagsbanan innan den delas i två grenar, en mot Österskär och en mot Kårsta och förlägg trafiknoden där i stället för vid Rinkeby.

6. Avlasta helst trafiken även längre norrut, t.ex. genom Norrortsleden.

7. Kommundelarna skall förenas genom gröna samband i stället för höga murar som reflekterar bullret mot vägens andra sida. Bullervallar eller bullerplank med vintergrön vegetation absorberar bullret effektivare och kan åtminstone temporärt minska miljöproblemen (buller, avgaser, partiklar, damm). Massor finns att tillgå från tunnelprojekten Stockholms ström och Förbifart Stockholm. Att bygga bostäder i bullerstörda områden är inte etiskt försvarbart och skapar dessutom andra infrastrukturproblem förutom att området kommer att vara en stökig byggarbetsplats under flera år framöver. Det går snabbare att driva en tunnel än att bygga bostäder.

8. Bebyggelse längs trafikerade vägar riskerar att drabbas svårt vid eventuella olyckor på vägarna, främst tankbilsexplosioner, men också ett uppseglade problem, nämligen elbilar som är svåra att släcka om de börjar brinna. De brinner med het låga och avger giftiga gaser

9. Danderyd skall fortsättningsvis vara en villastad. Fördelningen mellan lägenheter i enfamiljshus och lägenheter i flerfamiljshus skall vara till fördel för lägenheter i enfamiljshus (villor).

10. Omvandla inte villatomter till flerbostadshus.

11. Det behövs behovsprövade bostäder i kommunen för Danderydsbor (såsom vård- och omsorgsboenden, LSS boenden). I övrigt skall kategoribostäder undvikas.

12. Utvecklings-/utredningsområden skall inte omfatta privatägda villatomter. Det behövs en klar gränsdragning.

13. Inaktuella planer skall avföras från dagordningen.

14. Kommunen står inför stora utmaningar vad gäller miljö- och klimat. Dessa problem måste lösas i första hand under mandatperioden, såväl vad gäller gammal bebyggelse som ny bebyggelse. Det finns villaområden som ligger så lågt (gammalt sjöbotten) så att de riskerar översvämmas såväl vid högvatten som vid regn. Kommunens (dag)vattenledningssystem måste förstärkas. Vi avvaktar vattenplan och dagvattenplan, som inte ännu ingår i föreliggande förslag.

15. Avfall och återvinning måste ses som en resurs. Inför fastighetsnära materialåtervinning i stället för skräpiga återvinningsstationer. Det behövs en tydlig ansvarskedja där brukaren ansvarar för sitt avfall till dess entreprenören hämtar och tar över ansvaret. Återta eventuella vinster i form av sänkta avgifter för brukarna.

16. Pandemin har visat hur sårbart samhället är. Det gäller såväl människan som infrastrukturen. Här krävs det rejäla satsningar. Sjukvård,

livsmedelsförsörjning, lagerhållning, transporter, lokaler, elförsörjning, laddstationer, bensinstationer.

17. Händelser i vårt närområde under senare tid har visat att vi inte längre lever i en så trygg värld som vi trott. Aktivera vårt civilförsvar, se över de skyddsrum, som byggdes under kalla kriget. Gäller i allra högsta grad de, som byggdes under Mörby centrum och som enligt uppgift är stora och mycket säkra, men skyddsrum finns också i privata fastigheter.

I yttrandet lyfts även specifika förslag på förändringar av planen. Några exempel av större karaktär omnämns nedan medan samtliga återfinns i hela remissvaret.

För 4.1. är Danderyds villaägarförenings uppfattning att ny bebyggelse ska tillkomma i liten skala och spegla villastaden. Danderyd är en villastad och ska så förbli där det är viktigare att bevara och rusta upp kommunens parker och andra grönytor.

För kapitel 5 motsätter sig Danderyds villaägarförening en bebyggelse så som föreslås i samrådsversionens utvecklingsinriktning för en kollektivtrafiknod vid Rinkebyskogen. En regional kollektivtrafiknod bör istället placeras i Roslags Näsby.

Både kapitel 5 och 6 är för vagt formulerande och otydligt avgränsade samt att det bör förtydligas var buller förekommer och att det behövs ett säkerhetsavstånd till samtliga utredningsområden.

Svar: I översiktsplanen återfinns liknande statistik för Danderyd som skrivelsen påvisar. Slutsatserna i översiktsplanen är detsamma för dessa uppgifter som i skrivelsen. Dock finns alltid ett behov att planera inför kommande behov utifrån de förutsättningar som råder.

Översiktsplanen följer kommunens vision som påtalar att i Danderyd "kombineras den moderna trädgårdsstaden med hållbar stadsmiljö". Översiktsplanen preciserar inte det framtida behovet av bostäder i kommunen men bedömer att den regionala utvecklingsplanens mål om 300 bostäder årligen är för högt satta utifrån en Danderydskontext.

Kommunen saknar ett bostadsförsörjningsprogram där det beskrivs i vilken omfattning och vilka bostäder som behövs i framtiden. Det pågår ett arbete med att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjning som kan komplettera översiktsplanen. Detta kan ingå i den kommande planeringsstrategin som kommunen ska ta fram senast den 11 september 2024. Arbetet med riktlinjer för bostadsförsörjning kan preciseras till granskning.

Översiktsplanen ska vara aktuell och utgå från befintliga och kommande projekt. Inga inaktuella projekt finns med i översiktsplanens samrådshandlingar.

Utredningsområdena är i detta skede inte tydligt avgränsade. Detta görs i kommande utredningar eller detaljplaneskeden.

All tillkommande exploatering ska följa gällande lagar och förordningar gällande exempelvis buller. För frågan om E18 och infrastruktur förs exempelvis dialog med kringliggande kommuner i StoNo-nätverket (Stockholm Nordost-kommuner bestående av Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker). Vidare sker samarbete med berörda aktörer som exempelvis Trafikverket för E18 och Region Stockholm för kollektivtrafikfrågor. Istället för att stoppa alla planer på exploatering i väntan på att alla problem är lösta för exempelvis E18 och annan infrastruktur som punkt 4 förespråkar, så är det lämpligare att säkerställa att alla lagkrav uppnås vid eventuell exploatering samt att kommande bebyggelse ej möjliggör en eventuell tunnelförläggning.

Det är viktigt att poängtera att det är Trafikverket som är väghållare och ansvariga för utvecklingen av E18. Innan beslut om tunnelförläggning kan tas krävs vidare utredningar inom ramarna för exempelvis en åtgärdsvalsstudie där ett bredare regionalt perspektiv tas än tidigare utredningar inom ramarna för centrala Danderyd. Exempel på utredningar som behöver göras är för luft, buller, framkomlighet och hantering av farligt gods, samt att kostnader och konsekvenser förtydligas innan kommunen kan ta ställning i frågan om tunnelförläggning av E18. Vidare är det alltid kommunen som beslutar vad som i slutändan ska byggas i enlighet med det kommunala planmonopolet.

För punkt 5 om polluter pays-principen är det inte nödvändigt att beskriva detta i översiktsplanen då gällande miljölagstiftning redan är tydlig med att förorenare eller belastare har ansvar för detta. Kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd utgår från detta vid tillsyn gentemot exempelvis Trafikverket.

Vid utveckling av infrastruktur bör risk- och sårbarhetsanalyser göras för att undvika olyckor som beskrivs i yttrandet.

Till granskningsskedet kommer kapitlena för utvecklingsinriktningar (kapitel 5) och utredningsområdena (kapitel 6) att preciseras genom underrubrik för hänsyn till

efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Vidare kommer behovet av säkerhetsavstånd till infrastruktur preciseras. Därutöver kommer underlag för skyfallsytor och texter kring detta att ingå.

Inom ramarna för översiktsplanen är det inte lämpligt att peka ut specifika förslag på ändringar i andra kommuner. Detta kan kommunen däremot göra genom att yttra sig över andra kommuners översiktsplaner exempelvis. För mellankommunala frågor som lyfts i yttrandet som trafiknod Roslags-Näsby och att E 18 ska avlastas genom norrortsleden är exempel på frågor som kan drivas i andra mellankommunala sammanhang.

Bilagorna är noterade och exempelvis kommer en ny befolkningsprognos att beställas under våren 2022.

Föreningen Nora Torgs Framtid

Föreningen Nora Torgs Framtids (FNTF) yttrande berör främst Nora Torgsområdet men också de allmänna förslagen som berör den kommunala helheten.

FNTF finner det utsända materialet välskrivet och framhåller att föreningen instämmer i många råd som återfinns där som exempelvis att arbeta in kommande slutsatser från de kommande plandokumenterna om Vatten- och Dagvatten i översiktsplanen.

FNTF:s synpunkter följer samrådsförslaget kapitelstruktur. Några exempel av större karaktär omnämns nedan medan samtliga återfinns i hela remissvaret.

För kapitel 1.3.2 bör mer utrymme ges för det som framkom i tidigare medborgardialog samt att länken inte stämmer för att komma till redovisningen av synpunkterna.

För kapitel 2 om utgångspunkter bör kopplingen till övriga styrdokument som vattenplan- och dagvattenplan bli tydligare då detta har bäring för Nora Torg. Vidare saknas en tydlig målbild för översiktsplanen då underlag som översiktsplanen hänvisar till har olika tidshorisont.

För frågan om E18 behöver kommunen sätta ned foten för vad de olika alternativen får för konsekvenser och hur de ska prioriteras då alternativet för tunnelförläggning med bostadsbyggande på upp mot 9 000–11 000 bostäder skulle rasera villastaden Danderyd.

Gällande 2.6.1 är det positivt att kommunen motiverar avsteget till RUF:s övergripande bostadsmål för kommunen. Önskvärt vore en analys av var befolkningsunderlaget sviktar för service för att planeringen av bostäder och anläggningar ska ske.

Kapitel 3. Nuläge

För 3.2.3 saknas frågorna för markbehoven för den offentliga verksamheten som kommunen ansvarar för. Avsnittet om co-workingtor är intressant och kan med fördel utvecklas.

FNTF är positivt inställda till att kommunens parkeringsnormer ska omarbetas då föreningens uppfattning är att detta saknas idag.

För 3.4.4 om avfallshantering bör ÖP ta höjd för den nationellt aviserade fastighetsnära insamlingen av hushållsavfall.

För 3.5 om natur bör det tas fram en särskild strategi om grönska för att uppnå målet om en trädgårdsstad. Föreningen är positiva till den uppsnygning som gjorts av Kvarnparken.

3.5.2. Här bör Lärkängens odlingsområde i Noragårdsstråket tas med i nulägesbeskrivningarna.

För området om Nora Torg visar översiktsplanen på att det föreligger risk för skyfall och översvämningar i området och området bör inte hårdgöras mer utan det är bättre att återställa de hårdgjorda ytorna. Detta gäller både för kapitel 3 och 6.

För kapitel 4 föreslås ytterligare ett målområde med "en anpassad servicestruktur".

För kapitel 5 ställer sig FNTF bakom utvecklingen av Noragårdsstråket där stora kvaliteter finns med både promenadstråk och kulturstråk. Det är positivt att obebyggda lågpunkter i terrängen bevaras och utvecklas för samnyttjande av annan lämplig verksamhet. Överlag instämmer FNTF med hållbarhetsbedömningen att utvecklingsinriktningarna behöver tydliggöras och kompletteras. FNTF är gärna med i processen för att utveckla Noragårdsstråket och utformningen av markområdet kring lågpunkten.

För kapitel 6 bör det klargöras för vilken status som utredningsområdena har i förhållande till exempelvis detaljplaner. Dessa är heller inte tidsatta vilket även det medför en otydlighet. FNTF efterlyser en centrum- och servicestruktur som är gemensam för hela kommunen och anser vidare att någon ytterligare utveckling av Nora Torgs centrum behövs, men däremot en uppsnygning av befintlig centrumtomt med tillhörande parkeringstomt.

FNTF yrkar bestämt på att utredningsområdet för Nora Torg stryks ur listan över utredningsområden.

För 6.2 bör underliggande tematiska riktlinjer kompletteras med ett underkapitel för "Service till kommunens invånare".

För kapitel 7.2.1 är det positivt att hänsyn tas till den sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionerna för att skapa ett levande och funktionellt samhälle med hög kvalitet för kommunens invånare.

Svar: Föreningen Nora Torgs Framtids önskemål om delaktighet för den framtida processen om utvecklingen av Nora Torg och lågpunkt är noterad.

Översiktsplanen ska vara i linje med beslutade dokument. Parallellt med arbetet för översiktsplanen pågår arbete med vattenplan och dagvattenplan. Här synkas de olika arbetena vartefter under processen

Vidare utgår översiktsplanen till globala och nationella mål kring exempelvis avfallshantering med mera. Detta beskrivs i kapitel 2 som utgångspunkt.

Innan kommunen kan fatta beslut om överdäckning av E18 måste vidare utredningar, konsekvensanalyser och ekonomiska kalkyler göras. Det är Trafikverket som är väghållare för E18 vilket bör framgå tydligare i översiktsplanen. Frågan om E18 kommer att konkretiseras och förtydligas mer i kapitlet för utvecklingsinriktning till granskningsskedet. Detta gäller även för Noragårdsstråket och strukturen för centrumbildning i kommunen.

Texterna för utredningsområdena kommer preciseras till granskningsskedet och innehålla en rubrik med hänsyn i efterföljande planering. Område 11 för Tora Torg kommer att kvarstå till granskning. Nora torg finns även beskrivet i gällande översiktsplan från 2006 som ett utvecklingsområde med behov av fördjupade studier. Till granskning kommer det förtydligas vad som avses med detta område. Det som är gemensamt för samtliga områden är att det ska utredas för hur dessa ska användas, utvecklas och bevaras inom den föreslagna avgränsningen. Gällande Lärkängens odlingsområde kan denna yta användas som en kommande skyfallsyta för kommunen som därmed ej bör exploateras.

En centrumstruktur kommer att preciseras till granskning gällande utvecklingsinriktning.

Sällskapet Amorina – Stocksunds hembygdsförening

Sällskapet Amorina har till ändamål att bl.a. söka tillvarata de kulturella intressena vid förändringar i Stocksund. Med det som utgångspunkt lämnas därför synpunkter som främst rör kulturmiljövärdena, men också

det som rör behovet av naturvärden, som förstärker de kulturella värdena. Synpunkterna begränsas till Stocksund.

Sällskapet Amorina lyfter särskilt fram att Stocksund är ett riksintresse för kulturmiljö samt områdets grönstruktur med vattenkopplingen som värdefull. Detta bör komma till uttryck i översiktsplanen genom exempelvis inventering av gröna korridorer i Stocksund. Vidare vill Sällskapet Amorina understryka att kulturvärdena bör vara vägledande i framtida tillståndsärenden för att säkerställa det som är unikt och särpräglat i Stocksund då kommunen enligt översiktsplanen samtidigt ska utvecklas och bevaras.

Vid planering av bebyggelse bör största möjliga hänsyn till både kulturella intressen och naturintressen och i stället för att förtäta den befintliga bebyggelsen, som har ett högt kulturellt värde och ger Stocksund dess unika karaktär, bör ny bebyggelse lokaliseras till områden utanför den äldre bebyggelsen. Det ligger ett framtida värde i att det som är karaktäristiskt för "villastaden" Stocksund och dess landskapsbild värnas och bevaras. Andra värdefulla miljöer som lyfts fram utifrån ett rekreativt perspektiv är exempelvis Cedergrenska parken, det s.k. Torget i anslutning till scoutstugan, Svanholmsparken, Täcka udden, Grängsätet och skogsområden mellan bebyggelsen.

Kommunen bör därför på ett ännu tydligare sätt formulera övergripande mål för hur kravet på en fortsatt estetiskt tilltalande bebyggelsemiljö ska tillgodoses vid tillämpning av översiktsplanen. Ett program bör tas fram med riktlinjer till stöd för att bevara Stocksunds karaktärsdrag och bebyggelse. Från Amorinas sida kan vi gärna medverka i ett sådant arbete, särskilt med tanke på de omfattande samlingar av stocksundiana, som Amorina vårdar.

I förslaget till översiktsplan anges vissa områden som "utredningsområden" för ev. framtida användning av mark-och vattenområden (s.119 i förslaget). Som sådana områden föreslås bl.a.

-Grängsätet – Stockhagen med omnejd (bl.a. "mindre inslag av bostadsbebyggelse")

- Svanholmsparken (bl.a. "omvandling av parkering och omgivning, komplettering med bostadsbebyggelse. Parkering i utredningsområdet utreds i kommande planering")

Iförslagets förlängning tycks tanken vara att bebygga delar av dessa områden. Innan kommunen överhuvudtaget går vidare med dessa områden måste kommunen först utreda vad som ska bevaras med hänsyn till de värden som finns. Först därefter bör man ta ställning till vad som eventuellt kan bebyggas.

Svar: Att beakta kulturmiljöer ska alltid göras i planeringen vilket översiktsplanen beskriver. För tillfället genomför Riksantikvarieämbetet en översyn av riksintresseområdena för kulturmiljöer i Danderyd. Detta omfattar riksintresseområdena Stocksund och Djursholm. Därtill har kommunen påbörjat ett arbete med ett kulturmiljöprogram som på sikt ska ersätta kommunens kulturmiljöhandbok och innehålla mer detaljerad vägledning vid planeringen än vad översiktsplanen gör. Översiktsplanen beskriver inte hur arkitekturen ska utformas i detalj utan detta är lämpligare att beskrivas genom en arkitekturpolicy eller liknande.

Utredningsområdena behöver utredas vidare med avseende på vad som ska planeras och vilka förutsättningar som råder inom respektive område i den kommande planeringen som exempelvis värdefulla kulturmiljöer och grönområden. I matrisen för kapitel 6 i samrådshandlingarna behandlas exempelvis kulturmiljöer för utredningsområdena vilket ska beaktas i kommande utredningar och planering.

Texterna för utredningsområdena kommer preciseras till granskningsskedet och innehålla en rubrik med hänsyn i efterföljande planering för de utredningsområden gällande exempelvis kulturmiljö, gröna samband och de gröna kilar som finns i kommunen.

Enebybergs Gårds Förening

Enebybergs gårds Förening, hembygdsföreningen i Enebyberg lyfter specifikt synpunkter som berör Enebyberg.

De olika kommundelarna präglas av olika förutsättningar men är delar av en sammanhållen enhet med en gemensam historia, nutid och framtid. Kommundelarna har utvecklats i olika riktning men de övergripande förutsättningarna är likartade som exempelvis hög andel småhusbebyggelse, relativt små och välfungerande områden med flerbostadshus samt närhet till grönområden. Denna karaktär bör hanteras med omsorg och respekt samtidigt som samhället utvecklas med dess struktur, trafiklösningar, serviceutbud och byggnation.

Samhället måste fortsätta att utvecklas för att förbli attraktivt och klara grundläggande samhällsservice. Därför är det viktigt att kommunen fortsätter arbeta aktivt med utvecklingsfrågor. Samarbete bör ske med kommunens närmaste grannkommuner och resten av regionen. Ett exempel är planeringen för Roslags Näsby i Täby som ligger i nära anslutning till Enebyberg där samarbete över kommungränsen bör ske.

Den kraftigt ökande befolkningstrycket i regionen kommer inte kunna hanteras av Roslagsbanan och därmed bör frågan om en utbyggnad av tunnelbanan till Täby aktualiseras.

Danderyd är på grund av sitt geografiska läge en genomfartskommun för pendlingstrafiken. Detta påverkar och kommer fortsätta att påverka kommunen stort. Därför är det angeläget att kommunen i sin framtida planering fokuserar på miljön.

Föreningen tar inte ställning till alternativen rörande tunnelförläggning av E18.

Föreningen ser positivt på att det utreds om det är möjligt att utveckla området vid Enebyängen, utredningsområde 14, med bostadsbebyggelse.

Föreningen delar samrådsförslagets syn på kommunens rika utbud av värdefulla kulturmiljöer och vill belysa vikten att Enebybergs årsringar som exempelvis Eneby Gård, villabebyggelsen från olika tidsepoker med mera respekteras och hanteras varsamt när samhället utvecklas.

Svar: Noterat. Texterna för utredningsområdena kommer preciseras till granskningsskedet gällande exempelvis utredningsområde 14, Enebyängen.

Till granskning kommer texter kring kulturmiljö att uppdateras tillsammans med kartmaterial samt riktlinjer hur detta ska beaktas i kommande planering tillsammans med kommande innehåll av kulturmiljöprogrammet.

För mellankommunala samarbeten ingår Danderydexempelvis i StoNo-nätverket (Stockholm Nordost) som är ett samarbete mellan kommunerna Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker där mellankommunala frågor behandlas.

Samfundet Djursholms forntid och framtid

Samfundet Djursholms forntid och framtid anser att översiktsplanen är omsorgsfullt utformad och vill särskilt framhålla vikten av den prioriterade hänsyn till historiska, kulturella, estetiska och arkitektoniska aspekter som formuleras i punkten 2.6.2. kulturmiljö.

Kommunens målsättning bör vara att karaktären av villastad ska bevaras. Detta är ej förenligt med frågan om att förlägga E18 i tunnel då det är förknippat med en kraftig exploatering för att finansiera projektet. Villastaden bör utvecklas utifrån sina grundläggande principer med flera mindre knutpunkter för samhällsservice som exempelvis butiker, caféer, restauranger hälsocentraler, bibliotek med mera i varje kommundel samt en koncentration av centrumfunktioner i anslutning till Mörby centrum.

För E18 bör kommunen genomföra bulleråtgärder utmed E18 och skapa bättre möjligheter till kommunikationer mellan de östra och västra kommundelarna.

Roslagsbanan bör inte dras vidare mot varken City eller Arlanda då det redan finns fungerande förbindelser dit. Istället bör tunnelbanan förlängas till Täby.

Danderyd innehåller många områden av stort kulturhistoriskt värde och tillkommande bebyggelse bör vara av hög kvalitet som när dessa kulturmiljöer skapades. Nya områden ska utformas med stor hänsyn till den närmaste omgivningen och helhetsmiljön. Kvarteret Lill-Kalmar är ett exempel på att det går att bygga flerbostadshus av hög kvalitet. Det skulle även vara intressant för Danderyds kommun att finna mark för att bygga nutida trädgårdsstadsmiljö.

Naturmiljön är en stor tillgång och det är viktigt att grönområden vårdas sakkunnigt och kontinuerligt.

För arkeologiska lämningar vill Samfundet påminna att fornlämningar är lagskyddade och det är viktigt att kommunen har någon som har det övergripande ansvaret för skötsel och information om fornlämningarna. Detta skulle kunna ske i samarbete med hembygdsföreningarna.

Svar: Synpunkterna om E18, Roslagsbanan och tunnelbanan är noterade. Parallellt med framtagandet av översiktsplanen pågår ett arbete med ett kulturmiljöprogram i kommunen som ska ersätta kommunens kulturmiljöhandbok.

En centrumstruktur kommer att preciseras till granskning gällande utvecklingsinriktning.

SPF Seniorerna Idun Danderyd

SPF Seniorerna Idun Danderyd anser att översiktsplanen i sin helhet är bra. Översiktsplanen bör ta större hänsyn till alla åldrar och exempelvis saknas ett tydligare äldreperspektiv som bostäder, framkomlighet, trafiksituation och tillgänglighet. Exempelvis bör det tydligare framgå plan för bostäder av såväl hyresrätter och bostadsrätter samt plan för vård- och omsorgsboende i alla kommundelar. Vidare bör en plan för gångtrafikanter ingå i planen.

För kommunikationer förordas alternativet lång tunnel för E18 samt att även tunnelbanan bör förlängas mot Täby då Roslagsbanans utveckling inte är tillräcklig.

Svar: Synpunkterna om E18 är noterade.

Då kommunen saknar ett bostadsförsörjningsprogram finns inga kvantifierbara siffror för bostadsbyggandet i kommunen vilket är

en brist för översiktsplanen. Det pågår ett arbete med att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjning som kan komplettera översiktsplanen. Detta kan ingå i den kommande planeringsstrategin som kommunen ska ta fram senast den 11 september 2024. Arbetet med riktlinjer för bostadsförsörjning kan preciseras till granskning. Precisering av bostadsbyggandet bör tydligare beskrivas i översiktsplanen. Upplåtelseform med mera avgörs i planeringens senare skeden.

Översiktsplanen är kommunens övergripande styrdokument och mer detaljerade underlag som exempelvis gångplan bör upprättas inom ramarna för en separat Trafikstrategi med underliggande gång- och cykelplan.

Bostadsrättsföreningen Sätra äng

Styrelsen för Bostadsrättsföreningen Sätra äng ställer sig i princip positiv till en försiktig förtätning av flerbostadshus i närområdet med förutsättningen att de stora grönområdena lämnas ifred, då det utgör en omistlig resurs för de boende genom närheten till Edsviken och omgivande ängar och skogsområden. Även Rinkebyskogen uppskattas av de boende för närliggande rekreation och strövområde.

Under de senaste åren har Brf Sätra Äng byggt åtta nya lägenheter i befintliga lokaler. Ytterligare fem byggs under året i den gamla panncentralen, Ugglebacken 1. Föreningen har tagit fram ett förslag på att inreda vindarna på den så kallade Gula Sidan (BROTTAREN 1) som skulle kunna ge ett stort antal nya lägenheter alternativt större lägenheter som etagelägenheter. Även hissar finns med i det förslaget.

Även mindre markområden som ligger i direkt anslutning till Brf Sätra Ängs mark skulle kunna bebyggas om kommunen skulle vilja släppa den marken vid utveckling av detaljplan.

En förutsättning för att föreningen skall driva byggprojekt av en sådan magnitud är en god dialog med kommunens tjänstemän. En dialog som idag saknas men som vi hoppas kan bli bättre.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där exempelvis skyddsvärd natur, grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas.

ERF Stockholm No 1 AB

ERF Stockholm No 1 AB är mycket positiva till all utveckling som berör utredningsområdet för Enebyängens handelsplats och att den kan komma att

exploateras mer med tätare bebyggelse i form av bostäder med inslag av handel i framtiden.

Svar: Noterat.

Remissvar från nämnder i Danderyds kommun

Byggnadsnämnden

Byggnadsnämnden betonar vikten av att ha en aktuell översiktsplan då den gällande planen är från 2006.

Planens inriktning är positiv för kommunens ytvatten och möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormerna. Planförslaget skulle kunna utvecklas för hanteringen av grundvatten.

Planförslaget bör utvecklas genom tydligare beskrivningar av utredningsområdena, gärna i kombination av riktlinjer och krav för exempelvis buller som är en utmaning som föreligger i flera utpekade områden.

Planförslagets ambition att ta tillvara och bevara kulturhistoriska värden är positiva och bedöms ge tillräcklig vägledning för att i efterkommande planering ge tillräcklig vägledning för att skydda och utveckla dessa värden.

Svar: Noterat. Texterna för utredningsområdena kommer preciseras till granskningsskedet och bland annat innehålla en rubrik med hänsyn i efterföljande planering som för exempelvis buller. Därutöver kommer kapitlet kompletteras med underliggande strategier.

Parallellt med arbetet för översiktsplanen pågår arbete med vattenplan och dagvattenplan. Här synkas de olika arbetena vartefter under processen. Vattenplanen och Dagvattenplanen innehåller konkreta åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsnormerna för kommunens vattenförekomster. Bland annat är vattenprovtagningar på vattenkemi årligen på samtliga av kommunens sjöar en prioriterad åtgärd. Statusen för kommunens grundvatten är redan god idag och därmed finns inga större åtgärder preciserade i översiktsplanen. Både översiktsplanen och den kommande vattenplanen inbegriper alla vatten i kommunen inklusive de två vattenförekomsterna som finns.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden gör bedömningen att förslaget till ny översiktsplan inte medför någon betydande inverkan på befintligt fastighetsbestånd samtidigt som planeringen av nya utvecklingsområden och behovet av mark och lokaler för service lyfts fram som viktiga planeringsförutsättningar.

Fastighetsnämnden vill dock särskilt lyfta fram behovet av en långsiktig framförhållning i planeringen av en eventuell tunnelförläggning av E18. I anslutning till den tunnelsträckning som planeras äger kommunen fastigheter. I synnerhet området vid tunnelns södra nedfart, där bland annat, Mörbyskolan ligger. För att kunna möjliggöra en långsiktig prioritering av underhåll och en eventuell planering av ersättningslokaler är det av största vikt att fastighetsnämnden hålls informerade och delaktiga i den fortsatta planeringen.

För fastighetsnämndens vidkommande är det viktigt att understryka att all planering av kommunal service, som kräver lokaler i någon form, samplaneras med berörda parter i ett tidigt skede för att optimera utformning, placering samt samspel med omgivande bebyggelse, mark och vatten.

Svar. Synpunkten om E18 är noterad och bör ingå i den framtida planeringen som en betydelsefull parameter.

Synpunkten om kommande samordning i planeringens tidiga skeden är noterad.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden har i stort inget att erinra över förslag till översiktsplan för Danderyds kommun.

Nämnden har utifrån sitt ansvarsområde, kultur och fritid, tagit del av såväl nuläge som planerad utveckling. Befolkningsprognosen från 2021 visar en ökning av antalet barn i åldern 0 - 6 år fram till 2035 och en minskning av antal barn i åldern 7 - 15 år under samma tid.

Kommunen har idag en god kapacitet att nå det övergripande nationella folkhälsomålet som har ett tydligt fokus på jämlik hälsa där syftet är att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Nära och lättillgängliga grön- och naturområden ger möjlighet till spontan fysisk aktivitet och motion, och har särskilt stor betydelse för barn och äldre som inte har möjlighet att förflytta sig längre sträckor för dessa aktiviteter. Detta, såväl som tillgängligheten till olika motionsanläggningar bidrar till att uppnå folkhälsomålet om fysisk aktivitet.

Det framgår också av översiktsplanen att Danderyds kommun redan idag har en högre andel äldre befolkning jämfört med andra kommuner. Befolkningsprognosen visar på ytterligare ökning av äldre medborgare fram till 2035.

Det arbete kultur- och fritidsnämnden redan påbörjat avseende anpassning av idrottsanläggningar i form av spontanidrottsplatser i kommunen kommer, med största sannolikhet, att behöva fortsätta även om inflyttning inte kan ske genom nybyggnation av bostäder. Viktigt att Danderyds gröna karaktär bevaras och möjligheter till ett aktivt friluftsliv och fritidsliv utvecklas.

Gällande riktlinjer för planering av kultur- och fritidsanläggningar ser kultur- och fritidsnämnden positivt på att fokus läggs på hälsosamma och miljövänliga lokaler, anpassade rekreationsytor med goda möjligheter för lek och aktiviteter samt säkra och miljöanpassade trafikmiljöer samt att fokus läggs på såväl luft, buller som klimatanpassningar.

Kultur- och fritidsnämnden instämmer i att ett bevarande av den kulturhistoriska miljön i Danderyd inte utesluter förändringar för att få till en kulturell utveckling, med ett rikt kulturliv. Utgångspunkten ska vara att hantera värdefulla miljöer varsamt, samtidigt som den moderna arkitekturen ska ges möjligheter att sätta spår i kommunens utveckling.

Svar: Noterat.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och stadsbyggnadskontoret kan konstatera att de flesta föreslagna utvecklingsområden är inom områden som riskerar ha bland de högsta ljudnivåerna i kommunen och den sämsta luftkvaliteten. Dessa områden kommer utredas vidare och även om de bedöms som möjliga att bebygga och kan klara av buller- och luftkvalitetskrav, bör valet av markanvändning för bostadsändamålet motiveras i sin helhet. Buller och särskilt luftföroreningar har en påtaglig hälsopåverkan och boendemiljöer i exponerade områden riskerar få en påverkad livsmiljö. Vissa områden har ur hälsoskyddssynpunkt dåliga förutsättningar för bostadsändamål, om inte till exempel E18 kan tunnelförläggas. För de mest utsatta områdena bör ändamålen handel/kontor prioriteras framför bostäder.

Skolor och förskolor bör ej lokaliseras nära trafikleder vid nybyggnad eller utbyggnad. Barn är extra känsliga för exempelvis luftföroreningar och buller.

Vidare bör kommunala vägar vara dimensionerade för tung kollektivtrafik, där sådan planeras, till skydd mot buller och vibrationer i närliggande bostäder.

Det saknas skrivningar/planering om mark för viktiga behov som uppstår vid till exempel kommunal drift och vid byggande och exploatering. Till exempel behövs nödvändiga upplagsområden för infrastrukturarbeten, masshantering, kompostering, upplag av sopsand, plats för uppställning av utrustning/ materiel med mera. Exempelvis är frågan aktuell om var sopsand från kommunens gator ska läggas utan miljörisker. Översiktsplanen kan med fördel peka ut lämpliga områden för ovan nämnda behov av mark.

Remissvaret innehåller även specifika synpunkter och förslag med hänvisningar. Några exempel redovisas nedan medan samtliga återfinns i remissvaret:

Förorenade områden

Kartan på sidan 95 ska visa förorenad mark och vägar för farligt gods. Miljö- och stadsbyggnadskontoret noterar dock att det bara är deponier som är utritade. En sådan karta kan ge signalen att övrig mark i kommunen inte är föroreningspåverkad. Kartan bör kompletteras med alla idag kända större föroreningsplatser, inte enbart deponierna. Vidare föreslås att texten förtydligas så att det framgår att det är *misstänkta föroreningar*.

Utredningsområden

Nästan alla föreslagna utvecklingsområden är inom områden som riskerar ha bland de högsta ljudnivåerna i kommunen och den sämsta luftkvaliteten. Högre och tätare bebyggelse längs E18 innebär större bullerexponering från trafik och luftföroreningar för boende. Exempelvis är barn extra känsliga för luftföroreningar och buller. Valen av områden är inte motiverade i sin helhet eller ur dessa aspekter.

Bostäder bör ha nära till grönytor för rekreation men lokaliseras längre bort än 200 meter från grönområden med skyddsvärden, med hänsyn till dessa och djurlivet.

Vatten och avlopp

Miljö- och stadsbyggnadskontoret är positiva till att det står att kommunen ska ställa krav på hållbar dagvattenhantering vid nybyggnation och omfattande ombyggnation. Det vore önskvärt att texten kompletteras med en ambition för dagvattenhantering för befintliga ytor, industriområden, handelsområden och olika större parkeringar.

Natur

Mängden gröna korridorer bör utvecklas från Rösjökilen/Rinkebyskogen ner via Altorpskogen och till områdena kring Ekebysjön och Ösbysjön exempelvis med hjälp av bland annat vilttunnlar under eller över E18. Det är därför av stor betydelse att grönstruktur bevaras längs E18 i anslutning till lämpliga viltstråk under eller över E18 för att sammankoppla de olika skogsområdena. Det är även viktigt att en grön buffertzon bevaras kring Ekebysjöns naturreservat för att främja en sammanhängande grönstruktur med bland annat Rinkebyskogens naturreservat.

Vid planering av bebyggelse eller andra anläggningar nära skyddade områden bör buffertzoner med bevarad skog/mark/vegetation finnas med i

planeringen runt skyddade områden för att minska direkt negativ påverkan av exploatering/ byggnation nära inpå naturområden.

För att minska bullerpåverkan på Ekebysjön med omnejd kan en bullervall eller bullerskydd behöva uppföras längs E18 i linje med naturreservatet vilket även främjar närboende.

Exploatering av området Nora torg kan innebära en utarmning av naturvärden i anslutning till Ekebysjöns naturreservat på andra sidan E18 eftersom det innebär en risk för minskad naturlig grönstruktur och gröna korridorer i anslutning till Ekebysjön i öst och Nora träsk i väster.

Luft

Särskilt luftföroreningar har en påtaglig hälsopåverkan och boendemiljöer i exponerade områden riskerar få en påverkad livsmiljö. Enligt underlaget punkt 3.6.4 framhålls att just luftföroreningar är Sveriges enskilt största miljörisk som kan leda till besvär i luftvägar, sjuklighet och ökad dödlighet.

Utredningar krävs i de utpekade områdena innan detaljplanering kan ske och bostäder kan byggas, men vissa områden har ur hälsoskyddssynpunkt dåliga förutsättningar om inte E18 exempelvis kan tunnelförläggas. Till skillnad från buller är luftföroreningar svåra att "bygga bort" genom tekniska lösningar.

Buller

På sidan 137 står *"Kommunen bör ta fram en bullerstrategi med handlingsplan med syftet att minska bullret i kommunen."*

Miljö- och stadsbyggnadskontoret är positiva till det förslaget. Exempelvis skrivs *"I områden med en god ljudmiljö bör i första hand bostäder prioriteras. I bullerexponerade lägen kan mindre bullerkänsliga funktioner som arbetsplatser placeras."*

Det är klokt och logiskt men motstridigt mot att bostäder planeras utredas längs E18. Vidare framhålls *"I de fall där bostäder på grund av förutsättningar behöver planeras i bullerutsatta områden."*

Miljö- och stadsbyggnadskontorets kommentar är att kommunen själv väljer utredningsområden genom översiktsplanen och sätter förutsättningarna. Kommunen har rådigheten genom planmonopolet och staten granskar så att riksintressen tas tillvara och att miljö kvalitetsnormer klaras.

Ett motiverat förtydligande önskas varför kommunen, trots att buller är utpekat som en stor hälsorisk, föreslår att utreda ny bebyggelse i de mest bullerutsatta lägena. Det är lämpligare att här konsekvent utreda arbetsplatser istället för bostäder. Stöd för den hållningen finns i miljöbalkens intentioner i kap 1, Sveriges miljömål, kommunens klimat- och miljöprogram

liksom målsättningen att förbättra hälsan och livskvaliteten för kommuninvånarna.

På sidan 136 under Buller, bör det förtydligas att det finns indikationer på att helikoptertrafiken till och från Danderyds sjukhus kan komma att utökas, både gällande omfattningen och inflygningsvägar. Det kan få konsekvenser för kommunens möjligheter vid fysik planering.

Risker och riskhantering

På sidan 140 står följande; *"I Danderyd finns vissa miljö- och hälsostörande verksamheter, farligt gods som framförallt transporteras på E18 samt Roslagsbanans trafik. Dessa medför risker för olyckor och skador på människor, egendom och miljö. Vid omfattande skyfall, höjda havsnivåer samt värmeböljor och torka riskerar skador att uppstå."* Här bör man förtydliga och utveckla vad man menar för risker och vilka skador som kan uppstå.

Risker och riskhantering – Förorenade områden

I handlingsplanen förorenade områden (Dnr 2019/18) har miljö- och hälsoskydds nämnden formulerat en strategi som vore lämplig att beakta i översiktsplanen.

I kap. 6.1.1 finns en tabell med potentiella risker vid utbredningsområden på sida 120. En kolumn för markföroreningar saknas och är motiverad.

Masshantering

Erfarenheten av det pågående anläggandet och borringen av eltunneln från Anneberg till Stockholm visar på vikten av förmågan att kunna hantera massor. I översiktsplanen finns det förslagsalternativ som kan medföra ansevärd mängder massor av olika slag. Men det är aktuellt även i mindre exploateringsprojekt. Översiktsplanen skulle förslagsvis kunna innehålla principer för hanteringen då det handlar om hur mark ska användas i kommunen.

Hållbarhetsbedömningen av översiktsplanen

Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer att den hållbarhetsbedömning som gjorts av extern part väldigt bra och genomarbetad. Det kan konstateras att den har synpunkter som måste åtgärdas för att översiktsplanen ska bli ett effektivt verktyg för hållbarhetsarbetet i kommunen och i samklang med kommunens klimat- och miljöprogram.

Eftersom det finns allvarliga anmärkningar på översiktsplanen från Hållbarhetsbedömningen bör kommunen revidera förslaget till översiktsplan och komplettera den innan granskning och antagande sker.

Övriga kommentarer

Barnkonventionen förutsätts vara beaktad i en viktig plan som översiktsplanen utgör. Planen bör kompletteras med skrivningar om hur barnperspektivet bevakats under arbetet och i planen.

Svar. Noterat. Textförslagen som föreslås ses över för att synkas med gällande och pågående arbeten för styrdokument. De som berör översiktsplanen och där kommunen kan påverka revideras framför allt i riktlinjerna till granskning.

För kartan gällande risker för förorenad mark kommer denna att uppdateras till granskning. Vidare kommer även ett underlag för skyfallsstyrkor att komplettera markanvändningskartan till granskning gällande exempelvis massahantering.

För utredningsområdena kommer dessa att kompletteras till granskning gällande bland annat en underrubrik för hänsyn i efterföljande planering. Dessa kommer exempelvis beakta gröna samband, gröna kilar och höga naturvärden i större utsträckning än vis samrådsskedet. Vidare kommer det tydliggöras var det föreligger potentiella risker för respektive utredningsområde vilka ska beaktas.

Tydligare beskrivningar av barnkonventionen och strategier för detta kommer att uppdateras till granskning.

Socialnämnden

Socialnämnden konstaterar liksom översiktsplanen att Danderyds kommun har en högre andel äldre befolkning jämfört med andra kommuner och befolkningsprognosen visar på ytterligare ökning av antalet äldre medborgare fram till 2035.

Av översiktsplanen framgår en redogörelse för såväl vård- och omsorgsboende som seniorboende. Det är dock viktigt att poängtera att majoriteten av kommunens invånare över 75 år inte har behov av dessa typer av boenden. Många väljer att bo kvar i sitt hem hela livet med de stöd av den omsorg och vård som kan bedrivas i hemmet. Det är därför av vikt i all typ av samhällsplanering att beakta behovet att planera för att såväl byggande av bostäder samt planering av utemiljö blir tillgänglig även för äldre och för personer med funktionsnedsättning av olika slag. Gällande personer med funktionsnedsättning kan till exempel en fysisk miljö där man planerat för att även personer med syn- eller hörselnedsättning kan röra sig på ett tryggt och säkert sätt i närsamhället, bidra till högre livskvalitet.

Genom att skapa tillgänglighet vid bostadsbyggande, planering av utemiljöer, tillgång till service och kommunala tjänster skapas förutsättningar

för kommunen att erbjuda alla invånare en möjlighet att delta i samhällslivet men framförallt att säkerställa att medborgare på ett tryggt, säkert och tillgängligt sätt kan leva hela sitt liv i Danderyds kommun.

Socialkontoret vill tillägga att frågan om ett åldrande samhälle identifierats som ett viktigt område även internationellt bland annat inom ramen för arbetet i ISO/TC 314 Ageing Societies. Danderyds kommun var genom socialkontoret representerade i förarbetet till detta standardiseringsinitiativ genom deltagande i ISO Strategic Advisory Group on Ageing Societies 2017/2018. Här lyftes 6 viktiga områden upp som återfinns i sin helhet i bilaga. Dessa var:

- Dementia inclusive
- Ageing Workforce
- Health promotion and preventative care in older age
- Social connectedness
- Communities with multi-generational people
- Carer inclusive

Ett samhälle som planeras med alla sina invånares behov i fokus skapar ett inkluderande samhälle som skapar förutsättningar för ökat välbefinnande och möjligheter till individens självständighet.

Svar: Översiktsplanens utredningsområden konkretiserar inte utformningen av dessa miljöer utan detta görs i efterkommande utredningar och eventuella detaljplaner. I dessa skeden blir utformning av närmiljö när det kommer till exempelvis tillgänglighet viktiga aspekter.

I det övergripande målet för Bygga och bevara för idag och imorgon beskrivs att det ska vara möjligt att bo kvar i sitt närområde även då situationen förändrats under olika skeden av livet. Detta skulle kunna förtydligas till granskningskedet.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden har i stort inget att erinra över förslag till översiktsplan för Danderyds kommun.

Nämnden har utifrån sitt ansvarsområde, skola och förskola, tagit del av såväl nuläge som planerad utveckling. Befolkningsprognosen från 2021 visar en ökning av antalet barn i åldern 0-6 år fram till 2035 och en minskning av antal barn i åldern 7-15 år under samma tid.

Det finns redan idag en viss överkapacitet av förskoleplatser i kommunen och även ett överskott av platser för elever upp till årskurs 6. Inom en snar framtid kommer även skolor för årskurs 7-9 att ha ett platsöverskott om inte nya bostäder byggs eller fler elever tillkommer från andra kommuner.

Översiktsplanen planerar för en viss ökning av bostäder men ser inte att Danderyds kommun kommer att leva upp till målsättningarna i RUF5 2050 (Regional Utvecklingsplan för Stockholm), avseende årligt bostadstillskott i Danderyds kommun. Det framgår också av översiktsplanen att Danderyds kommun redan idag har en högre andel äldre befolkning jämfört med andra kommuner. Befolkningsprognosen visar på ytterligare ökning av äldre medborgare fram till 2035.

Det arbete utbildningsnämnden redan påbörjat avseende anpassning av skolplatser i kommunen kommer, med största sannolikhet, att behöva fortsätta om inflyttning inte kan ske genom nybyggnation av bostäder. Gällande riktlinjer för planering för skolor och förskolor ser utbildningsnämnden positivt på att fokus läggs på hälsosamma och miljövänliga lokaler, stora skolgårdar med goda möjligheter för lek och aktiviteter samt säkra och miljöanpassade trafikmiljöer samt att fokus läggs på såväl luft, buller som klimatanpassningar.

Svar: Noterat.

Remissvar från politiska partier i Danderyd Kristdemokraterna i Danderyd

Kristdemokraterna i Danderyd anser att översiktsplanens grund ska vara att planera för hur kommunens disponibla ytor kan användas för att göra livet bättre för Danderyds existerande innevånare, inte att öka antalet innevånare. Det betyder att den främst ska inrikta sig på att förbättra Danderyds möjligheter och Danderydsbornas utnyttjande av Danderyd, genom att göra förflyttningar lättare med alla trafikslag inklusive bil, som är och kommer att vara det huvudsakliga trafikmedlet för längre sträckor för Danderydsborna.

Kristdemokraterna anser att översiktsplanen fokuserar för kraftigt mot att antalet lägenheter ska öka starkt i kommunen och att inriktningen är att tunnelförlägga E18 och bygga bostäder. Detta skulle medföra att Danderyds karaktär som villa- och trädgårdsstad skulle förloras. Danderyd är en av länets och Sveriges mest tätbebyggda kommuner och bör inte bygga bostäder för regionens skull. Det är viktigt att förhållandet mellan enfamiljshus och flerbostadshus bibehålls i kommunen. Nybyggnad ska ske långsamt och i varsam takt. Ytterligare bebyggelse bör huvudsakligen utgöras av villor, rad- och kedjehus.

I de fall där E18 nämns i översiktsplanen ska det förtydligas att det är Trafikverkets ansvar och att översiktsplanen ska argumentera för principen "Polluter pays", det vill säga att Trafikverket ska bekosta åtgärder för sin väg och åtgärda miljöproblem som uppstår på grund av E18. Detta bör även förtydligas för Roslagsbanan och Region Stockholm.

Kristdemokraterna anser att befolkningsmålet för Danderyd 2035 ska vara oförändrat antal invånare, dvs ca 32000 och med hänsyn till att Danderyd redan är tätt bebyggt ska regionsplanens mål gällande årligt bostadstillskott ej beaktas i Danderyds Översiktsplan.

Parkeringsmöjligheter ska inkluderas, både infartsparkering och annan, t.ex. för centrumområden, friluftsområden, service-, kultur- och sportanläggningar etc. Det ska vara lätt att parkera i Danderyd, och en familj ska kunna parkera 2 bilar.

Friluftsområden, samlingsplatser och träffpunkter, bibliotek och andra kulturplatser, sportanläggningar ska inkluderas i planen.

Havsnivåhöjningens påverkan på Danderyds existerande och tänkbara framtida bebyggelse och markanvändning ska beaktas.

Större vikt ska läggas vid luftkvalitet, speciellt där barn vistas såsom skolor. Det ska planeras för kontinuerliga tester av föroreningar och av tekniska lösningar för att förbättra luften i skolor.

Kristdemokraterna anser sammanfattningsvis att kommunen ska verka för lågt byggande med bibehållet förhållande mellan enfamiljshus och flerfamiljshus för att villa- och trädgårdsstaden Danderyd ska bevaras. Kommunen ska ej förtätas och utvecklas genom bibehållen luftig och gles bebyggelse med låg befolkningstillväxt där goda kommunikationsmöjligheter inklusive bil och parkering ges.

Remissvaret innehåller hänvisningar med kommentarer på översiktsplanens texter. Några exempel redovisas nedan, medan samtliga återfinns i remissvaret:

Kap 2.3.1 Alternativ - Lång tunnel

Kristdemokraterna anser att kommunen ej ska ha innerstadsbebyggelse i Danderyd och dubbla antalet invånare.

2.5.4

Kristdemokraterna anser att Västra Danderyd ska inkluderas som ett riksintresse för kulturmiljövård tillsammans med i Djursholm och Stocksund,

3.3.4.

Kristdemokraterna anser att antalet parkeringsplatser ska öka för att de hushåll som vill ha flera bilar kan ha det utan att parkeringen blir ett problem.

4.3

Kristdemokraterna anser att även bilfärder ska underlättas och att kommunen inte ska bygga fler lägenheter än enfamiljshus, då rubbas balansen.

6.2.1 och 6.2.2

Kristdemokraterna anser att kommunen ej ska förtätas enligt strategierna samt att inte missgynna biltrafiken, som snart kommer att ske utan utsläpp och snarare bör och kommer att öka.

6.2.5.2

Kommunen ska verka för att E18 på sikt tunnelförläggs men endast enligt villkoret att Trafikverket betalar, och inte som ett skäl att bygga 11,000 lägenheter.

6.2.5.3

För kapitel 6.2.5.3 ska argument för tät bebyggelse och argument för minskat transportberoende tas bort då det inte är vad Danderyds invånare vill ha.

7.3

Enligt Kristdemokraterna beskrivs det i planförslaget som självklart att kommunen ska bygga mycket nytt, bygga lägenheter bland villor och öka antalet invånare vilket är problemet för förslaget. Planförslaget är genomsyrat av en felaktig politisk grundinriktning och bör skrivas om med ny grundinriktning:

Svar: Översiktsplanen beskriver inga konkreta volymer av bostadsbyggandet men ska ta hänsyn till den regionala utvecklingsplanen för Stockholm (RUFS) enligt plan- och bygglagen. Vidare ska det framgå om översiktsplanen avviker från den regionala utvecklingsplanen vilket bedömningen är för det regionala bostadsmålet om 300 bostäder årligen i Danderyd.

Enligt plan- och bygglagen ska översiktsplanen beskriva hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Detta görs på ett övergripande sätt exempelvis för planens utredningsområden och utvecklingsinriktningar. Det är noterat att Kristdemokraterna i Danderyd anser att om utveckling ska ske så ska den ske i låg takt med bibehållet förhållande mellan enfamiljshus och flerfamiljshus.

För E18:s framtida utveckling togs fyra scenarier fram. Därefter beslutade kommunfullmäktige att gå vidare med två av dem – en lång tunnel genom i stort sett hela kommunen och ett nollalternativ vilka beskrivs i översiktsplanen. Översiktsplanens intention är att inte omöjliggöra en framtida tunnelförläggning. I

översiktsplanen bör det tydligare framgå att det är Trafikverket som ansvarar för denna fråga både utifrån eventuell tunnelförläggning men även buller med mera.

För tillfället finns inga beräkningar över exakta effekter av en tunnelförläggning av E18 när det kommer till luftkvalitet. Detta bör studeras vidare i efterföljande planering. För strategier kring luft beskrivs dessa i samrådsförslagets kapitel 6.2.5.2.

Att beskriva polluter pays-principen i översiktsplanen är inte nödvändigt då gällande miljölagstiftning redan är tydlig med att förorenare har ansvar för detta. Kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd utgår från detta vid tillsyn gentemot exempelvis Trafikverket.

Kapitel 5 gällande utvecklingsinriktningar kommer att utvecklas till granskningsskedet och tydligare beskriva att det är Trafikverket som är väghållare för E18 och därmed ansvariga för utvecklingen av E18.

Gällande kulturmiljöprogrammet bör översiktsplanen inte föregå arbetet med detta utan översiktsplanen kan kompletteras med vid framtida revideringar. Det är Riksantikvarieämbetet som utser riksintressen för kulturmiljövården. Därmed bör inte översiktsplanen peka ut nya områden för detta som exempelvis västra Danderyd. Dock är ambitionen för det kommande kulturmiljöprogrammet att hela Danderyd ska täckas in.

För friluftsområden, samlingsplatser och träffpunkter, bibliotek och andra kulturplatser, sportanläggningar finns detta beskrivet i samrådshandlingens kapitel 3 Nuläge och 3.2.2 Samhällsservice.

Havsnivåhöjningen med dess eventuella påverkan på Danderyds existerande och framtida bebyggelse beskrivs i kapitel 3.6.1 Vatten och klimatförändringar, 3.6.2 Klimatanpassning – effekter av ett förändrat klimat med tillhörande kartbild för havsnivåhöjning på 3,0 meter.

Parallellt med översiktsplanen pågår arbete med en kommunal Trafikstrategi och efterkommande parkeringsstrategi, där mer detaljerad inriktning för parkering i kommunen bör beskrivas än i översiktsplanen. Till granskningsskedet kommer en prioritering gällande trafikslag att lyftas fram. Dock är en viktig utgångspunkt att framkomligheten inte ska försämrats för biltrafiken.

Liberalerna i Danderyd

Liberalerna i Danderyd lyfter bland annat fram partiets generella viljeinriktning att T-banan ska fortsätta norrut mot Täby/Arninge. Förslaget för översiktsplanen ska göra det möjliggöra detta. Liberalerna är emot att bygga Roslagsbanan till City. Istället bör T-banans gula linje, med tvärförbindelse till Solna byggas ut.

Danderyds kommun har senaste åren sett en minskad befolkning, en utveckling som innebär flera problem. Vår demografiska fördelning är på sikt ohållbar. Vi behöver fler boende i arbetsför ålder och familjer med barn.

I översiktsplanen finns 15 utvecklingsområden identifierade, där bostäder kan komma att byggas, vissa för radhus/kedjehus, andra för flerfamiljshus. Flerfamiljshus kan vara lämpliga vid kollektivnära lägen, och med bibehållen ambition att skapa bra boendemiljöer med tillgång till gröna ytor för rekreation. Dessa utvecklingsområden behöver utredas vidare utifrån respektive områdes förutsättningar bland annat med möjligheter till bra och kollektivtrafiknära boendemiljöer.

Många efterfrågar alternativa boenden när de åldras. Trygghetsboenden, seniorbostadsrätter och liknande ger valfrihet för alla att "Leva livet, hela livet!"

Det finns ett ambitiöst miljö- och klimatarbete i kommunen som blir än viktigare med tanke på framtida utmaningar med varmare och regnigare perioder. Miljöanpassat, klimatsmart byggande ska vara vägledande inom kommunens egna byggprojekt. Miljöhänsyn ska vara vägledande i kommunen då nya detaljplaner tas fram. Eventuella översvämningssplatser ska utredas särskilt och förebyggas. Under förra mandatperioden utreddes alternativ att förlägga E 18 i tunnel genom Danderyd. Liberalerna anser att utan en stark finansiering från staten, blir det ingen tunnelförläggning av E-18 genom Danderyd inom överskådlig tid. Principiellt är Liberalerna för att lägga E-18 i tunnel. Med en tunnel kan exempelvis bostäder, arbetsplatser, utbildningslokaler, idrottshallar, parker, gång- och cykelvägar byggas på den frigjorda marken, den dag projektets ekonomi så tillåter.

Kommunen ska värna om befintliga arbetsplatsområden inom kommunens gränser. Kontorsarbetsplatser ska bevaras och utvecklas. Då minskas arbetsresor som genererar köer, buller och skadliga utsläpp.

Grönområden

Kommunen är fylld med grönområden, gång- och cykelvägar, gröna lungor, tillgängliga vattenområden och andra platser för rekreation och spontanidrott. Dessa områden ska fortsätta att bibehållas och underhållas. De ska vara tillgängliga för allmänheten.

Under senare år har många värdefulla äldre träd försvunnit från kommunen. Översiktsplanen bör innehålla en inventering av skyddsvärda träd och samarbete med Länsstyrelsen bör inledas för att införa skyddsbestämmelser för dessa så snart som möjligt.

Villastaden och kulturmiljöområden

Kommunens villaområden är attraktiva boendemiljöer men på senare år har många mindre fastighetsutvecklare utnyttjat möjligheterna att bygga både parhus och anlägga mindre bostadsrättsföreningar. Villaområdenas infrastruktur är inte anpassad för större förtätning. Gator är smala, avfallshantering och sortering försvåras, parkeringssituationen blir ohållbar och hårdgjorda ytor ökar, vilket ger större översvämningsrisker och leder vattnet över till grannfastigheterna. Bara för att nämna några problem med ovarsam förtätning av villaområdena. Samtidigt förloras villaområdenas lugna och lummiga karaktär.

Liberalerna vill koncentrera nytt bostadsbyggande till utpekade utvecklingsområdena. Liberalerna föreslår därför att fler kulturmiljöområden inventeras och att projektet för att hindra ovarsam förtätning därefter ska gälla för större delar av villaområdena i kommunen än hittills. Första stegen är redan tagna i pågående planarbete och uppdatering av kulturmiljöhandboken, inklusive inventering av nya områdena. Detta arbete bör fortsätta.

Nya bostäder i befintliga villaområdena skall byggas med respekt för önskemålet från kommunens invånare att villastadens karaktär skall bevaras, vilket innebär att eventuell förtätning inom villaområden skall ske varsamt.

Exempel på inriktning för några större utvecklingsområden

Knutpunkt Danderyd är området öster om Danderyds sjukhus, med den stora infartsparkeringen. Här finns möjlighet att bygga lägenheter i olika former och på högre höjd. Området har ett utmärkt läge med närhet till kollektivtrafik. För att säkerställa infartsparkeringen, kan ett p-garage vara ett alternativ. Ett nytt lättillgängligt badhus kan ersätta det gamla och intäkter från bostadsutveckling kan komma att finansiera det nya badhuset, oavsett var det placeras i kommunen. Även skolor och förskolor samt ett eventuellt äldrecenter kan vid behov utredas och beredas plats för.

Mörby Centrum med omnejd kan utvecklas på flera olika sätt. Det finns redan en byggrätt vid JM-husen. Vidare finns Gropen (Gamla Landsvägen), där man har haft markanvisningstävling. Här kan lägenheter och studentlägenheter byggas. Området runt Mörby centrum är mycket attraktivt med närhet till handel och kommunikation, så detta område bör utvecklas med fler bostäder för både äldre och barnfamiljer.

Området vid Danderyds Gymnasium är ett utvecklingsområde sedan tidigare. Idrottsparken vid Danderyds Gymnasium ska förstärkas. I samband med kommande ombyggnader kan området vid Danderyds Gymnasium utvecklas som ett av kommunens nav för kultur- och föreningslivet.

Liberalerna vill utreda möjligheten att bygga en ny, ändamålsenlig skola med lokaler anpassade för dagens skolverksamhet och en sporthall vid Danderydsvallen för att ersätta Kevingskolan. På Kevingskolans nuvarande fastighet kan efterfrågade, bostäder byggas i ett attraktivt läge.

Svar: Noterat. Texterna för beskrivningarna om utredningsområdena kommer att uppdateras till granskningsskedet. Dessa kommer att preciseras genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där exempelvis skyddsvärd natur, grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Därtill kommer ett underlag gällande översvämningssytor att komplettera markanvändningskartan.

Till granskningsskedet kommer kartunderlag för skyfallsytor komplettera befintligt underlag från samrådsversionen.

Miljöpartiet i Danderyd

Miljöpartiet i Danderyd betonar de goda förutsättningarna som föreligger i kommunen och anser överlag att mer utrymme bör ges till klimatkrisen och den biologiska mångfalden. Det är positivt med det nya förslaget där bland annat nulägesbeskrivningen, mål och utvecklingsinriktningar är bra. Det bör tydliggöras vilka utmaningar som väntar kommunen på 10, 20 och 30 års sikt gällande exempelvis klimat och andra hälsohot som pandemier.

I yttrandet lyfts specifika förslag på förändringar av planen. Några exempel av större karaktär omnämns nedan medan samtliga återfinns i hela remissvaret.

För 2.3 om E18 i tunnel är Miljöpartiet positiva utifrån miljöaspekten men lyfter fram att det är ett storskaligt och långsiktigt projekt såväl tekniskt som ekonomiskt.

För 3.3.1 finns en cykelkarta där cykelvägen till Djursholm borde upphöjas till "regionalt cykelstråk".

För 3.5.1 finns det endast två beslutade naturreservat då Rinkebyskogen ännu inte formellt är ett naturreservat.

Förslaget är att lägga till ett kapitel om ljusföroreningar som kapitel 3.6.11.

För kapitel 5 om utvecklingsinriktningar bör sambanden med kommunens naturområden stärkas. Detta kan tydligare framgå i kartbilderna på sidan 21 och 109.

För kapitel 6 lyfts avsaknaden av bostadsförsörjningsprogram. Vidare instämmer miljöpartiet i hållbarhetsbedömningen för översiktsplanen att utredningsområdena kräver djupare studier för klimatrelaterade risker.

För 7.3.1 är det felaktigt att bilen ska prioriteras. Bilen är främsta källan till klimatpåverkan i kommunen och istället bör mer hållbara färdmedel prioriteras.

Svar. Samtliga förslag på formaliaförändringar justeras till granskningsskedet. Liksom majoriteten av mindre förslag på kompletteringar av ordval och tillägg. Där synpunkterna inte beaktas beror detta främst på att lagstiftning tillgodoser behovet, eller att det ligger utanför översiktsplanens innehåll och bör beaktas i underliggande dokument som exempelvis trafikstrategi med flera eller att det berör rena driftfrågor.

Översiktsplanen utgår från kommunens befintliga vision där klimatkrisens aspekter inte behandlas specifikt utan detta ingår löpande genom planförslaget.

Under 2014 beslutade kommunfullmäktige att stora delar av Rinkebyskogen ska inrättas som naturreservat. Denna process är ännu inte slutförd och beslut om skötselplan saknas. Därmed förtydligas detta till granskningsskedet.

Då kommunen saknar ett bostadsförsörjningsprogram finns inga kvantifierbara siffror för bostadsbyggandet i kommunen vilket är en brist för översiktsplanen. Kommunen bör ta fram ett bostadsförsörjningsprogram som kan komplettera översiktsplanen, vilket med fördel kan ingå i den kommande planeringsstrategin som kommunen ska ta fram senast den 11 september 2024.

Utredningsområdena kommer att preciseras genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Även kapitlet för utvecklingsinriktningar kommer att preciseras till granskning och innehålla en del av hur dessa påverkar framtidens Danderyd gällande exempelvis gröna områden och samband.

Till granskningsskedet kommer kartunderlag för skyfallszoner komplettera befintligt underlag från samrådsversionen. Därutöver kommer cykelkartan där bland annat regionala cykelstråk finns med att uppdateras till granskningsskedet.

Ett stycke om ljusföroreningar läggs till granskning tillsammans med riktlinjer för detta.

Till granskning kommer en prioritering av trafikslag att tydliggöras.

Gällande kulturmiljöprogrammet bör översiktsplanen inte föregå arbetet med detta utan översiktsplanen kan kompletteras med vid framtida revideringar. Ambitionen för det kommande kulturmiljöprogrammet är att hela Danderyd ska täckas in och vara mer detaljerat än översiktsplanen.

Moderaterna i Danderyd

Moderaterna i Danderyd anser att remissen är välskriven och täcker in många frågor som kommunen står inför och måste förhålla sig kring.

Moderaternas uppfattning är att med tanke på kommunens höga exploateringsgrad att kommunen ska komplettera med det som saknas och vara restriktiva med större exploateringar. Angående bullret från E18 och Roslagsbanan är det möjligt att exempelvis bygga kontor längs motorvägen, gärna kompletterat med träd och buskar för att skapa en skärm mot bullerkällorna.

Kommunen har demografiska obalanser som yttrar sig i vikande elevunderlag. Genom att satsa på bostäder som är attraktiva för familjer med barn i för- och småskoleåldern och för personer i stora villor som vill flytta till något mindre är det möjligt att skapa flyttkedjor som är gynnsamma för kommunens långsiktiga utveckling samtidigt som karaktären av småskalig förort behålls. Det ska finnas attraktiva boendialternativ för alla skeden av livet så att alla som vill kan bo hela livet inom kommunens gränser. Det är dock viktigt att belysa konsekvenserna av för litet byggande och tydligt motivera varför man gör förändringar när så behövs.

Trots att Danderyd är en av landets mest tätbebyggda kommuner upplevs kommunen som en grön kommun. Skogarna, ängarna, sjöarna, golfbanorna, växtligheten i villasamhället och den långa kustlinjen bidrar till upplevelsen och det är viktigt att inte bygga bort den känslan.

Tunnelfrågan

Nackdelarna med den ökande inpendlingen till Stockholm märks tydligt genom ökande buller och föroreningar. En tunnel genom Danderyd skulle minska buller och föroreningar. Men att bygga tunnlar är dyrt och måste finansieras på något sätt. Så länge som den frågan inte är löst, och därmed inte heller hur mycket som landar på Danderyd går det inte att ha en annan uppfattning än att inga planer får hindra en framtida tunnelförläggning. För eller emot en tunnel får hanteras den dag finansieringsfrågan är löst.

Roslagsbanan

I och med att nordostsektorn växer som den gör planerar regionen att sätta in fler, snabbare och längre tåg. Restiderna planeras att kortas genom att lägga ner stationer med litet passagerarantal som Bråvallavägen och Stocksund. Moderaterna anser att alla stationer bör behållas. Först i andra hand kan det bli aktuellt att pröva sammanslagning av stationer i nya stationslägen som underlättar övergången mellan järnväg, buss och tunnelbana.

Riksintressen

Både riksintresseområdet Djursholm och i Stocksund föreslås utökas. I Riksintresseområdena, som upprättas genom Riksantikvarieämbetets försorg är exempelvis reglerna för attefallsåtgärder satta ur spel. Moderaterna anser att det är positivt att dessa områden utökas och ser gärna ytterligare riksintresseområden både i Danderydsdelen och i Enebyberg.

Strategisk utvecklingsstrategi

I den regionala utvecklingsstrategin (RUFFS) föreslås en kraftig expansion i områden kring Mörby Centrum. Fullt genomfört skulle 18-hålsbanan (Stockholms Golfklubb) behöva minskas till en 9-hålsbana eller avvecklas helt. Moderaternas är emot att det byggs på golfbanan.

Ovarsam förtätning

Genom att utnyttja att många av kommunens planer är gamla, har generösa byggrätter och som ibland saknar regler för minsta tomtstorlek har privata aktörer med hjälp av Attefallsreglerna omvandlat enfamiljshus till bostadsrätter med tre lägenheter eller fler. Dessa byggnader avviker ofta från den omgivande bebyggelsen och skadar helhetsverkan för hela områden. Moderaterna anser att kommunens gamla miljöer, genom kombinationen av planändringar och ett nytt kulturmiljöprogram, bör skyddas från att förtätas.

Miljömässiga förändringar

I programmet redovisar de miljömässiga förändringarna på grund av höjningar av havsnivån. Tre fjärdedelar av kommunen gränsar till vatten. Kommunen bör fortsätta arbetet med att skydda låglänta områden med olika former av barriärer och vara mycket restriktiv med att tillåta exploatering av sådana områden.

För planens föreslagna utredningsområden är Moderaternas syn på dessa:

Knutpunkt Danderyd

Med knutpunkt Danderyd menas området Danderyds sjukhus, Hortusparkeringen och Roslagsbanan. Här skulle man med en omdragning av Roslagsbanan närmare Danderyds sjukhus kunna skapa en omstigning mellan buss, tåg och tunnelbana som gynnar hela regionen. Exempelvis skulle de

gamla järnvägsverkstäderna kunna bli en ny station på Roslagsbanan. Området söder om Mörbyskolan skulle kunna bli en ny kommundel med lägre förortsläk centrumbebyggelse, till exempel liknande de nybyggda kvarteren vid Sollentuna Centrum.

Mörby Centrum

Området bör utredas vidare syftande till att skapa en naturlig övergång till villorna väster om kontoren på Svärdvägen samt att skapa en naturlig länk till den nybyggda flerfamiljshusen vid Mörby Centrum. I området där kraftledningen gick kan förtätningar prövas dock lägre än de tre existerande Kopparkusen på Klubbvägen. En ny Kevingskola kan också prövas. Omvandlingen av Mörby Centrum bör fullföljas. Golfbanan bör få vara kvar i sin nuvarande omfattning

Eneby torg

Planerna på att utveckla området öster om nuvarande torg bör fullföljas. Närmast Enebybergsvägen kan flerfamiljshus byggas, gärna med ett torg med gott om plats för restauranger och annan verksamhet av social karaktär. Den nuvarande centrumanläggningen skall fortfarande vara dominerande och den nya bebyggelsen ska underordna sig de byggnader som redan finns i grannskapet. En naturligt avtrappning till villorna väster om området skall ske.

Nora torg

Området bör kompletteras med radhus och högst ett flerfamiljshus av samma storlek och karaktär som existerande flerfamiljshus. Stråket längs Noragårdsvägen bör utredas för komplettering med mindre villor eller radhus.

Djursholms torg.

Området på den gamla OKQ8-tomten bör prövas för komplettering med flerfamiljshus av samma storlek och karaktär som den angränsande stora villorna. Lägenheterna bör utformas så att de riktar sig direkt till våra seniorer.

Stocksunds torg

Vi är positiva till att pröva om det går att komplettera med fler mindre lägenheter och fler restauranger. Lägenheterna bör utformas så att de riktar sig direkt till våra seniorer.

Danderyds Gymnasium

Området bör prövas för komplettering med fler idrottsanläggningar, till exempel en ny simhall. Även studentbostäder (eller vid de tillfälliga flyktningbostäderna längs Enebybergsvägen)

Östbergaområdet

Moderaterna är positiva till att pröva om det gamla industriområdet kan ersättas med flerfamiljsbostäder eller villor/radhus.

Gränsvärdet - Stocksunds ip.

Hela eller delar av det gamla gränsområdet mellan Djursholm och Stocksund, från järnvägen till Skärviken kan prövas för komplettering med mindre villor/radhus.

Svanholmsparkeringen

På området med bilparkering för Tranholmsborna skulle man kunna bygga södervända etagelägenheter, exempelvis för seniorer. Bilparkeringen läggs under jord.

Området vid och norr om Stocksunds station

Ett av våra värsta bullerhål är det öppna obebyggda området vid Stocksunds station upp mot järnvägsverkstäderna. Genom att bygga och låta byggnaderna sticka upp några våningar över motorvägsnivån skulle en bullerbarriär kunna skapas. Villorna öster om området ligger högre än en tänkt sådan bebyggelse. Ny bebyggelse skulle inte bli dominerande i området.

Enebyängen

Vi har inte bara behov av bostäder som stimulerar flyttkedjor så att vi får fler barnfamiljer. Vi behöver även hitta platser för studentbostäder. En sådan plats kan vara norr om Enebyängens handelsplats, mot järnvägen och Enmans väg. Med Roslagsbanan har man direkt förbindelse till både Universitetet och till KTH. Avståndet till Enebybergs station är drygt 200 m.

De gamla kraftledningsgatorna

Alla gamla kraftledningsgator där ledningarna raserats, bör prövas för ny bebyggelse med radhus eller villor.

Båthamnarna

Att ha båt i skärgårdskommuner Danderyd är populärt. Vi har ca 1500 båtplatser och kön till båtplatser är lång. Trots havsnivåhöjningarna grundas flera av båthamnarna upp snabbt och kommer på sikt att bli obrukbara. För att tillgodose behovet av platser skulle man kunna lägga ut fler pontoner vid Ranängens båtuppläggningsplats. Där finns en stor parkeringsplats och förutom fritidsbåtarna finns där KSSS, sjöscouter, kanotister och isjakter. Man bör pröva förutsättningarna för att skapa ett marint centrum med båtmack, bevakad trailerparkering, latrinhämtning och café. Om man flyttar dit

brädseglarna frigörs den södervända badstranden vid Aludden för spontanbad. Det skräpiga området rensas och framkomligheten på Strandvägen ökas.

Svar: Noterat. Texterna för beskrivningarna om utredningsområdena kommer att uppdateras till granskningskedet och bland annat innehålla en rubrik med hänsyn till efterkommande planering där exempelvis buller, skyddsvärda miljöer med mera beaktas.

Till granskningskedet kommer kartunderlag för skyfallsytor komplettera befintligt underlag från samrådsversionen.

Efter E18-utredningen har inga vidare utredningar gjorts sedan dessa och effekter av tunnelförläggning finns inte på detaljerad nivå och måste utredas vidare gällande exempelvis kostnad. Detta kan förhoppningsvis utredas inom ramarna för en framtida ÅVS som planeras att genomföras av Trafikverket, se Trafikverkets remissvar i samrådsredogörelsen.

Socialdemokraterna i Danderyd

För Socialdemokraterna är invånarnas åsikter om hur Danderyd ska utvecklas viktig. Socialdemokraterna önskar därför invänta invånarnas synpunkter i den pågående samrådsprocessen innan de tar ställning till översiktsplanen i detalj.

Yttrandet är av övergripande karaktär och ger uttryck för hur Socialdemokraterna i Danderyd ser på bostadspolitiken och utvecklingen av kommunens fysiska miljöer ur ett mer ideologiskt perspektiv.

Socialdemokraterna anser att god tillgång till bostäder i olika upplåtelseformer är avgörande både för medborgarnas livskvalitet och för samhällsekonomin funktionssätt. En god tillgång till bostäder skulle bland annat bidra till att fler företag etablerade sig i Danderyd. Överlag finns ett stort bostadsbehov i hela landet och Danderyd har goda förutsättningar för att bygga mer än vad som görs idag, både när det kommer till upplåtelseformer och för olika grupper som exempelvis trygghetsboenden, seniorbostäder samt vård- och omsorgsboenden. Förtätning kan ske exempelvis kring de kollektiva knutpunkterna samt genom mycket varsam förtätning kring kommunens lokala centrum. Andra områden är längs E18, Danderyds gymnasium och längs Rinkebyvägen. Överlag bör eventuell förtätning ske varsamt då kommunen även fortsättningsvis bör vara en hållbar trädgårdsstad.

Socialdemokraterna i Danderyd anser att försäljningen av kommunens kommunala fastighetsbolag, Danderydsbostäder, var ett misstag. Genom ett kommunalt bostadsbolag har kommunen större rådighet över beståndet för

att exempelvis tillgodose de lagstadgade skyldigheterna att tillhandahålla bostäder för olika grupper.

Socialdemokraterna anser att kommunen bör verka för tunnelförläggning av E18 och tunnelbana mot Täby på sikt med medvetenheten att dessa frågor inte är frågor som Danderyds kommun på egen hand kan avgöra, genomföra eller finansiera.

Socialdemokraterna vill möjliggöra för god folkhälsa genom att värna om skogs- och strandpromenader. I kommunen finns ett rikt föreningsliv men det finns samtidigt behov av fler inomhushallar, ett nytt badhus och en upprustning av redan befintliga idrottsanläggningar. Området kring Danderyd gymnasium har potential för att skapa ett samlat idrottscenter i kommunen. Därmed kan detta område pekas ut särskilt i översiktsplanen som lämpliga för satsningar på nya idrottsanläggningar.

Socialdemokraterna anser att flera anläggningar i kommunen är i dåligt skick och vill avveckla Danderydsmodellen och istället återta gemensamma anläggningar i kommunens ägo för att säkerställa ett bra underhåll och nödvändiga investeringar.

Socialdemokraterna önskar att översiktsplanen ska genomsyras av ambitionen att bygga ett Danderyd som främjar hälsa, miljö och social hållbarhet. Detta bör tydligt formuleras i översiktsplanen.

Svar: Noterat. Texterna för beskrivningarna om utredningsområdena kommer att uppdateras till granskningsskedet och bland annat innehålla en rubrik med hänsyn till efterkommande planering där exempelvis skyddsvärda miljöer, strandlinjen med mera beaktas.

Exempelvis kommer översiktsplanen till granskningsskedet innehålla hänsyn till folkhälsomålen och barnkonventionen.

Remissvar från andra kommuner

Stockholms stad

Stockholms stad svarar genom ett kontorsyttrande på grund av remisstiden.

Stadsbyggnadskontoret anser att samrådsförslaget är positivt när det kommer till exempelvis Danderyds målsättning om att företag ska erbjudas goda förutsättningar i kommunen, att samrådsförslaget lyfter fram Danderyds ekbestånd som en helhet tillsammans med Ekbeståndet i Nationalstadsparken, att vattenfrågorna får stort utrymme och vikten av god vattenstatus tydligt lyfts, samt arbetet med att förbättra den regionala kollektivtrafiken och den regionala cykeltrafiken.

Frågan om bostadsförsörjning är regional och det är viktigt att samtliga kommuner i regionen bidrar till bostadsförsörjningen.

Svar: Noterat. Då kommunen saknar ett bostadsförsörjningsprogram finns inga kvantifierbara siffror för bostadsbyggandet i kommunen vilket är en brist för översiktsplanen. Det pågår ett arbete med att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjning som kan komplettera översiktsplanen. Detta kan ingå i den kommande planeringsstrategin som kommunen ska ta fram senast den 11 september 2024.

Täby kommun

Täby kommun instämmer i att framkomligheten är ett prioriterat område, för såväl bil- och kollektivtrafik som cykeltrafik. Samrådsförslaget visar ett antal utvecklingsområden för ny bebyggelse som i huvudsak är placerade längs tunnelbanelinjen vidare upp mot Rinkeby och Enebybergsvägen. Täby kommun vill lyfta vikten av att ny bebyggelse lokaliseras i kollektivtrafiknära lägen där det finns kapacitetsstark kollektivtrafik, som utmed Roslagsbanans stationer, för att nya bebyggelseområden ska ha goda möjligheter till resor med kollektivtrafik.

I samband med förlängningen av Roslagsbanan till T-centralen via Odenplan, förstärks behovet av knutpunkt Danderyd för att säkerställa attraktiva byten mellan Roslagsbanan, röd tunnelbanelinje och busstrafik. Täby kommun instämmer därför i utvecklingen av knutpunkt Danderyd. I samrådsförslaget lyfter Danderyds kommun även Rinkeby som en ny spårstation och bytespunkt för tvärgående kollektivtrafik. Täby kommun anser att denna måste kombineras med kapacitetshöjande åtgärder för Enebybergsvägen samt västerut. Förslagen om fler bryggplatser för pendelbåttrafik är positiva och viktiga att samverka kring. Täby kommun har pekat ut två bryggplatser i förslag till ny översiktsplan 2050.

Det är positivt med det utpekade cykelstråket för Djurholmsvägen och ny cykelförbindelse över Edsviken och vidare mot Kista. Utöver detta stråk ser Täby kommun även behov av ett mellankommunalt cykelstråk som förbinder Täby med Sollentuna norr om Edsviken. Den cykelförbindelse under Roslagsbanan vid Gethagsvägen, som Danderyd yttrat sig om i Täbys förslag till ny översiktsplan Täby 2050, saknas i Danderyds samrådsförslag. Täby kommun saknar också cykelstradans sträckning i samrådsförslaget d.v.s sträckningen från Roslags-Näsby station vidare in mot Stockholm city.

Vidare instämmer Täby kommun i ambitionerna kring utvecklingen av de mellankommunala rekreativa sambanden, såsom att koppla ihop Rinkebyskogen med Altorpsskogen för rekreationstråk från Edsviken till Stora Värtans strandpromenad, liksom samverkan för att främja den biologiska mångfalden.

Täby kommun vill slutligen framhålla vikten av samverkan kring såväl den gemensamma grundvattenförekomsten som god ytvattenstatus för Stora Värtan. Det bör framgå i översiktsplanen att delar av Danderyds kommun är anslutna till Täby kommuns VA-anläggning och att avrinningsområdet från stora delar av Enebyberg mynnar ut i Stora Värtan strax söder om Viggbyholms båtklubb.

Svar: Noterat. I kartbilden för utvecklingsinriktningarna i samrådsversionen pekas det regionala cykelstråket ut som går mellan Täby och Stockholm city. Övriga regionala och kommunala cykelvägar kommer att uppdateras till granskning.

Vallentuna kommun

Vallentuna kommun stödjer Danderyds översiktsplan som ett vidare steg för att uppnå Stockholm Nordost gemensamma vision.

Vallentuna vill särskilt lyfta vikten av fortsatt mellankommunalt samarbete samt Knutpunkt Danderyd som är av särskild betydelse som bytespunkt mellan tunnelbana, bussar och Roslagsbanan samt som målpunkt för sjukvård.

Av mer generell betydelse ska samarbetet fortsätta för att förbättra den regionala tillgängligheten som en förlängning av Roslagsbanan till Stockholm city och Arlanda, förbättrade tvärförbindelser och förstärkt framkomlighet på norrortsleden, Arningevägen och E18. Förbättrad regional tillgänglighet ger förutsättningar för att Stockholm Nordost som delregion ska ges förutsättningar att bidra till Stockholmsregionen som Europas mest attraktiva storstadsregion.

Svar: Noterat.

Österåkers kommun

Österåkers kommun är positiva till samrådsförslaget avseende exempelvis utveckling av spårbunden kollektivtrafik med regionala kopplingar som Arlanda, Kista, Solna och Stockholm City samt utveckling av Knutpunkt Danderyd med bostäder, service och kontor.

Österåker efterfrågar tydligare resonemang om kollektivtrafikens regionala betydelse för exempelvis tvärkopplingar västerut samt Knutpunkt Danderyd som nod för hållbara resor. Vidare bör ett förtydligande för miljö kvalitetsnormer för vatten med mellankommunal koppling finnas med.

Österåker ser positivt på Danderyds utvecklingsinriktning för kollektivtrafik samt gång- och cykelresenärer tillsammans med ambitionen att utveckla centrala Danderyd med funktions varierad bebyggelse, arbetsplatser och service samtidigt som kommundelarna binds samman.

Österåker ser Knutpunkt Danderyd som en framtida viktig omstigningsplats mellan olika transportslag och därmed viktig för hela Stockholm Nordost. Översiktsplanen skulle kunna fördjupa resonemanget kring kopplingen mellan tunnelbanan, roslagsbanan och busstrafiken för hur det bidrar till ett mer hållbart resande.

För transporter skulle en tydligare koppling kunna göras med den regionala kollektivtrafikplanen 2050 för förbindelser västerut och kopplingen till viktiga knutpunkter som exempelvis föreslagen kollektivtrafiknod vid Rinkeby.

Österåkers kommun ser positivt på att Danderyd i utvecklingsinriktningen skriver om en stärkt koppling över Edsviken mot Solna och Kista för gång- och cykel. Detta ser Österåkers kommun en viktig del i att tillskapa ett mer hållbart resande och stärka de regionala kopplingarna. Denna ambition kan med fördel fördjupas i kapitel 6.

Svar: Noterat. Texter för utvecklingsinriktningar och mellankommunala frågor som kollektivtrafik, vatten med mera kommer att justeras till granskningsskedet gällande exempelvis kollektivtrafik samt vad de får för påverkan utifrån ett regionalt perspektiv.

Remissvar från privatpersoner

Privatperson 1

Privatperson 1 invänder mot översiktsplanen då det vore en stor förlust att stänga Stocksunds station, som i nuläget är absolut nödvändig för att de som bor i Stocksund ska ha rimliga kommunikationsleder in till Stockholm. Tillgång till Roslagsbanan från södra Stocksund är en nödvändighet.

Svar: Översiktsplanen beskriver inte nedläggning av stationslägen i Danderyd för Roslagsbanan. Region Stockholm utreder frågan för att förlänga Roslagsbanan till city. Ännu har inga konkreta utredningar eller förslag presenterats för kommunen.

Privatperson 2

Privatperson 2 anser att samrådstitiden varit för kort och ställer sig bakom Danderyds villaägareförenings yttrande daterat 9 juni 2021. Utöver detta lyfts synpunkten att översiktsplanen till skillnad från exempelvis kommunens miljö- och klimatprogram inte värnar tillräckligt om grönytor och villastaden. Vidare lyfts ett antal direkta frågor och synpunkter på planförslaget:

1. Mörby centrum med kringliggande område riskerar att inte vara grön villastad i framtiden utefter översiktsplanens förslag.

2. Avgränsningar för översiktsplanens utredningsområden är mer diffusa än i gällande översiktsplan. Varför?
3. Vad är bakomliggande syftet med det planerade badhuset samt med detaljplanen för detta? Det planerade badhuset vid Skuggeboparken är den sista gröna länken mot Mörby centrum från Bergaområdet/västra Djursholm. Det är bättre att bibehålla befintligt badhus. Detta borde ingå i förslagets hållbarhetsbedömning.
4. Planerna för Mörby Centrum och badhuset är så pass omfattande att separata miljökonsekvensbeskrivningar borde upprättas.
5. Hur ställer kommunen krav tillbaka på centrala myndigheter och regionen för att miljövänlig utveckling sker?

Svar: Översiktsplanen visar både på hur kommunen ska användas, utvecklas och bevaras. Planen är i linje med gällande styrdokument som exempelvis miljö- och klimatprogrammet.

Texterna för beskrivningarna om utredningsområdena kommer att uppdateras till granskningsskedet. Utredningsområdena är inte definitiva utan avgränsningen kan ske i efterkommande utredningar och planarbeten. Översiktsplanen är därmed inte heller definitiv i vad dessa områden ska innehålla, och hur dessa områden ska användas, utvecklas och bevaras kommer att preciseras i kommande planering där miljöaspekter och bedömningar kommer att ingå.

För omfattande detaljplaner som exempelvis Mörby Centrum och badhuset sker miljökonsekvensbeskrivningar utefter de lagkrav som reglerar detaljplaner. För exempelvis ett badhus bör kopplingen till kollektivtrafiken säkerställas. Kommunstyrelsen beslutade 2016-11-28 att ett förslag till detaljplan ska tas fram för nytt badhus vid Mörby centrum tillsammans med utredning om lämplig driftform. I planprocessen utreds markens lämplighet för den föreslagna åtgärden. Kommunen genomför återkommande statusbesiktningar av Mörbybadet för att kunna besluta om lämpligt underhåll och teknisk livslängd. Nästa besiktning är planerad till november 2021.

Kommunen samarbetar kontinuerligt med regionala och statliga aktörer vilket exempelvis sker i processen för översiktsplanen där många miljömässiga aspekter ingår. Vidare är gällande miljölagstiftning tydlig med kravställning som kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd utgår från vid tillsyn gentemot centrala myndigheter och Region Stockholm.

Privatperson 3

Privatperson 3 har inkommit med förslag på ridstig som går igenom Rinkebyskogen och ansluter mot Hagby och vidare mot Täby ryttarcentrum och Vallentuna:

Svar: Noterat.

Privatperson 4

Privatperson 4 påpekar att föreslagna Knutpunkt Danderyd inkluderar en stor del av område B53 som anges i kulturmiljöhandboken, vilket är ett riksintresseområde. Avsnittet om kulturmiljö ger generellt inte tillräckligt skydd för att dessa miljöer. Vidare är uttryck som högre stadsbebyggelse och tätare bebyggelse vaga.

Svar: Kommunen har påbörjat ett arbete med att ta fram ett nytt kulturmiljöprogram som beräknas vara klar 2024.

Översiktsplanen ska inte föregå detta arbete utan utgår i detta skede endast från det befintliga materialet.

Texterna för utredningsområdena kommer preciseras till granskningsskedet och innehålla en rubrik med hänsyn i efterföljande planering för de utredningsområden gällande exempelvis kulturmiljö. För utredningsområdet om Knutpunkt Danderyd kommer det att uppdateras att detta område tangerar riksintresseområdet för Stocksund.

Hur respektive utredningsområde ska avgränsas samt användas, utvecklas och bevaras sker i efterkommande planering för exempelvis hur högt eller tätt ett utredningsområde ska utvecklas.

Privatperson 5

Privatperson 5 motsätter sig planerna för nedläggning av Stocksunds station.

Svar: Översiktsplanen beskriver inte nedläggning av stationslägen i Danderyd för Roslagsbanan. Region Stockholm utreder frågan för att förlänga Roslagsbanan till city. Ännu har inga konkreta utredningar eller förslag presenterats för kommunen.

Privatperson 6

Privatperson 6 vill understryka vikten av bevarandet av skogen vid Ekebyskogen/Fotbollstältet/Biss/GTG/tågspåret för bland annat lek, rekreation, växt- och djurlivet med mera.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

Privatperson 7

Privatperson 7 anser att kommunen tydligare borde förorda en överdäckning av E18 då det är kommunens mest prioriterade fråga. Översiktsplanen bör förtydliga att man inte avser att bygga på jungfrulig mark. Kommunen bör fatta beslut om att omvandla Enebyängens handelsområdes parkering till en plats för exempelvis food trucks och eventuellt saluhall. För Danderyds gymnasium bör det preciseras vad som menas när bostäder och idrottsanläggningar beskrivs. Översiktsplanen bör förtydliga att nya byggnader bör harmonisera med befintlig arkitektur och allmän kulturhistorisk miljö.

Svar: Innan kommunen kan fatta beslut om överdäckning av E18 måste vidare utredningar, konsekvensanalyser och ekonomiska kalkyler göras. Det är Trafikverket som är väghållare för E18 vilket bör framgå tydligare i översiktsplanen.

Texterna för utredningsområdena uppdateras till granskningsskedet för översiktsplanen och synpunkterna för dessa är noterade som specifikt berör utredningsområde 3, Danderyds gymnasium med omnejd och utredningsområde 14, Enebyängen.

För synpunkten om att nya byggnader bör harmonisera med befintlig arkitektur kan övergripande mål revideras till granskning som exempelvis mål 1 om "Bygga och bevara för idag och imorgon".

Privatperson 8

Privatperson 8 anser att intrång i grönområden och natur för exploatering ska undvikas i möjligaste mål.

Svar: Noterat. "Grön och hälsosam livsmiljö för alla" är ett av översiktsplanens övergripande mål och en viktig inriktning för den kommande planeringen.

Privatperson 9

Privatperson 9 anser att intrång i grönområden och natur för exploatering ska undvikas i möjligaste mån. Detta bör gälla för exempelvis skogen bakom RM

hallen/Ekebyskogs väg och spåret är det enda gröna stråket mellan Ekebysjön/parken och Altorp.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

”Grön och hälsosam livsmiljö för alla” är ett av översiktsplanens övergripande mål och en viktig inriktning för den kommande planeringen.

Privatperson 10

Privatperson 10 anser att naturen ska bevaras. Exempelvis bör området vid Rinkebyskogen bevaras. Planerna för Rinkebyskogen och västerut bör skrotas. Danderyd behöver inga flercentrumbildningar. Efterfrågan på kontorslokaler med mera kommer att påverkas efter Corona och det kommer bli viktigare med en fin närmiljö när fler kommer att arbeta hemifrån.

Bygg ut cykelnätet och planera för nya typer av elfordon.

Gräv ned E18 och bygg på nuvarande E18. Om inte detta går så bygg inte alls.

Svar: För synpunkten om en ny kollektivtrafiknod vid sydöstra delen av Rinkebyskogen och sträckningen västerut är synpunkterna noterade. Beskrivningar för utvecklingsinriktningar där detta ingår kommer att justeras till granskningskedet. Exempelvis kommer det förtydligas att denna kollektivtrafiknod är förknippat med att tunnelbanan byggs ut mot Täby.

Innan kommunen kan fatta beslut om överdäckning av E18 måste vidare utredningar, konsekvensanalyser och ekonomiska kalkyler göras. Det är Trafikverket som är väghållare för E18 vilket bör framgå tydligare i översiktsplanen.

För cykelnätet förespråkar översiktsplanen bland annat att ”Bättre tvärförbindelser mellan kommundelarna skapas genom sammanhängande gång- och cykelstråk samt trygga och säkra gång- och cykelmiljöer över/under E18”. Hur detta ska göras utformningsmässigt utreds i efterkommande planering.

Privatperson 11

Privatperson 11 anser att det bör tydliggöras att Danderyd är en skärgårdskommun i översiktsplanen. Vidare motsätter sig privatperson 11 en permanent bro till Tranholmen. En bro innebär bland annat en försämring för

båtlivet kring Tranholmen som inte längre kommer kunna nyttja Tranholmssundet för passage. Detta ökar risken för kollisionen då fler passager sker öster om Tranholmen.

Danderyd borde utnyttja sitt skärgårdsläge mer och satsa på nya brygglägen vid exempelvis Djurholms torg och Svanholmen i Stocksund. Genom detta skulle en kommunikationslinje skapas från Hägernäs och söder ut med anslutningar till Bogesundslandet, Storholmen, Lidingö, Djurholm, Stocksund, Tranholmen och Ropsten med den nya Norra Djurgårdsstaden. Norra Djurgårdsstaden är om några år färdigbyggd och blir då ett attraktivt kommersiellt centrum med mycket kultur och goda spårbundna kommunikationer såväl ut på Lidingö som fortsatt söderut och in mot Stockholm city.

Svar: Noterat. För båttrafik beskrivs detta exempelvis i samrådsförslagets kapitel 5 som utvecklingsinriktning och kapitel 6 som riktlinjer för kollektivtrafik att kommunen ska sträva efter att den utvecklas.

Privatperson 12

Privatperson 12 anser att tiden för att lämna synpunkter på var kort, men är positiv till att planen avser att behålla grönområdena i så stor utsträckning som möjligt. Gällande utredningsområde 3, Danderyds gymnasium med omnejd, måste skogsavsnittet bevaras då det är en förbindelse mellan Ekebysjöns naturreservat, Ekebygården och Altorpsskogen samtidigt som det finns gott om djur i området där idag.

En eventuell motorvägstunnel bör inte dras under befintlig bebyggelse utan den bör dras under nuvarande motorväg för att inverkan ska vara så liten som möjligt.

Svar: Noterat. Texterna för beskrivningarna om utredningsområdena kommer att uppdateras till granskningsskedet. För de utpekade utredningsområdena, som exempelvis nummer 3, Danderyds gymnasium med omnejd, kommer vidare utredningar att göras för hur dessa områden ska avgränsas, samt användas, utvecklas och bevaras utefter de förutsättningar som finns på platsen. "Grön och hälsosam livsmiljö för alla" är ett av översiktsplanens övergripande mål och en viktig inriktning för den kommande planeringen.

Synpunkten om motorvägstunnel är noterad. Det är Trafikverket som är väghållare för E18 och innan kommunen kan fatta beslut om överdäckning av E18 måste vidare utredningar, konsekvensanalyser och ekonomiska kalkyler göras.

Privatperson 13

Privatperson 13 motsätter sig ytterligare exploatering av Djursholm och Djursholms Ekeby, då skogen bakom RM-hallen är det sista grönområdet i Ekeby samt att exploatering av grönområden bör undvikas i möjligaste mån.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

”Grön och hälsosam livsmiljö för alla” är ett av översiktsplanens övergripande mål och en viktig inriktning för den kommande planeringen.

Privatperson 14

Privatperson 14 oroar sig för en eventuell utveckling av de befintliga grönområdena kring Danderyds gymnasium och Ekeby då intrång i grönområden och natur ska undvikas i möjligaste mån enligt översiktsplanen.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

”Grön och hälsosam livsmiljö för alla” är ett av översiktsplanens övergripande mål och en viktig inriktning för den kommande planeringen.

Privatperson 15

Privatperson 15 anser att översiktsplanen går emot utgångspunkten att minimera intrång i grönområden och natur gällande området kring RM-hallen med den lilla skogen bakom hallen vid Ekebyskogsväg. Detta är det enda gröna stråket mellan Ekebysjön/parken och Altorp och måste därför bibehållas.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

”Grön och hälsosam livsmiljö för alla” är ett av översiktsplanens övergripande mål och en viktig inriktning för den kommande planeringen.

Privatperson 16

Privatperson 16 anser att ingen ytterligare exploatering ska ske längs Ekeby Skogsväg och motsätter sig ytterligare exploatering av Djursholm och Djursholms Ekeby. Skogen bakom RM-hallen är det sista grönområdet som finns i Ekeby och generellt ska alla grönområden behållas och all exploatering av dessa områden ska undvikas.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

”Grön och hälsosam livsmiljö för alla” är ett av översiktsplanens övergripande mål och en viktig inriktning för den kommande planeringen.

Privatperson 17

Privatperson 17 anser att intrång i grönområden och natur för exploatering ska undvikas i möjligaste mån. Den lilla skogen bakom RM-hallen/Ekebyskogsväg och spåret är det enda gröna stråket mellan Ekebysjön/parken och Altorp.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

Privatperson 18

Privatperson 18 anser att det är orimligt att minska ned den skog som ännu finns bevarad vid utredningsområdet för Danderyds gymnasium med omnejd. Skogen fungerar som strövområde för djurlivet, då det fungerar som passage mellan Altorpsskogen, Rinkebyskogen och Ekebysjön. Det är också ett viktigt område för friluftsliv för både barn och gamla som bor i Ekeby, då järnvägen utgör ett kraftigt hinder att ta sig till andra strövområden.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

Privatperson 19

Privatperson 19 anser att översiktsplanen innebär mycket omfattande och oroande planer. Den planerade bebyggelsen längs E18 ligger inte i linje med kommunens karaktär och egenart. Grönområden, sjöar och skogar ska värnas då närmiljön är viktig vilket har visat sig under pandemin. Ingen exploatering får medföra intrång i befintliga grönområden eller natur, utan dessa grönområden bör snarare utökas.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

”Grön och hälsosam livsmiljö för alla” är ett av översiktsplanens övergripande mål och en viktig inriktning för den kommande planeringen.

Privatperson 20

Privatperson 20 motsätter sig ytterligare exploatering av Ekebyskogen mellan Ekeby Skogsväg och Danderyds gymnasium/RM-hallen/BISS då detta går emot att bevara sammanhängande grönområden.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

”Grön och hälsosam livsmiljö för alla” är ett av översiktsplanens övergripande mål och en viktig inriktning för den kommande planeringen.

Privatperson 21

Privatperson 21 anser att all skog i utredningsområde 3, Danderyds gymnasium med omnejd ska bevaras. Det har på senare tid tagits mark i anspråk för Good to Great exempelvis. Hela skogen är ett viktigt rekreativt område både för de boende, skolorna i närheten, för hunddagisen med flera. Skogen bör förbli skog och inte nyttjas för fler byggnationer.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

”Grön och hälsosam livsmiljö för alla” är ett av översiktsplanens övergripande mål och en viktig inriktning för den kommande planeringen.

Privatperson 22

Privatperson 22 anser att idén om en fast bro- eller färjeförbindelse till Tranholmen som förespråkas i utredningsområde 8 ska tas bort. Halva året tillhandahåller öns samfällighet tillsammans med kommunen en gångbro som är öppen för alla. För Tranholmens unika karaktär behöver den fortsätta vara en ö utan fasta förbindelser. Kommunen varken driver, sköter eller förvaltar något på Tranholmen och vid en fast förbindelse kommer förväntningarna på kommunal skötsel att se annorlunda ut mot idag.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik med hänsyn till efterkommande planering. Förbindelse till Tranholmen kommer att kvarstå till granskning men det finns inget inriktningsbeslut för denna fråga ännu utan det behövs vidare konsekvensutredningar innan detta kan fattas.

Privatperson 23

Privatperson 23 anser att tiden varit för kort för ett samråd och att kommunen inte nått ut tillräckligt med samrådet. Område 3, Danderyds gymnasium med omnejd kommer att innebära negativa förändringar för boende i närheten. Bit för bit har skogspartiet bakom Danderyds gymnasium förminskats. Hela detta område är viktigt för rekreation, hundpromenader med mera.

Den lilla skogen bakom RM hallen/Ekebyskogsväg och spåret är det enda gröna stråket mellan Ekebysjön/parken och Altorp. Skogen och naturen är nödvändig för ett bra liv både för oss människor, djurlivet, insekter och växter. Detta behövs för att uppfylla målen enligt Agenda 2030. Intrång i grönområden och natur för exploatering ska undvikas i möjligaste mån.

Privatperson 23 anser vidare att ovan nämnda område ej ska tas i anspråk för ytterligare byggnationer oavsett om det är fritidsaktiviteter, kontorsfastigheter eller bostäder.

Utöver detta önskar privatperson 23 att det byggs bullerplank från Mörby till Enebyängen längsmed E18.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

”Grön och hälsosam livsmiljö för alla” är ett av översiktsplanens övergripande mål och en viktig inriktning för den kommande planeringen.

För åtgärder längs E18 ansvarar vanligtvis Trafikverket för då detta är statlig väg.

Privatperson 24

Privatperson 24 anser att utredningsområde 11, Nora torg, fungerar utmärkt och behöver inte utvecklas för att exempelvis konkurrera med Mörby centrum. På senare tid har den nya paketutlämningen och catering/hämtmat varit välbesökta medan livsmedelsbutiken tynar bort. Vid lunchtid är det kaos på parkeringen. Eventuella bostäder ska utformas i harmoni med den omgivande trädgårdsstaden genom småhus. Eventuell ny bebyggelse måste ta hänsyn till svåra markförhållanden som exempelvis risk för översvämning.

Angående kap 6.2.4.2. Grönområden och parker bör samrådtexten om att sammanlänka grönområden med naturområden förverkligas för stråket från Ekebysjön via Noraån till Nora träsk. Bevara och utveckla våtmarken kring Nora träsk för den biologiska mångfalden samt att området förblir ett attraktivt promenadstråk.

Skapa en spridningskorridor vid Nora träsk och Ekebysjön för exempelvis fladdermöss med lämplig belysning och växter. Fladdermöss inventerades i Danderyd år 2019 och flera arter återfinns i nämnda området.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering.

En centrumstruktur kommer att preciseras till granskning gällande utvecklingsinriktning.

För en spridningskorridor preciseras detta i samrådsförslagets kapitel 5. Till granskning kommer översiktsplanen att kompletteras med ett kapitel om ljusföroreningar och riktlinjer för detta.

Privatperson 25

Privatperson 25 lyfter fram projekt Tranholmens tunnlar som en framtida lösning för att bespara bensin och koldioxidutsläpp. Projektet innehåller tunnlar mellan Svanholmsparken och Tranholmen med förlängning till Lidingö och Djurgården. Detta skulle också lösa broproblemet vid Tranholmen och göra sundet seglingsbart året om samt underlätta för gående och cyklister.

Svar. Noterat. Detta förslag har inte utretts av kommunen huruvida de är genomförbara. Tekniska förvaltningen har delgetts dessa synpunkter.

Privatperson 26

Privatperson 26 instämmer med Villaägarnas skrivelse och är utöver detta oroliga kring den övervägda exploateringen vid utredningsområde 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

Vidare etablering av bostäder och idrottsarenor utgör ett intrång i grönområden som enligt planen ska undvikas. Hästhagen vid Danderyds gymnasium och skogsområdet bakom RM-hallen utgör viltstråk och tillsammans med närliggande vikingagravar bör grönområdet kvarstå.

E18 i tunnel är en bra idé för att inte behöva ta grönområden i anspråk för framtida utveckling. Dock ska tunnel gå under nuvarande E18 och inte under Ekeby.

Slutligen anser privatperson 26 att samrådstiden varit för kort.

Svar. Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningsskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där kulturmiljö, grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

Synpunkten om E18 eventuella dragning är noterad. Innan kommunen kan fatta beslut om överdäckning av E18 måste vidare utredningar, konsekvensanalyser och ekonomiska kalkyler göras. Det är Trafikverket som är väghållare för E18 vilket bör framgå tydligare i översiktsplanen.

Privatperson 27

Privatperson 27 anser att bullerdämpande åtgärder ska vidtas vid E18 utan överdäckning finansiering av bostäder. Åtgärder som behövs är bättre bullerskydd, lägre hastighet, omdirigering av trafik till andra vägar som Norrortsleden och högre vägavgifter som gäller dygnet runt.

Förslaget om ett nytt badhus vid Skuggboparken är ett dåligt förslag. Skuggboparken utgör en naturlig avgränsning mellan Mörby centrum och bergaområdet. Området nyttjas av många idag. En ny lokalisering av badhuset skulle istället kunna vara inom Mörby centrumområdet avgränsat till Åkarnas hus, Danderyds sjukhus, Kopparhusen och de nya husen vid Golfvägen och Mörbyledens södra sida istället för att använda populära grönområden för uppförande av badhus.

Svar: Synpunkterna om E18 och badhuset är noterade. Det är Trafikverket som är väghållare för E18 vilket bör framgå tydligare i översiktsplanen. Många av de synpunkter som framförs om E18 har kommunen inte rådighet över och kan inte påverka direkt av egen kraft.

För badhuset bör kopplingen till kollektivtrafiken säkerställas. Kommunstyrelsen beslutade 2016-11-28 att ett förslag till detaljplan ska tas fram för nytt badhus vid Mörby centrum tillsammans med utredning om lämplig driftform. I planprocessen utreds markens lämplighet för den föreslagna åtgärden. Kommunen genomför återkommande statusbesiktningar av Mörbybadet för att kunna besluta om lämpligt underhåll och teknisk livslängd. Nästa besiktning är planerad till november 2021.

Privatperson 28

Privatperson 28 instämmer med Villaägareföreningens skrivelse från 9 juni. Vidare anser privatperson 28 att positiva viljeinriktningar om en god framtid men när det kommer till framtidsplanering fokuseras det för mycket på exploatering och förtätning.

Att ha en inriktning om att inte omöjliggöra en framtida tunnelförläggning av E18 är fantasilöst. Med prioritering på kollektivtrafik behövs ingen utbyggnad av E18 särskild som utvecklingen av självkörande bilar kommer möjliggöra en högre kapacitet.

Lägg fokus på samverkan med Täby om förlängd tunnelbana och bygg inte en trafiknod "med hög kapacitet" vid Rinkeby.

Svar: Synpunkterna om trafiknoden vid Rinkeby, E18, och kollektivtrafikens utveckling är noterade. Det är Trafikverket som är väghållare för E18 och Region Stockholm som ansvarar för kollektivtrafiken vilket bör framgå tydligare i översiktsplanen. För många av dessa frågor har kommunen inte rådighet över och kan inte påverka direkt av egen kraft. Till granskning kommer det att preciseras att en kollektivtrafiknod ska föregås av en förlängning av tunnelbanan till Täby för att detta ska vara aktuellt.

Enligt plan- och bygglagen ska en översiktsplan innehålla hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Därav pekas olika utredningsområden ut i översiktsplanen där bostäder kan ingå i utvecklingen i olika utsträckning. Vidare utredningar kommer att göras för hur dessa

områden senare ska avgränsas, samt användas, utvecklas och bevaras utefter de förutsättningar som finns på platsen.

Privatperson 29

Privatperson 29 instämmer med Villaägarnas kommentarer om översiktsplanen och anser att det finns mycket i planen som är bra som exempelvis att behålla grönområdena i så stor utsträckning som möjligt.

För utredningsområde 3, Danderyds gymnasium med omnejd, omfattas skogsavsnittet mellan Danderyds gymnasium och Ekeby Skogsväg. Detta område används flitigt och skapar en förbindelse mellan Ekebysjöns naturreservat, Ekebygården och Altorpsskogen där det finns ett rikt djurliv.

Förslaget om E18 i tunnel är oroväckande och en bättre lösning borde vara att tunneln går under nuvarande E18 och inte under Ekeby för att bidra till en bättre boendemiljö och inte störa befintlig miljö.

Svar: Noterat. Utredningsområdena kommer att preciseras till granskningskedet genom underrubrik för hänsyn till efterkommande planering där grönstruktur, gröna kilar och gröna samband beaktas. Detta gäller exempelvis för område 3, Danderyds gymnasium med omnejd.

Synpunkten om E18 eventuella dragning är noterad. Innan kommunen kan fatta beslut om överdäckning av E18 måste vidare utredningar, konsekvensanalyser och ekonomiska kalkyler göras. Det är Trafikverket som är väghållare för E18 vilket bör framgå tydligare i översiktsplanen.

Privatperson 30

Privatperson 30 vill inte att E18 tunnelförläggs.

Svar: Noterat.

Privatperson 31

Privatperson 31 anser att de ekonomiska riskerna måste tydliggöras mer i E18-utredningen där små avvikelser innebär stora konsekvenser för exempelvis kostnader och intäkter.

Svar: Noterat. Innan kommunen kan fatta beslut om överdäckning av E18 måste vidare utredningar, konsekvensanalyser och ekonomiska kalkyler göras. Det är Trafikverket som är väghållare för E18 vilket bör framgå tydligare i översiktsplanen.

Privatperson 32

Privatperson 32 anser att det är viktigt att hänsyn tas till kommande problem med dagvatten. Vidare lyfts ett exempel för Klingsta park vid Noragårdsvägen och Soltorpsvägen om hur bräckligt systemet är idag.

Vid ett kraftigt regnande kan kommunen inte hantera dagvatten och avlopp utan ledningsnätet svämmar över. Detta orsakas bland annat av långa horisontella dragningar som kräver regelbunden spolning. Denna spolning har inte skötts tillfredställande. Det är med hänsyn till kommande ökande skyfall synnerligen viktigt att omhändertagande av dagvatten sker lokalt i större utsträckning än vad som nu sker för att bromsa nederbörds mängder.

Svar: Parallellt med framtagandet av översiktsplanen pågår ett arbete med att ta fram en Vattenplan och Dagvattenplan i kommunen. Dessa dokument ska synkas tillsammans med översiktsplanen under framtagandet av granskningshandlingar för översiktsplanen.

Granskningsförslaget kommer kompletteras med underlag för skyfallsytor och text kring detta.

Privatperson 33

Privatperson 33 anser att översiktsplanen saknar hur Danderyds kommun ska hantera de 40 000 bostäder som planeras i norrort, samt hur all ny trafik, buller samt avgaser och partiklar ska behandlas. Bullerplank längs E18 vore önskvärt för att minska bullret.

Hur påverkas Danderyd när Roslagsbanan ökar från ett tåg per minut till tre tåg per minut vid rusningstid. Vidare är en planskild korsning inget bra alternativ för Roslagsbanan vid Djursholms Ekeby. Idag riskerar utryckningsfordon att behöva vänta på nedfällda bommar. Förslaget borde vara att gräva ned Roslagsbanan vilket är ett bättre alternativ för de boende än att skapa en planskild korsning som innebär en biltunnel under järnvägen.

Det vore bättre att satsa på tunnelbanan till Täby istället för Roslagsbanan till city för Danderyds del.

Svar: Synpunkterna är noterade. För storregionala frågor som exempelvis E18 och Roslagsbanan samverkar Danderyd med exempelvis grannkommuner, Trafikverket och Region Stockholm. Det är Trafikverket som är väghållare för E18 och Region Stockholm som ansvarar för kollektivtrafiken vilket bör framgå tydligare i översiktsplanen. För många av dessa frågor har kommunen inte rådighet över och kan inte påverka direkt av egen kraft. Gällande exempelvis en planskild korsning för Roslagsbanan är detta en trafiksäkerhetsåtgärd.

För frågan om E18 och infrastruktur förs exempelvis dialog med kringliggande kommuner i StoNo-nätverket (Stockholm Nordost-kommuner bestående av Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker). Vidare sker samarbete med berörda aktörer som exempelvis Trafikverket för E18 och Region Stockholm för kollektivtrafikfrågor där framkomlighet och miljöaspekter som luft och buller är återkommande frågor.

Privatperson 34

Privatperson 34 anser huvudmetoden för hantering av förpackningsmaterial inte bör vara insamlingsstationen som översiktsplanens text på 6.2.3.4 visar, utan vara genom fastighetsnära insamling samt att kommunen bör satsa på automatiserade lösningar för sortering i olika fraktioner.

Svar: Texten kommer att kvarstå till granskningskedet. Så som lagstiftningen är uppbyggd i Sverige får ej kommunerna samla in förpackningsavfall och låta avfallskollektivet bekosta detta, därav är det inte möjligt för kommunen att göra det även om det eventuellt vore det bästa/lättaste för miljön.

Dock kan kommande lagförändringar möjliggöra och denna fråga bevakas av avfallsavdelningen.

Privatperson 35-38

Privatpersoner 35-38 anser genom gemensam skrivelse att placeringen av ett badhus vid Skuggboparken är dålig. Skuggboparken är viktigt för grönskan i området och det är idag en bristvara i området kring Mörby centrum. Utöver hälsofrämjandet och rekreation fungerar även parken som en bullervall mot E18. Vidare innehåller lekplatsen och hundrastgården uppskattade idag. Badhusen bör istället byggas i anslutning till det befintliga badhuset.

Svar: Kommunstyrelsen beslutade 2016-11-28 att ett förslag till detaljplan ska tas fram för nytt badhus vid Mörby centrum tillsammans med utredning om lämplig driftform. I planprocessen utreds markens lämplighet för den föreslagna åtgärden. Kommunen genomför återkommande statusbesiktningar av Mörbybadet för att kunna besluta om lämpligt underhåll och teknisk livslängd. Nästa besiktning är planerad till november 2021.

Privatperson 39

Privatperson 39 anser att E18 i lång tunnel riskerar att förändra karaktären för hela kommunen som därmed upphör att vara en villastad. Genom bebyggelse av flerbostadshus samt inslag av sociala bostäder kan Danderyd på sikt riskera att få utsatta områden i kommunen, samt att bebyggelsen kan

bli en framtida barriär mellan olika kommundelar. Vidare kommer teknikutveckling minimera koldioxidutsläpp och partiklar i framtiden och den utvecklingen kommer att ske innan en tunnel står färdig. Vidare kan tyst asfalt och ljudbarriärer minska störande ljud ytterligare.

Vidare anser privatperson 39 att Utbyggd Roslagsbanan till city, tunnelbana till Täby minska behovet av att tunnelförlägga E18. Vidare minska distansarbetet trycket på vägarna och en ökning upp mot 10 000 bostäder skulle bara leda till ökat tryck på vägarna. Sammanfattningsvis förespråkar privatperson 39 "Ingen tunnel, nolltillväxt" och föreslår att en folkomröstning om förslaget om tunnelförläggning ska drivas vidare av kommunfullmäktige.

Svar: Noterat. Innan kommunen kan fatta beslut om överdäckning av E18 måste vidare utredningar, konsekvensanalyser och ekonomiska kalkyler göras. Det är Trafikverket som är väghållare för E18 vilket bör framgå tydligare i översiktsplanen.

Efter E18-utredningen som gjordes 2016 har inga vidare utredningar gjorts. Vidare utredningar kan förhoppningsvis ske inom ramarna för en framtida ÅVS som planeras att genomföras av Trafikverket, se Trafikverkets remissvar i samrådsredogörelsen.

Privatperson 40

Privatperson 40 lyfter fram flera konkreta förslag på åtgärder på Danderydsvägen i Ekeby. Dessa berör hastigheter, farthinder vid Trebackavägen, förhöjning av cykelstråket över Danderydsvägen, bullerplank, tyst asfalt, förbjuda tung trafik på Danderydsvägen med mera.

Svar: Noterat. Dessa frågor berör främst specifika trafikåtgärder och är till många fall driftfrågor. Tekniska förvaltningen har delgetts dessa synpunkter.

Privatperson 41

Privatperson 41 anser överlag att det är positivt att kommunen vill bygga ut i väl valda lägen inom centrala Danderyd. Vidare innehåller yttrandet underrubriker och citeras nedan.

Entrén till Danderyd

Danderyds sjukhus och Mörbycentrum med dess närliggande stadsrum är ofta det första mötet med Danderyds stadsbild. Staden ska ansluta på ett tydligt och sömlöst sätt till hela bytespunkten (tunnelbana, rosagståg och bussar). Offentliga rum kopplade till stationen ska vara väl synliga och underlätta orienteringen. Upplevda avstånd och barriärer ska undanröjas så

långt det är möjligt, exempelvis bristande fotgängarmiljö med otrygghet, buller eller höjd- och riktningförändringar. Även utbudet av funktioner längs stråk är viktigt att beakta.

Trafik - Samspel mellan bebyggelse och trafik

Samspelet mellan planering av bebyggelse och trafik är viktigt för att utveckla hög tillgänglighet och goda livsmiljöer på begränsad yta. En hållbar framtid innebär att utveckla med en kombination av god arkitektur och en god trafikplanering.

Pendling till arbetsplatser skall enkelt kunna ske med *Grön Resplan*. Barnen skall kunna ha Trygga skolvägar till och från skolan samt aktiviteter.

Bebyggelse

Det behövs bra kvalitativa bostäder för kommunens äldre invånare som vill bo mindre men ändå bo kvar i kommunen tillsammans med sina vänner. Speciellt i de delar i kommunen som saknar bostäder för äldre.

Bygg bort industriområden – exempelvis Östberga med många tunga transporter in till kommunen utan funktionalitet för kommunen. I detta kollektivtrafknära område lämpar sig bättre för flerfamiljsbostäder eller Town houses (Radhus) för att få till en flyttkedja inom kommunen. Även vid Enebybergsvägens industriområde skulle kunna bidra till flera bostäder inom kommunen.

Mitt förslag är att inom Samrådsförslag Översiktsplan för Danderyds kommun. Kapitel 6. Mark och vattenanvändning sid 5 styrk ordet trävaror. Trävaruhandeln som snarare är en omlastningsstation av trävaror än handel/service till kommuninnevånarna är felplacerad i kommunen. Mitt förslag till ÖP är komplettering av stationsnära bostäder med service i bottenvåningarna.

Skolbyggnader måste kunna anpassas och utvecklas i takt med tiden för att erbjuda goda arbetsmiljöer för våra skolungdomar och lärare även inom kulturmiljöområden. Exempelvis måste kompletteringsbyggnader tillåtas vid skolor– större matsal på VRS så att eleverna får en bättre måltidsmiljö.

Hållbara transporter och hållbar mobilitet till och från samt genom Danderyds kommun

Transporter genom Danderyd (Sveriges miljömål – Energi och klimatmål – inrikes transporter) kommer att öka till år 2030 och detta innebär att agenda 2030s mål med klimat inte kommer att kunna nås. Trafiken på E18 bidrar negativt med avgaser, partiklar och buller.

Inled samarbete med Norrortskommunen och Trafikverket för att få mera hållbara transporten genom Danderyds kommun samt arbeta med en

förlängning av tunnelbanan till Täby kommun för att avlasta E18 samt lokalgator inom kommunen.

Danderyds kommun är en stor inköpare av transporter både direkt och indirekt genom upphandlingar av tjänster (Skolor, äldrevård, SÖRAB) m.fl. Här behöver Danderyds kommun ta ett rejält steg i riktning mot Agenda 2030.

Arbetet med ställningstagande – Transporter är väl genomarbetat och bra med prioriteringar av trafikslag, men det skulle behövas förtydligas ytterligare en tydlig trafikhierarki inom kommunen så att rätt trafikant hamnar på rätt plats.

Inkludera klimatsmart mobilitet

Jag hade gärna sett att Trafikstrategin tog med detta område tydligare än vad som nu är gjort. Utöver en utveckling av dagens fysiska miljö förordar vi också att arbeta med att skapa en attraktiv mobilitetslösning redan idag med resenären i centrum. Det handlar då om turtäthet och att det ska vara enkelt att använda olika sätt att transportera sig, samt att byta mellan dessa.

Danderyds kommun skall ha skolor som vi skall vara stolta över som erbjuder en kreativ utbildningsmiljö. Tänk Campusmiljö vid de större skolorna exempelvis Campus Danderyds gymnasium, Campus Samskolan/Norrängsgården/Djursholms Idrottsplats. Se till att arbeta med trygga skolvägar från skolan och till aktiviteter samt vägar inom campusområdena. Trygga vägar till och från skola och aktiviteter underlättar vardagen för många vårdnadshavare.

Svar: Många av synpunkterna ligger i linje med samrådsförslaget. Till granskning kommer exempelvis utredningsområdena att kompletteras och förtydligas gällande exempelvis Östberga och hur det kan komma att utvecklas i framtiden och exempel på hänsyn i den efterföljande planeringen.

En del synpunkter gällande exempelvis trafik är av mer detaljerad karaktär och bör med fördel behandlas i en Trafikstrategi. Dock kommer en prioritering av trafikslag att göras till granskning.

Detta gäller även utformning av bostäder och skolmiljöer som behandlas i efterföljande planering som exempelvis detaljplaner.

För frågan om E18 och infrastruktur förs exempelvis dialog med kringliggande kommuner i StoNo-nätverket (Stockholm Nordost-kommuner bestående av Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker). Vidare sker samarbete med berörda aktörer som exempelvis Trafikverket för E18 och Region

Stockholm för kollektivtrafikfrågor där framkomlighet och miljöaspekter som luft och buller är återkommande frågor.

Dag Björklund
Tf. Plan- och exploateringschef

Staffan Lind
Översiktsplanerare

